په الله تعالی ایمان

معنی،
دلایل
او غوښتنې ئې

حکمتیار

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر الله تعالی ایمان

معنی،

دلایل

او غوښتني ئې

حکمتیار

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

عنوان **صفحه**

د ناشر مقدمه ۱
سریزه ۳
په الله تعالی ایمان ۷
الله جل شأنه د رحمت په آثارو کي ۲۷
د اوبو د تصفیې الهي نظام ۳۶
طبیعي لارښووني ۳۹
د شپې او ورځې الهي نظام، ستره الهي پېرزوینه ۴۳
د پیغمبرانو بعثت د رحمن رب بله پېرزوینه ۴۹
د ظالمانو مواخذه د الله د پېرزویني بله نښه ۵۰
الله د دې ملک مالک دئ ۵۴
ستا د مرګ پر پېکړه څوک کوي؟ ۵۹
دا هر څه د چا ارادې ته تسلیم دي؟ ۵۹
په الله جل شأنه د ایمان مقتضیات ۸۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوازي له الله نه استعانت ۸۹
له الله جل شأنه سره كلكه مينه ۱۰۹
يوازي له الله نه وېره ۱۱۶
ولي به يوازي له الله جل شأنه نه وېرېږو؟.. ۱۳۲
په خپل رزق يوازي له الله نه وېره ۱۴۰
عزت او ذلت د الله په اختيار كي دئ ۱۴۷
پر الله توكل... ۱۵۳
ډاډه او مطمئن زړه ۱۶۰
اطاعت.. ۱۷۷
دوستي او دښمني د الله لپاره ۱۸۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

د ناشر مقدمه

د الله تعالی د پېرزوینو ممنون یو چي موږ ته ئې د یوه بل ښکلي کتاب د خپرولو توفیق راکړ، دا کتاب د هغو درسونو د لړۍ یوه برخه ده چي ورور حکمتیار د اردوی سپاهیان رضاکار اسلام (اسرا) په تربیتي غونډو کي رضاکارانو ته درلودل او په ۱۳۶۹هـ ش کال کي د کتاب په بڼه کي ترتیب او چاپ شوی، د ځینو عربو ورونو په غوښتنه؛ په عربي ترجمه او په کافي شمېر کي خپور شوی، دا کتاب په الله تعالی باندي د ایمان معنی، غوښتني او هغه دلایل وړاندي کوي چي د الله تعالی د شته والي د اثبات لپاره په قرآن کي راغلي، د دې درسونو دا لړۍ د لاندي پنځو کتابونو په بڼي کي خپره شوې:

۱. په الله تعالی ایمان، معنی، دلایل او غوښتني ئې.
۲. په آخرت ایمان، معنی، دلایل او غوښتني ئې.
۳. په پیغمبرانو ایمان، معنی، دلایل او غوښتني ئې.
۴. په کتابونو ایمان، معنی، دلایل او غوښتني ئې.
۵. په ملائکو او قضا او قدر ایمان، معنی، دلایل او غوښتني ئې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دغو اساسي مسايلو اهميت ته په پام سره مو دا غوره وګڼله چي يو ځل بيا ئې خپل خداى پال او په دين مين ولس ته وړاندي کړو، هغو باايمانه ځوانانو ته چي د غربي استعمار د فکري يرغل په ضد ئې د مبارزې سنګر تود ساتلى او غواړي د ايمان په حقيقت پوه شي، نورو ته ئې وښيي، خپل فردي او اجتماعي ژوند د ايمان په رڼا کي او د خپل رب د لارښوونو مطابق تنظيم کړي، او په آزاد او خپلواک افغانستان کي د اسلام پرتمين بيرغ رپانده وګوري، د دې کتابونو د ژوري او دقيقي مطالعې بلنه ورکوو، دعاء کوو چي الله تعالى موږ په دنيا او آخرت کي د هغو توريالیو مبارزينو په صف کي محسوب کړي چي له الله تعالى پرته بل چا ته سر نه ټيټوي، له بل چا طمعه او وېره نه لري، د خپل رب رضا لټوي او دې سپېڅلي هدف ته د رسېدو په لار کي هري قربانۍ ته چمتو دي.

اللهم اهدنا الصراط المستقيم

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

سريزه

ايمان هغه جازم او راسخ اعتقاد ته وايي چي له علم او معرفت نه پيل کېږي او په کلک او پوخ باور بدلېږي. يعنی علم د ايمان پيل او ايمان د پوهي او معرفت پای دئ.

د ايمان خاوندان مکلف دي چي د مؤمن به شيانو په اړه هومره علم او معرفت ولري چي همدا پوهه او معرفت ئې په يقين او ايمان بدل شي. موږ مکلف يو ټول هغه شيان وپېژنو چي د ايمان دعوی پرې کوو. د دغو مؤمن به شيانو په اړه بايد زموږ علم او بيا ايمان داسي کامل او راسخ وي چي هيڅ شی او هيڅ حالت ونشي توانېدی زموږ په زړونو کي د شک باعث شي. لکه چي ويل شوي:

ليس الايمان بالتمنی ولا بالتحلی ولکن هو ما و قر فی القلب و صدقه العمل

ايمان نه په هيلي او تمنا سره دئ او نه په تحلی "سينگار او خپله بڼه بدلولو" سره؛ بلکي "ايمان" هغه څه دئ چي په زړه کي تقرر مومي او عمل ورباندي شهادت ورکوي.

قرآن عظيم الشأن د اهل کتابو د هغو کسانو په اړه چي امي او بې

(c) ketabton.com: The Digital Library

سواده ول، په لیک لوست نه پوهېدل، گمان ئې کولو چي په الله او د ده په کتاب ایمان لري، خو الله ته د دوی دا ایمان د منلو وړ نه وو، فرمايي:

bqZǎ ǎvĵ bd bĵr ¥î$B& wĵ = »GÅ$šc qB=ê ẅ bq•BéNĵBr

ÇĐÑÈ البقره:۷۸

او له دوی نه ځیني امیان دي "لیک لوست نشي کولی" په کتاب نه پوهېږي مگر "څه" هیلي او نه دي دوی مگر دا چي گمانونه کوي

گورئ چي هیلي او گمانونه کفایت نه کوي، دلته علم او یقین ته ضرورت دئ، داسي علم چي په باور او یقین بدل شي او د زړه په تل او د دماغ په سلول، سلول کي داسي ځای ونیسي چي د شک او شبهې لپاره هیڅ مجال پاته نشي.

زموږ د ایمان څو مهمي او ستري برخي دي چي په کار ده لومړی د هري برخي په مفهوم او معنی پوه شو، بیا د هغې په اړه هومره ژور او جامع دلائل ولرو چي دا پوهه او علم په کامل یقین او باور بدل شي او بیا د دې ایمان په غوښتنو او مقتضیاتو پوه شو.

په الله جل شأنه، د قیامت په ورځي، د الله په کتابونو، د ده په پیغمبرانو، په ملائکو او په قضا او قدر ایمان زموږ د عقیدې تر ټولو ستري او مهمي برخي دي، په کار ده تر هر څه د مخه د ایمان په دغو اساساتو او ارکانو ځان پوه کړو. که زده کړه کوو او د علم په تحصیل کي لگیا کېږو، باید له دې ځایه کار پیل کړو، که نورو ته څه ښیو او د دعوت په کار کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځان مصروفوو باید په همدغو اساساتو ترکیز وکړو. متأسفانه ځیني داسي دي چي دغو اساساتو ته د اعتناء او توجه په ځای، په ضمني او ثانوي مسائلو کي هومره مصروف شوي چي دغو مسائلو ته ئې د توجه او پاملرني وخت نه دی موندلی، هغوی په دې اړه بحث نشي کولی، چاته قناعت نشي ورکولی، سوالونو ته ځواب نشي ویلی او اساساً پدې اړه د ویلو لپاره څه نه لري. د قرآن د الفاظو او کلماتو په اړه صرفي او نحوي تحقیق کولی شي، د بلاغت په دقایقو او لطائفو پوهېږي، د یونان د فلسفې او منطق په اړه بحث او مجادله کولی شي . خو که ترې وغواړو چي دا ثابته کړي چي له مرګ نه بعد ژوندون حق دئ، حساب او کتاب مکافات او مجازات حق دي، هیڅ نشي ویلی، په دې اړه د قرآن له سلګونو دلائلو څخه یو هم نشي تشریح کولی. که د قضا او قدر په اړه ترې وپوښتو وایي: "په دې باب له بحث او څېړني څخه ممانعت شوی!!" حال دا چي موږ مکلف یو په قضا او قدر ایمان ولرو، ایمان د معرفت نه پرته نشي کېدی، باید د قضا او قدر په مفهوم پوه شو، دا بېله خبره ده چي په دې اړه بحث خاص حد لري چي له هغه نه تېرېدل پدې خاطر منع شوي چي هلته انسان ته مخکي تګ ممکن نه دئ، په خپل حد باید اکتفاء وکړي، لکه چي د الله جل شأنه په اړه بحث معین حد لري، د صفاتو او افعالو په اړه بحث او د ثبوت لپاره ئې دلایل لټول او وړاندي کول، نه یوازي مجاز بلکي ضروري دي او قرآن پدې اړه په سلګونو دقیق بحثونه کړي او ژور او مقنع دلائل ئې وړاندي کړي، خو د الله جل شأنه د ذات په اړه بحث او څېړنه، د انسان له توان او فهم نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوچته ده، دې ساحې ته له ننوتلو نه منع شوی.

ځيني نور بيا داسي دې چي د امريکا او روس په ارتباط او د بين المللي سياسي پېښو په اړه خو په غټو غټو الفاظو بحثونه کولی شي، له غرور نه د ډکي ناستې پاستې نه ئې داسي معلوميږي چي ته به وايې لوی لوی کتابونه به ئې په سينه کي ذخيره شوي وي، خو چي لږ ئې ولټوې او د ايمان د اساساتو او مباديو په اړه ئې د پوهي د اندازې معلومولو هڅه وکړې، نو ډېر ژر او په آسانۍ سره به درته معلومه شي چي هسې د غوښې پر پېړې پر پېړې مجسمې دي.

....(Nå ëäàÈ B ¡ Z‰% المنافقون:۴

داسي دي لکه تکيه کړی شوی لرگي

د دغو اعتقادي اساساتو د اهميت په خاطر به موږ هره برخه بېله د قرآن د آيتونو په رڼا کي څېړو او إن شاء الله پر هغه به تفصيلي بحث کوو، اميد دئ الله جل شأنه موږ د حق په لوري هدايت کړي او په حق د پوهېدو او په هغه د عمل توفيق راکړي.

الهم ارنا الحق حقاً و ارزقنا اتباعــه

و ارنا الباطل باطلاً و ارزقنا اجتنابه

حکمتيار

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

په الله تعالی ایمان

په الله تعالی باندي د ایمان موضوع به تر دریو عنوانو لاندي څېړو:

- په الله د ایمان معنی.
- د دې ایمان او باور د اثبات لپاره دلائل.
- او په الله جل شأنه باندي د ایمان غوښتنې او مقتضیات.

په الله جل شأنه ایمان:

په الله باندي د ایمان معنی دا ده چي دا زمکه، آسمانونه او په هغه کي هر څه داسي پیدا کوونکی، پالونکی او ساتونکی لري چي هر څه ئې پیدا کړي، د هر څه پالنه او ساتنه کوي، دا عالم د هغه ملک او هغه ئې خالق او رب دئ، پدې عالم کي د هغه اراده نافذه ده او هر څه د ده په اراده تر سره کېږي، په خپل ذات، صفاتو او افعالو کي د ټولو ښېګڼو او محامدو خاوند او د ټولو ستاېنو وړ دئ او له هر عیب او نقص نه منزه او اوچت. نه د دې عالم په پیداېښت کي د چا مرستي ته اړ شوی او نه ئې په پالنه او ساتنه کي چا ته محتاج دئ، هر څه په خپل پیداېښت کي، په خپلي پالني او روزني کي او په خپلي بقاء او دوام کي ده ته اړ او محتاج دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسي نه ده چي دنيا ئې پيدا کړې او بيا ئې خپلي مخي ته مهمل پرېښي وي او دلته حوادث او پېښې په خپل سر او تصادفي رامنځ ته کېږي، بلکي د دې عالم پيدا کوونکی ذات په خپل دې ملک کي، د مالک الملک په حيث تصرف کوي، هر څه اداره کوي، د عالم هر جزء ته جهت ورکوي، هر څه د ده په اراده تر سره کېږي، پېښې او حوادث د ده له ارادې سره سم او د هغو سننو او ضوابطو مطابق تحقق مومي چي الله وضع کړي او هر څه طوعاً او کرهاً د دغو الهي سننو په وړاندي مقهور او منقاد دي.

نفع او ضرر د ده په اختيار کي او عملونو ته په دنيا او آخرت کي دی بدله ورکوي، هر څه د ده په اراده او د ده له مشيت سره سم، د خاص مقصد لپاره پيدا کېږي، په خپل معين مسير او مدار کي خوځېږي او په پيدايښت او حرکت ئې خاص نتائج مرتب کېږی او د پېښو او حوادثو عواقب او نتائج هغه ټاکي.

- دا الله به چېري لټوو؟
- او د دې عقيدې لپاره څه دلائل لرو؟

قرآن عظيم الشأن چي په کوم څه موږ ته د ايمان راوړلو او باور ساتلو امر کوي، د هغه د اثبات لپاره هومره ژور او جامع دلائل وړاندي کوي چي د هر ډول شک او شبهې مجال ختم کړي او د انسان د زړه سلول، سلول د هغه په حقانيت شهادت ورکړي، خو د دې په ځای چي مبهم او غامض فلسفي دلائل وړاندي او له دې لارې د يوې اعتقادې مسئلې د اثبات

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه وشي، برعکس، قرآن عظیم الشأن داسي څرګند، و اضح، محسوس او مشهود دلائل وړاندي کوي چي په دې عالم کي خواره دي او هر چا ته د درک وړ.

قرآن عظیم الشأن چي په الله تعالی باندي د ایمان په ارتباط کوم دلایل وړاندي کړي، په دریو برخو کي را خلاصه کېږي:

الف: په عالم کي د ربوبیت هغه آثار او مظاهر چي د دې عالم په پیداکوونکي، پالونکي او ساتونکي رب شهادت ورکوي او هر لیدونکی وربا ندي متقاعد کوي.

ب: د رحمت او پېرزویني هغه خورې نښي چي په څرګنده توګه د رحمان رب په لور د انسان لارښوونه کوي.

ج: هغه سنن او ضوابط چي د دې عالم هر څه د هغه په وړاندي مطیع او منقاد دي او له هغه نه د سر غړاوي توان نه لري او په واضحه توګه دا په ګوته کوي چي دا عالم یو داسي مالک الملک الله اداره کوي چي دلته د ده اراده حاکمه او نافذه ده او د دې عالم د ادارې واګي ئې په اختیار کي دي.

دا هر څه په دې عالم کي چا پیدا کړي؟ د هغه ساتنه او پالنه څوک کوي؟ او هغه څوک دئ چي د دې عالم په هر ګوټ او هر جزء کي د رب په حیث تصرف کوي؟

آیا په دې عالم کي د ښاېست، نظم او ښېګڼو خورې نښي، په دې شهادت نه ورکوي چي د دې کائناتو پیدا کوونکی، پالونکی او ساتونکی ذات هغه الله جل شأنه دی چي د ټولو ستاېنو وړ او د ټولو ښېګڼو خاوند

(c) ketabton.com: The Digital Library

دئ؟ د دې عالم بې انتهاء اجزاء چي هر يو ئې په خپل حد کي کامل دی او په جوړښت کي ئې له بشپړ دقت نه کار اخيستل شوی او هر يو د يوه خاص هدف د تحقق لپاره په کار ګمارل شوی چي په منظمه او مستمره توګه او په ټول انهماک سره د هماغه معين هدف د تحقق لپاره په کار لګيا دئ، د هر جزء وجود په خپله هم په دې عالم کي يو خالي ځای ډکوي او يوه ضرورت ته ځواب وايي او په هغو نتائجو سره هم چي د دوی په مسلسل او منظم حرکت مرتب کېږی، خالي ځايونه ډکېږی او اړتياوو ته ځواب ويل کېږي.

په دې عالم کي څوک کوم بې هدفه ،عبث، خوشی، له ضرورت نه کم او يا له ضروري مقدار نه زيات شی نشي په ګوته کولی.

هغه څوک دئ چي دا خور عالم ئې له دې ښاېست، کمال او ښېګڼو سره پيدا کړی او په هغه کي ئې دا دقيق نظم وضع کړی، د عالم د ټولو اجزاوو ترمنځ ئې دا موزون او متناسب ارتباطات او اړيکي ټينګي کړي، د دې عالم پالنه او ساتنه کوي، او د هري ذرې روزنه ئې کوي، رشد ورکوي کمال ته ئې رسوي، په مستمر او منظم ډول ئې مخ په وړاندي خوځوي او پر خوځېدو او حرکت ئې له مخکي نه ټاکل شوي نتائج مرتب کوي؟

موږ د دې عالم د پرله پسې، منظم او دقيق بدلون او تحول تر شا چي ټول له ثابتو سننو او ضوابطو سره سم تر سره کېږی، د يوه داسي پالونکي ذات نامرئي لاس په خپل عقل او شعور سره لمس کوو چي په پوره غور او دقت سره ټول امور سمبالوي، د هر څه پيدايښت له هيڅ نه پيلوي، له يوه

حالت نه ئې بل ته بدلوي، له مخکي نه ټاکل شوي مراحل ورباندي پلي کوي، ورو ورو او د ثابتو سننو او ضوابطو سره سم، د کمال طرف ته وده ورکوي، خاص نتائج ورباندي مرتب کوي، يوه اړتيا او ضرورت ورباندي پوره کوي، يوه خلا او تش ځای ورباندي ډکوي او په پای کي ئې په زوال محکوموي، دور ئې پای ته رسوي او ځای ئې بل ته خوشي کوي.

د هر با شعوره او با ضميره څېړونکي د بصيرت سترګي په آسانۍ سره کولی شي دا حقيقت درک کړي چي په دې خور او پراخ عالم کي دا دقيق، تنظيم شوي او با هدفه بدلونونه او تحولات حتماً د يوه داسي حکيم او عليم رب د تصرف آثار او نښي دي چي د کمال خاوند دئ او هر څه د ده په اراده تر سره کېږي.

د خيال په دنيا کي بې ځايه هڅه پرېږده، لږ مه ځه، ستا په خپل نفس او ستا په ملموس ماحول کي او په هغه څه کي چي ته ئې عادي جريان ګڼې او د هغه په اړه ستا حساسيت په دې دليل ختم شوی چي ورسره عادي شوی يې، په هر قدم کي، هري خواته او په هر څه کي په سلهاوو نښي، د الله جل شأنه په لوري ستا د لارښووني لپاره خورې دي او په الله باندي ايمان ته بلنه درکوي. لکه چي قرآن فرمايي:

‘, tø$çR& Ng9 ûü7Kf ÓLm NÍÅ ¤ãR& þÎr É$ùFy$'Î $ZÏF»f#ä óOgÎã™

ÇÎÌÈ ‰‹Î - äó« è@ä4?ã ¼çR& 7 hÎ É# Ó f N9r& فصلت:۵۳

ډېر ژر به خپل آيتونه په آفاق او د دوی په نفسونو کي وروښيو، تر څو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته څرګنده شي چي هغه حق دئ.

همدا راز فرمايي:

ÇÈ šú ÜD=»è$Å_U ‘ ¬ ôs$ الفاتحه: ۱

ستاېني ټولي د عالمونو رب الله لره دي

يعنی هغه ذات چي په دې عالم کي د رب په توګه تصرف کوي او د هر څه پالنه او روزنه کوي، همدا الله هغه ذات دئ چي ستايني ټولې ده لره دي. يعني په دې عالم کي د پالني او روزني مظاهر، په خپله د الله جل شأنه لوري ته زموږ لارښوونه کوي او موږ ته دا ثابتوي چي الله جل شأنه د کمال خاوند، د ستاينو وړ او له هر عيب او نقص نه منزه دئ.

الله جل شأنه به په خپلو ذهني او خيالي تصوراتو کي نه، بلکي د عالم په غېږ کي، د ربوبيت په مظاهرو او نښو کي لټوو، بايد د الله د اثبات لپاره او له هره عيبه د هغه تنزيه او په هري ستايني سره ئې د ستاېني لپاره د دې عالم په ملموس، محسوس او مشهود ربوبيت استناد وکړو، نه دا چي د خارق العاده او فوق العاده پېښو په لټه کي وو او اعجازونو ته انتظار وکړو. قرآن عظيم الشأن د دې خبرې مدعي دئ چي هيڅوک نشي توانېدلی په دې پراخ عالم کي، کومه خلا او قصور په ګوته کړي، نشي توانېدی کوم اضافي شی، کم شی، کوم نقص، عدم توازن، عدم تعادل، او د يووالي او تنسيق نشتوالی ومومي، هر څومره چي انسان په دې عالم کي د نقص، فطور او قصور د موندلو لپاره څېړنه او هڅه وکړي او له ډېري پلټني او ځيرکېدو نه ئې سترګي ستړي او ستومانه شي، هيڅکله به ونه توانېږي چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الله په مخلوقاتوکي کوم نقص، خطا، خلا او بې نظمي وښيي، په دې اړه قرآن فرمايي:

`Ï Ç‹ïq9È;ùz † Î3‘ •? $B $]$7Û ;N°q»J™ ì?ö™ ,={ “Ï%$

ŽÇ7$$À/Ê_ö$Ñê ÇìÈ 9qäÜè `Ï 3‘ •? @d ŽÇ7$$À/Ê_ö$Ñ ;Nêÿ?

الملک: ۳۴ ÇÍÈ Ž×Åm qèdr $¥Å% { ŽÇ7$$7 ø Ï ó=Î) Zƒ È#?$

هغه ذات چې اوه پوړ پوړ آسمانونه ئې پيدا کړل، آيا د رحمان الله په پيداينښت "مخلوق" کې څه تفاوت او بېلوالی ګورې؟ نو سترګي وغړوه او وګوره آيا کوم فطور "سوری، خلا او چاود" وينې؟ بيا سترګي په وار وار وغړوه "هومره چې"ستومانه او نامراده بېرته درته راوګرځي، حال دا چې ارمانجني وي.

يعني که هر څومره په دې عالم کې د نقص، قصور او فطور په طمع څېړنه وکړې، مراد ته به و نه رسېږې، دا آرمان به دې پوره نشي او حاصل به دې د سترګو له سترړيا او نامرادۍ نه پرته بل څه نه وي.

د الإنفطار په سورې کې له هغه انسان نه چې د خپل رب په پېژندلو او موندلو کې ئې لار ورکه کړې او غولېدلی په حيرانتيا سره پوښتي:

7)=z “Ï%$ ÇÏÈ Ú/Î 6 $$ 7ÎhÎ 8 î $B ß» ¡ RÎM$ $k‰š»ƒ

ÇÑÈ š• 7© ä$© $B o‘qß à & þÎ ÇÐÈ 7 9%èù 7 1$ ¡ ù

(c) ketabton.com: The Digital Library

اې انسانه! د خپل کريم پالونکي رب په اړه څه شي غولولی يې، هغه چې پيدا ئې کړې، بيا ئې سم او برابر کړې، بيا ئې متعادل او متوازن جوړ کړې، چې په کوم صورت کې ئې غوښتل ترکيب ئې کړې.

آيا ستا پيدايښت، سم او سالم وجود، موزون او متعادل جوړښت او غوره څېره او صورت د دې لپاره کافي دليل نه دئ چې ته په خپل کريم پالونکي او پيدا کوونکي رب ايمان ولرې؟

په بل ځای کې فرمايي:

‘£‰ “ Ï‰$r ÇÌÈ 3“ §¡ ù ,={ “ Ï‰$ÇÌÈ ’?ãR{ $7 Î¡ OÓ™$ÉÎ™

ÇÎÈ 3“ qôm& ä$Wâ ¼ã#èÚù ÇÍÈ 4çö$I •ž & üſ Ï‰$r ÇÌÈ 3“ ‰gù

الاعلی: ۱- ۵

د خپل اعلی رب نوم په پاکۍ سره ياد کړه، هغه چې پيدا ئې کړل، بيا ئې سم کړل، او هغه چې اندازه او هدايت ئې کړل. او هغه چې دا بوټي ئې راوايستل. بيا ئې زرغونه او توربخن کړل.

د اشياوو د پيدايښت لړۍ د هغوی تعادل او توازن په خپل ذات کې او يووالی ئې له نورو سره، د هر يوه مقدار او اندازه ټاکل او په معين مسير کې د مشخص هدف په لوري د هغوی لارښوونه او تر مشخصې نقطې پورې د هغوی وده او روزنه، هر با ضميره او با انصافه انسان دې ته اړ کوي چې په هغه پيدا کوونکي او پالونکي رب ايمان راوړي چې هر څه له هيڅ نه راپيدا کوي، له غوره جوړښت او تقويم سره، په سم اټکل او تقدير او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

لزوم او ضرورت په اندزه ئې راپیدا کوي او خپل مخلوق مهمل او بې اسرې نه پرېږدي، هر یو په یوه خاص جهت کي د معیني نتیجې او غایې د تحقق لپاره گماري، وده ورکوي او کمال ته ئې رسوي، له سپېرې زمکي نه تازه گیاه راشنه کوي، چي د پخې دانې او مېوې د ورکړې نه وروسته ئې وچوي او وروستوي او خپل لومړني حالت ته ئې بېرته گرځوي.

همدا راز قرآن عظیم الشأن د انسان د پیدایښت او د هغو مختلفو مراحلو په اړه چي په ده باندي راځي فرمایي:

Šê 7)=æ ôÏ Šê 7yÖbe`Ï Šê 5 #•ê `Ï Nà6)={ “Ï%©!$qèd

%Y{qãä@ (qçaƒÏ ¢Oè Nà2 £ä© (þqäóè=ö Šê WyÛ Nãã_ Ì$ƒä

Nà6 =è9r ‘Wyi Ï W_& (þqäóè=ö9r @öÏ% `Ï 4ǖqGã `Ï NäZÏr

ÇÏÈ šc qè)Ée?   غافر:۶۷

دی هغه ذات دئ چي تاسو ئې له خاوري پیدا کړئ، بیا ئې له نطفې نه، بیا ئې له علقې نه "چي ژوري ته ورته وي"، بیا تاسو د ماشوم په توگه راباسي، بیا "ستاسو روزنه کوي" تر څو خپل ټینگوالي او قوت ته ورسئ، "بیا تر څو زاړه شئ"، له تاسو ځیني مخکي له دې وفات کړی شي "ومري" او تر څو ټاکلي اجل ته ورسئ او ښایي تعقل وکړئ.

څوک له مړې خاوري دانه او مېوه راشنه کوي او له هغه نه انسان ته داسي غذا جوړوي چي له مزاج سره ئې مطابقه او طبیعي اړتیاوو ته ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځواب ويونکې؟ بيا د انسان په خوراک کي د زمکي له همدې مړو اجزاوو نه د انسان نطفه جوړوي او همدا وړه نطفه چي ليدی نشي " مګر د هغو سترو، سترو ميکروسکوپونو په ذريعه چي هر شی له خپل اصلي حجم نه په سلهاوو ځله سترښيي" له مختلفو مراحلو نه له تېرېدو وروسته ئې د ماشوم په توګه دنيا ته راولي، روزنه ئې کوي، ټولي اړتياوي ئې، لومړی د مور په تي کي او بيا د دې عالم په غېږ کي ورته تهيه کړي، وده ورکړي، د خپل قوت، ځوانۍ او کمال آخري حد ته ئې ورسوي، له هغه ځايه ئې زوال پيل شي، زړښت ته ورسېږي او په مرګ محکوم شي.

د چا په اراده دا ټول تحولات، تغيرات او بدلونونه ترسره کېږي؟ په داسي حال کي چي انسان دا د ټولو مخلوقاتو اشرف، اکرم او اعلم په خپله په خپل پيدايښت، مرګ او ژوند، د کمال په لوري خوځښت، د زوال په لوري نزول او پرېوتو کي، د داسي مقدراتو او ضوابطو په وړاندي مقهور او محکوم دی چي له مخکي ښخه وضعه شوي او د ده په طبيعت او پر ټول عالم حاکم او مسلط دي، د دغو حاکمو او قاهرو مقدراتو او مسلطو سننو تر شا د چا اراده حکومت کوي؟ قرآن فرمايي:

`Ë MêõƒB$ü& @ê ª! $ @ê ÇÚ öF $ Ï N°q»J¡ 9$ > § `B @ê

@d @ê #ŽÏÑ Ÿw r $ Ÿ R bqâÎô ƒ Ÿw ä$ŠÏ ÷ ÿ yìÏ rß

P& âqZ9$ M»ŠÏ à9$ " ÈGó @d P& ŽÏ 7 $ 4 JãF $ " ÈGó „

(c) ketabton.com: The Digital Library

ª! $Èè bÍŽã ßùø$m6»±Fù ¾ïÉÜ. (qà)-z ä!.Žà + (qè_

ÇÏÈ ãg)$%ïh ºq$qèr äó« Èä ßî»z   الرعد ۱۶

ورته ووايه: د آسمانونو رب او پالونکی څوک دی؟ ووايه: الله "ووايه: نو بيا له ده نه پرته مو داسي اولياء نيولی چي نه ځان ته د ګټي "رسولو" خاوند دي او نه د ضرر؟ ورته ووايه: آيا ړوند او سترګور سره برابر دي؟ آيا تياره او رڼا سره برابره ده؟ آيا الله لره ئې داسي شريکان (په خپل ذهن کي) جوړ کړی چي "څه ئې" پيدا کړی وي لکه الله چي پيدا کړي؟ نو " په دې ترتيب" پيداينښت په دوی مشتبه او شکمن شوی؟ ووايه: الله د هر څه خالق دئ او دی واحد قهار رب دئ.

آيا له الله جل شأنه نه پرته داسي څوک موندلی شئ چي د زمکي او آسمانونو په پيداينښت او پالني کي څه برخه او ونډه ولري؟ هغه څوک چي له الله جل شأنه نه پرته بل څه يا بل څوک مرستي ته رابلي او د ګټي طمعي يا د زيان او ضرر وېري د دروغجنو معبودانو او اولياوو درګاه ته ودرولی؛ په حقيقت کي هغه ړانده ته ورته دئ چي د خپل ماحول له پېژندو عاجز دئ، چي هر قدم اخلي پښه ئې له مانع او خنډ سره لګېږي او يا هغه چا ته چي په سختو تيارو کي وي، نه خپل موقعيت او تم ځای پېژني او نه د بل، هر څه ورته نا آشنا وي، مسلماً داسي څوک له هغه بصير او پوه انسان سره برابر نه دئ چي په رڼا کي وي او قضاوت ئې د هر څه په اړه او معامله ئې له هغه سره د پوهي په رڼا کي او له پېژندو نه وروسته وي، مشرک

(c) ketabton.com: The Digital Library

ړوند ته ورته دئ چي شرک د هر څه حقیقت ورته مغشوش کړی، په داسي حال کي چي په څرګنده ګوري په دې خور او پراخ عالم کي داسي یوه وړه بېلګه هم نشته چي له رب العالمین نه پرته بل چا پیدا کړې وي او بل څوک د هغې ساتنه او پالنه کوي، خو سره لدې له الله سره بل څه په الوهیت او ربوبیت کي شریکوي!!

همدا راز قرآن فرمايي:

žc Ĵ #•Å œ ‘$gŸ9$# ŸÑ‹Ï ¨qãΖó¡Ï9 ¨ù$#u‘ ¨$ª!$#

šc rãä3ô±„ Ÿw Ĩ$¨Y9$# uŽsYò2 &£Å3»s9ur Ĩ$¨Z9$# ’?ã @ôÒ ù rä!© ¨$#

4‘Îu qèd ωĴ m»s9Ĵ Iw ùó« ėà2 ß,Î»z öNä3š‘ ª!$# ãNà6 Ï9ºŒ ÇÏÈ

ÇÏÈ bqä3ùsê　　غافر: ۶۱- ۶۲

الله هغه ذات دئ چي شپه ئې ستاسو لپاره داسي ګرځولې چي په هغې کي هوسا شئ او ورځ ئې د لیدو وسیله، بېشکه چي الله په خلکو باندي د پېرزویني خاوند دئ خو ډېری ئې شکر نه کوي، همدا ستاسو رب دئ "چي شپه او ورځ ئې پیدا کړی او په دې توګه ئې خپل ستر فضل ستاسو په برخه کړی" د هر څه خالق، نشته بل اله مګر دی، نو څنګه دوکه کېږئ؟

یعنې د شپې او ورځې هدفمندي او هغه نتایج چي په دوی مرتب کېږي، داسي چي شپه ستاسو د هوساینې او سکون لپاره ده، تر څو د ورځې له خوا د مسلسل کار په نتیجه کي ضایع شوې انرژي جبران او خپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

قوت تجدید او اکمال کړئ او د سبا ورځې لپاره مستعد او تیار شئ او ورځ ئې ستاسو د معاش د تأمین وسیله ګرځولې، داسې چې هر څه د هغې په رڼا کې پېژندلی او کارولی شئ، په دې ترتیب، رحمان رب، خپل ستر فضل ستاسو په حال شامل کړی، چې ستاسو اړتیاوو ته د دې طبیعت په غېږ کې او د هغه په تحولاتو او بدلونوو کې ځواب وایې، شپه او ورځ په دې برسېره چې د الله د فضل او پېرزوینې نښې او مظاهر دي د هغوی تګ راتګ د دې عالم له ګڼ شمېر موجوداتو لکه لمر، سپوږمۍ، زمکه، حتی ستورې، ستور لیکو، او هر څه چې په آسمانونو او زمکه کې دي، عمیق ربط او تړاو لري، د دغو ټولو خاص تنظیم او په خپلو منځونو کې خاص تعلق، په دې منتج شي چې شپه او ورځ په خپل موجوده شکل کې په یوه بل پسې راپیدا شي، د دې ټول عالم د بېلو بېلو اجرامو ترمنځ تناسق، یووالی او هم غږې او بیا د دوی او د انسان د طبیعت ترمنځ دا موزون او متناسب پیوند او تعلق په خپله ثابتوي چې د ټول عالم پیدا کوونکی او پالونکی رب یو دئ، هغه دا عالم اداره کوي، هر څه ته ئې د خوځېدو خاص لوری او جهت ټاکې او د ټولو ترمنځ دا توافق او یووالی راپیدا کوي.

په بل ځای کې فرمایې:

ã$B ä$J¡¡ 9$šÆ Ï Nà6 9 A"R&r Ú ö¨{ $r Ï N°q»J¡¡ 9$, ={ ôB&

{q§Î.ê b& Óa9 šc %Ÿ2 $B 7 f ß/ šV #Œ , Í‰n ¾¾Ï $ZF;r'ù

(c) ketabton.com: The Digital Library

النمل:۶۰- ۶۴

هغه څوک دئ چي آسمانونه او زمکه ئې پیدا کړل؟ او له آسمانه ئې تاسو ته اوبه راکوزي کړې؟ بیا ئې په هغه سره سمسور باغونه را شنه کړل "هغه چي" تاسو لره "ممکن" نه وه چي ونه ئې را شنه کړئ، آیا له الله سره بل اله شته؟ بلکي دوی هغه خلک دي چي " له حق نه" انحراف کوي، هغه څوک

(c) ketabton.com: The Digital Library

دئ چي زمکه ئې تم ځای وګرځوله او د هغې په منځ کي ئې نهرونه جوړ کړل، او هغې ته ئې لنګرونه ""غرونه" پیدا کړل، او د دوو سیندونو (تریو او خوږ) ترمنځ ئې حجاب او پرده راپیدا کړه، آیا له الله سره بل اله شته؟ بلکي د دوی اکثر نه پوهېږی. هغه څوک دئ چي د مضطر او بې وزلي (دعاء) مني کله چي ئې (مرستي ته) راوبلي، او ستونزي ختموي او تاسو د زمکي خلیفه ګرځوي، آیا له الله سره بل اله شته؟ لږ پند اخلئ. هغه څوک دئ چي د وچي او لمدې (بیدیا او سیند) په تیارو کي تاسو ته لارښیي او هغه چي بادونه د خپل رحمت "باران" نه د مخه د زېري په توګه رالېږلی. آیا له الله سره بل اله شته؟ لوړ دئ له هغه څه نه چي "له ده سره" ئې شریکوي، هغه څوک دئ چي پیدایښت شروع کوي بیا ئې اعاده کوي او هغه چي تاسو ته له آسمان او زمکي نه روزي درکوي، آیا له الله سره بل اله شته؟ ورته ووایه: خپل برهان او دلیل راوړئ که رښتوني یاست.

لکه چي په دغو آیتونو کي مو ولیدل، د قرآن عظیم الشأن ټول دلائل همداسي مشهود او محسوس دلائل دي، د خپلي مدعا د اثبات لپاره په عالم کي په خورو نښو او شواهدو باندي استناد کوي.

د الله جل شأنه په اړه د بحث په ارتباط قرآن عظیم الشأن نه د الله د ذات په اړه څه وایي، ځکه چي دا د انسان له فهم نه پورته او لوړه خبره ده او نه هم د الله جل شأنه د وجود د اثبات په اړه بحث کوي، ځکه چي دا له بدیهیاتو څخه ده، بلکي د الله د یووالي او د ده د صفاتو په اړه څېړنه کوي او دلائل وړاندي کوي، مثلاً که غواړي دا ثابته کړي چي د دې زمکي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

آسمانونو پیدا کوونکی او پالونکی رب یو دئ او د عالم په اداري او سمبالولو کي هیڅوک له هغه سره شریک نه دئ نو فرمايي:

Ą ëè$$Ė ‘ «‹ $`» s öÝù $?‰ ¡ ÿ9 ª! $ÿž Ï þlÎ#ä $JÎŽï b%. öq9

ÇËÈ bqäÅÁ ƒ $£Jtã الانبياء: ۲۲

که چېري په دې دواړو (آسمانونو او زمکي) کي له الله نه پرته (نور) آلهه (معبودان) وی، حتماً به دواړه تباه شوي وو، نو د عرش رب الله له هغه څه پاک دئ چي دوی ئې بيانوي.

یعنې په آسمانونو او زمکي کي د یوه الله حکم نافذ دئ او له یوې مرجع نه د ټولو ساتنه او پالنه کېږي، په همدې خاطر د عالم د دې بې حسابه اجسامو او اجرامو ترمنځ ټکر او تصادم نه راځي او هر څه په خپل مدار او مسیر کي اداره کېږي،که چېري د دې خور او پراخ عالم اداره، حفاظت او ساتنه په مختلفو لاسونو کي وی، هرومرو به د ارادو اختلاف په ټکر او تصادم منتج کېدو او د دنیا نظم به متلاشي کېدو. د زمکي او آسمان ترمنځ یووالی او هم جهتي دا ثابتوي چي د دواړو الله یو دئ ، لکه چي قرآن فرمايي:

Nà2 ‘§ ¹ r ä$Y Î ä$J¡ 9$# r #Y‹•% Ú ö‘F{$# Nà6 9 Ÿ@yè_ “ Ï%©!$#

Nà6 ©! $Z%ø—Í‘ ÏNºtyJ9$# z`ÏB ÏmÎ/ ylt÷zr'sù [ä!$tB Ïä!$yJ¡ 9$# z`ÏB tAt“Rr&ur

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله هغه ذات دئ چي زمکه ئې تاسو ته تم ځای وګرځوله او آسمان يی چت او تاسو ته ئې صورت درکړ، بيا ئې ستاسو صورت غوره او ښاېسته کړ او له پاکيزه "رزق" نه ئې تاسو ته روزي درکړه، دا ستاسو پالونکی رب دئ، نو با برکته دئ د عالمونو رب الله.

يعنی هغه ذات چي زمکه او آسمانونه ئې پيدا کړل، د دوی ترمنځ ئې داسي وحدت، تنسيق او يووالی راپيدا کړ چي يو ستا د اوسېدو لپاره تم ځای او مستقر وي او بل ئې چت او پدغه کور کي چي زمکه ئې فرش او آسمان ئې چت دئ، ته ئې له داسي جوړښت سره راپيدا کړې چي په دې کور کي اوسېدی شې، هغه ستا له طبيعت سره متوازن او متناسب دئ، فشار ئې، حرارت ئې، يخني ئې، سختوالی او نرم والی ئې او هر څه ئې ستا لپاره مناسب دي.

ستا د دې کور چت او فرش، يو بل ته لاس ورکوي او په ګډه کار کوي، يو اوبه راوروي، بل دانه او مېوه راشنه کوي او په دې ترتيب ستا لپاره د داسي پاک رزق انتظام کوي چي ته ئې هم له رنګه، هم له خونده او هم له بويه لذت اخلې، ستا اړتياوو ته ځواب وايي او ستا د ژوند او بقا عوامل برابروي.

هغه ذات چي د آسمان، زمکي او ستا ترمنځ ئې دا يووالی او تناسق راپيدا کړی هماغه ستاسو رب او د عالمونو رب دئ.

همدا راز که غواړي ثابته کړي چي الله جل شأنه بصير دئ او ستا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

عملونو څارونکی او بیا قضاوت کوونکی دئ نو فرمايي:

Z ¡ Ïr ÇÑÈ ÈÌtZÎã ¼âc@èpU Ó9& ÇÐÈ ‰n& ÿp ƒ Ü9©b& Ü ¡ tø&

ÇÌÈ ÈÌ‰ÓZ9$ç»Y ƒ‰dr ÇÈ Éú ÿ©r البلد: ۷ - ۱۰

آيا گمان كوي چي هيڅوک ئې نه ويني، آيا ده لره مو دوه سترگي نه دي گرځولې، ژبه او دوی شونډې او نه مو دي ورښودلې " د خير او شر" دوې لاري؟

آيا انسان دا گمان كوي چي الله جل شأنه د ده د عملونو څارنه نه كوي؟ او د كړو وړو او ښه او بد په اړه به ئې قضاوت نه كوي؟ پداسي حال كي چي دی مخلوق دئ، سترگي لري، د ښو او بدو څارنه كوي، قضاوت كوي، ښه غوره گڼي او له بدو كركه لري، مگر د ده رب چي دی ئې پيدا كړی، ده ته ئې دا صفات وركړي، په ده كي ئې دا استعدادونه ايښي، ده ته ئې سترگي وركړې، د ما فی الضمير د اظهار لپاره ئې د تكلم وسائل، ژبه او شونډې وركړې، په ده كي ئې د ښو او بدو د تفكيک استعداد ايښی، ده ته ئې ښه، ښايسته كړي او بد كرغېړن كړی، آيا كېدی شي د دې انسان خالق او صانع د دغو صفاتو خاوند نه وي؟ دا خبره كوم عقل منلی شي چي په مخلوق او مصنوع كي دي داسي يو كمال وي چي د هغه په صانع او خالق كي دي همدا صفت او كمال په اتمه او اكمله بڼه كي نه وي؟!

د دې لپاره چي ثابته كړي، الله جل شأنه نه يوازي له هر عيب او نقص نه منزه دئ بلكي عزيز او حكيم دئ نو فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ÇÈ ÐŠÅtø$ã¡í'è$$qèr ÇÚ öR $'Î$Br ÏN°q»J¡¡ 9$'Î$B ﾉ x7™

الحشر:۱

څه چي په آسمانونو کي دي او څه چي په زمکه کي دي الله ته تسبيح کوي او هغه باحکمته عزتمن دئ.

په دې مبارک آيت کي، قرآن عظيم الشأن، د آسمانونو او زمکي هر څه د دې مطلب د اثبات لپاره د گواه او شاهد په توگه وړاندي کوي چي الله له هر عيب او نقص نه منزه، عزيز او حکيم دئ.

د تسبيح لفظ په قرآن کي په څو معنیوو راغلی:

۱ - په پاکۍ اعتراف کول، له عيب او نقص نه منزه گڼل او دا اعتراف او تنزيه او تزکيه د مخصوصو الفاظو په ذريعه څرگندول.

۲ - د حال په ژبه د خپل صانع او پالونکي په پاکۍ شهادت ورکول او ليدونکي ته دا انتباه ورکول چي د دې توکي پيداکوونکی له عيب او نقص نه اوچت او لوړ دئ.

۳ - لامبو وهل او په سرعت او عجلې سره د يوه کار د سرته رسولو هڅه کول.

د تسبيح دغو درې گونو معانيو ته په پام سره لومړی آيت دا مطالب افاده کوي:

۱ - د آسمانونو او زمکي هر څه الله په پاکۍ يادوي، هغه له هر عيب او نقص نه منزه گڼي او ذکر ئې کوي.

۲ د دې کائناتو هر څه په کامل انقياد سره د الله جل شأنه په عبادت او

(c) ketabton.com: The Digital Library

بندګۍ کې لګیا دي، په هماغه مسیر کې خوځېږي چې الله ورته ټاکلی او هماغه څه کوي چې الله جل شأنه ورباندي ګمارلي او هر یو د خپلي مشخصي دندي په سرته رسولو کې مصروف دئ.

۳ د زمکي او آسمانونو هر څه په دې شهادت ورکوي چې الله له هر عیب او نقص نه منزه دئ.

دا چې د الله تعالیپه زمکي او آسمانونو کې بېهوده او بې هدفه شی نشې موندلی، هر څه سم سالم او په خپل حد کې کامل پیدا شوی، هر څه د یوه معین هدف د تحقق لپاره پیدا شوی، د عالم ټول موجودات له خاصو ضوابطو او سننو سره سم د ټاکلي منهج مطابق د معین هدف په لوري په منظم او مستمر حرکت سره هغه تر سره کوي او خاص نتائج وړاندي کوي.

دا نظم، تعادل، ښایست او هدفمندي په خپله ثابتوي چې د دې عالم صانع، مدبر، پالونکی او ساتونکی له عیب او نقص نه منزه دئ، علیم او حکیم دئ او په هر کار کې ئې مصلحت او حکمت مضمر دئ.

د دې خور، ستر او پراخ عالم اداره او د هر جزء حرکت سمبالول او د بې انتهاء اجزاوو د ټکر او تصادم مخنیوی په خپله ثابتوي چې د دې عالم پالونکی رب، عزیز او غالب دئ او په هر کار قادر او توانا.

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله جل شأنه د رحمت په آثارو کي

پرون مو واورېدل چي يو له هغو دلائلو نه چي قرآن عظيم الشأن ئې د الله جل شأنه او د هغه د ټولو صفاتو د اثبات لپاره وړاندي کوي هغه په دې عالم کي د ربوبيت آثار او مظاهر دي، دا موجود حاکم نظم، د عالم د ټولو اجزاوو هدفمندي او دا چي په ټول عالم کي ځوک بېهوده او عبث شی نشي په ګوته کولی او نه هم کوم اضافي شی، يا کم شی، هر څه د يوه هدف لپاره پيدا شوی، او موږ يو غيبي لاس ګورو چي د دې عالم پالنه او ساتنه کوي، دا د ربوبيت آثار او مظاهر موږ دې لوري ته هدايتوي چي کوم چا دا عالم پيدا کړی او په هغه کي د رب او پالونکي په توګه تصرف کوي هغه الله دئ.

دويم دليل چي موږ ئې په دې باب لرو هغه په دې عالم کي د رحمت، پېرزوېني او عاطفې مظاهر او آثار دي، که دا دنيا بې روح او بې شعوره اشياء او توکي وی او د هغوی ترمنځ ماشيني تعلقات وی، نو نه به يوه د بل په نسبت عاطفه او پېرزوينه درلوده او نه هم زړه سوی او ترحم؛ خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

برعکس مورِ دلته ترحم، عاطفه، رحمت او پېرزوېنه او د دې ترحم او عاطفې آثار او مظاهر گورو، گورو چي مور د خپل اولاد په نسبت مخصوصاً په هغه وخت کي چي اړ او محتاج وي، د چا پالني او روزني ته ضرورت لري، په همدومره پېمانه چي هغه دې ته اړ وي د مور په زړه کي ورته ترحم او عاطفه وي، ایثار او د قربانۍ جذبه وي، هومره چي د هغه لپاره هر راز ستونزي کړاوونه، زحمتونه او بې خوبي گالي، هر څومره چي دا ماشوم بې نیازه کېږي، په خپل ځان متکي کېږي، له بل چا نه مستغني کېږي او په خپلو پښو ودرېږي همدومره دا رابطه هم تضعیف کېږي، شلېږي او قطع کېږي. تاسو مرغان گورئ چي کله د هغه بچوړي واړه وي او یوه مدافع، حامي، پالونکي او ساتونکي ته اړ وي، گورو چي مور پلار ئې، په همغه اندازه د هغه په نسبت عاطفه لري، مینه لري، ترحم او زړه سوی لري، د هغه ساتنه کوي، د هغه د پالني او ساتنې لپاره حتی ځان هم په خطر کي اچوي، کله چي د هغه ځالي ته څوک لاس وروړي گورو چي ځان ورباندي وژني، چیغاري وهي، له یوې ځانگي بلي ته الوځي، داسي لالهانده چي نه پوهېږي څه وکړي تر څو خپل بچیان له خطره وژغوري، حیوانات هم همداسي دي، حال دا چي څه موده وروسته او هغه مهال چي بچي ئې په خپلو پښو ودرېږي، خپل ضرورت خپله رفع کولی شي، له مور او پلار نه بې نیازه او مستغني شي، بیا هغه پخوانی تعلق ختم شي، بیا هغه د ترحم او عاطفې تعلق نه وي او ورو ورو تغییر مومي او له منځه ځي. دغه عاطفه او ترحم چا راپیدا کړې؟ ولي د ضرورت په وخت کي وي او د اړتیا له

(c) ketabton.com: The Digital Library

ختمېدو سره سم پای ته ورسېږي؟ حال دا چې نه مور او نه پلار هغه ته اړتیا لري، او کوم ضرورت ئې رفعه کوي، برعکس هر څومره چې اولاد د مورپلار پالني ته اړ وي، نو دا مینه هم وي، او څومره چې هغوی د بل له مرستي بې نیازه کېږي دا رابطه هم تضعیف کېږي، یو وخت داسي راشي چې انسان گمان نه کوي دا به همغه مور وي او دا به ئې همغه بچی چې د هغه په اړه ئې پرون، د مور په زړه کي دومره کلکه مینه او داسي ژوره عاطفه او ترحم وو، ځیني خو مینه او عاطفه داسي توجیه کوي چې گواکي مبنا او بنسټ ئې احتیاج او اړتیا ده، خو دا په دې دلیل غلطه خبره ده چې دا احتیاج او اړتیا خو هغه مهال هم وي چې ماشوم ستر شي، خو هغه د پرون ورځې ترحم او عاطفه نن وي، د ماشوم له سترېدو سره خو دا رابطه باید تقویه کېدلی، هر څومره چې هغه د دې جوگه کېږي چې د مور پلار مرسته وکړي او احتیاج ته ئې د ځواب ویلو شي باید دا رابطه د مور او پلار له خوا تقویه کېدی، څومره چې بچی او ماشوم لویېږي او په خپلو پښو ودرېږي او د دې جوگه کېږي چې د مور پلار احتیاج رفع کړي، د همدې په تناسب باید دا تعلق او رابطه مزید ټینگېدلی، خو برعکس گورو چې هغه تضعیف کېږي او یو وخت دې حد ته راورسېږي چې دا رابطه قطع شي.

مور دا د میني، پېرزوېني، رحمت او محبت آثار او مظاهر گورو او دا نتیجه ترلاسه کوو چې د دې عالم پالونکی خدای رحمان دئ. لکه چې پیغمبر علیه السلام فرمایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دنيا كي دا ټول رحمت او پېرزوينه چي د ټولو مخلوقاتو ترمنځ ليدل كېږي، يو له بل سره مينه كوي، يو د بل په نسبت پېرزوينه او عاطفه لري، څاروي او ځناور له خپلو بچيانو سره مينه كوي، دا ټول د الله د رحمت د سلو برخو يوه برخه ده چي الله تعالى د خپل رحمت دغه وړه برخه د عالم پر ټولو مخلوقاتو وېشلې ده. .

عن سلمان قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم إن الله خلق يوم خلق السماوات والأرض مائة رحمة كل رحمة طباق ما بين السماء والأرض فجعل منها في الأرض رحمة فبها تعطف الوالدة على ولدها والوحش والطير بعضها على بعض فإذا كان يوم القيامة أكملها بهذه الرحمة.

له سلمان رضي الله عنه نه روايت دئ چي رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل: په كومه ورځ چي الله آسمانونه او زمكه پيدا كړل،سل داسي رحمتونه ئې پيدا كړل چي هر يو ئې داسي طبقه لكه د آسمان او زمكي ترمنځ واټن، له دې نه ئې يو په زمكي كي كېښود چي په همدې مور له خپل اولاد سره، ځناور او مرغان يو له بل سره مينه او عطوفت كوي، كله چي د قيامت ورځ شي نو په همدې سره به خپل رحمت بشپړ كړي.

د رحمت دا آثار او مظاهر چي موږ ئې دلته گورو، دا په دې باندي شهادت وركوي چي دا دنيا، يوه مهربان خالق پيدا كړې او هغه دا د پېرزوېني، عاطفې او رحمت علاقه په خپلو مخلوقاتو كي ايښې، موږ په دې عالم كي هري خوا ته د رحمت آثار گورو، په ټولو تعلقاتو كي، په طبيعي حوادثو او پېښو كي، د خلقو ترمنځ، د حيواناتو ترمنځ او د مرغانو ترمنځ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا مینه، محبت، پېرزوینه او عاطفه چي آثار او مظاهر ئې هر لوري ته گورو، دا موږ ته لاربنوونه کوي چي دا عالم یوه ماشیني نړۍ نه ده، چي د توکو تر منځ ئې تعلقات د یوه بې احساسه ماشین د بېلو بېلو برخو ترمنځ وي، چي هلته نه عاطفه وي او نه ترحم، بلکي دا د رحمان خدای له لوري پیدا شوې دنیا ده او هغه دا د پېرزوېني احساس او د رحمت او میني علایق د مخلوقاتو تر منځ پیدا کړي. په روایاتو کي راځي چي: یوه ورځ یوه مور چي په تناره ئې ډوډۍ پخوله ناڅاپه ئې خپل ماشوم ولید چي د اور خوا ته نږدې کېږي، ورټوپ ئې کړل او هغه ئې په خپلي غېږ کي ونیولو، له همدې سره ئې دا فکر ذهن ته ورغی چي زما زړه نه غواړي زوی مي اور ته ولوېږي، الله تعالی څنگه په دې راضي کېږي چي خپل بنده په اور کي واچوي؟ ډوډۍ او تنور همداسي پر پرېږدي، ماشوم په غېږ کي اخلي، پیغمبر علیه السلام ته ورځي او پوښتنه کوي چي: آیا ته د الله رسول یې؟ وئې فرمایل: هو، هغې وویل: آیا الله تر ټولو زیات مهربان نه دئ، وئې فرمایل هو! هغې وویل: مور پلار مي تر تا جار؛آیا الله پر خپلو بندگانو تر مور پر خپل اولاد زیات مهربان نه دئ؟ وئې فرمایل: هو؛ هغې وویل: مور خو نه غواړي چي ماشوم ئې اور ته ولوېږي، الله تعالی څنگه غواړي چي خپل بنده اور ته واچوي؟ د دې خبرې په اورېدو سره د رسول الله صلی الله علیه وسلم له سترگو دومره اوښکي بهېږي چي مخ ئې په اوښکو لمدېږي او بیا سر رااوچتوي او فرمایي: یقیناً چي الله نه غواړي خپل بنده اور ته واچوي مگر هغه ډېر متمرد چي د لااله الا الله له ویلو انکار کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عن ابن عمر قال كنا مع رسول الله صلى الله عليه وسلم في بعض غزواته، فمر بقوم، فقال من القوم؟ فقالوا نحن المسلمون، وامرأة تحصب تنورها و معها ابن لها، فإذا ارتفع وهج التنور تنحت به، فأتت النبي صلى الله عليه وسلم فقالت أنت رسول الله؟ قال نعم، قالت بأبي أنت وأمي أليس الله بأرحم الراحمين؟ قال بلى، قالت أو ليس الله بأرحم بعباده من الأم بولدها؟ قال بلى، قالت فإن الأم لا تلقي ولدها في النار، فأكب رسول الله صلى الله عليه وسلم يبكي، ثم رفع رأسه إليها فقال إن الله لايعذب من عباده إلا المارد المتمرد الذي يتمرد على الله وأبا أن يقول لا إله إلا الله

که څه هم د دې روایت په اسنادو کي څه ملاحظات شته؛ خو د میني او پېرزویني په اړه دا مطلب په بل حدیث کي په دې توګه راغلی چي رسول الله صلی الله علیه وسلم یوې ښځي ته چي ماشوم ئې کلک په غېږ کي نیولی او تی ورکوي، اشاره کوي او صحابه وو ته فرمایي: آیا دا مېرمن به خپل ماشوم په اور کي واچوي؟ صحابه وو وویل: نه په خدای قسم چي ترڅو توانېږي اور ته به ئې وانه چوي، نو رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل: یقیناً چي الله پر خپلو بندګانو تر دې مور پر خپل زوی ډېر مهربان دئ.

عن عمر بن الخطاب أنه قال: قدم على رسول الله صلى الله عليه وسلم بسبي فإذا امرأة من السبي تبتغي إذا وجدت صبيا في السبي أخذته فألصقته ببطنها وأرضعته فقال لنا رسول الله صلى الله عليه وسلم أترون هذه المرأة طارحة ولدها في النار؟ قلنا لا والله وهي تقدر على أن تطرحه

(c) ketabton.com: The Digital Library

فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: لله أرحم بعباده من هذه بولدها.

قرآن عظيم الشأن همدا د رحمت آثار او مظاهر د رحمن خدای د اثبات لپاره د دليل په توگه وړاندي کوي، لکه چي فرمايي:

bÎ $ÌÈöqB ‰è/ Ú öR $Çtøä # øŸ2 « $ÏMtq‘ Ì»rO#ä #<Î öÝàR$$sù

ÇÎÈ ÖƒÏ‰s% &óÓx« Èe@ä. 4'n?tã uqèdr 4'tAqyJø9$# Çósßs9 š•Ï9ºsŒ الروم: ۵۰

د الله د رحمت آثارو ته وگوره چي څنگه زمکه له مرگه ئې وروسته بیاژوندی کوي؟ يقيناً همدغه الله دئ چي مړي به بياراژوندی کوي او هغه په هر کار قدير او توانا دئ.

زمکي ته وگورئ چي هر څه په هغې کي په مرگ محکوم شي، په سپېره ډاگ بدله شي، داسي چي څوک په هغې کي د ژوند آثار نه گوري، خو الله جل شأنه په همغه زمکه باران ووروي او دا مړه زمکه را ژوندۍ کړي. دا د الله د رحمت د آثارو يو مظهر دئ، په مرگ محکومه شوې، انسان د هغې دانې او مېوې ته اړ او محتاج دئ، له دې پرته د هغه ژوند امکان نه لري، د دې لپاره چي انسان او حيوان ژوندي پاته شي، د زمکي دانې، مېوې او وښو ته اړ او محتاج دي، د دې نه پرته ئې د زمکي په سر ژوند امکان نه لري، گورئ چي الله تعالى خپل وسيع رحمت د هغه په حال شامل کړي، دا مړه زمکه ژوندۍ کړي او د هغه لپاره د ژوند د اړتياوو او د رزق او روزي انتظام وکړي.

همدا راز فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] الاعراف:۵۷

او دی هغه ذات دئ چي باد تر خپل رحمت (یعني باران) مخکي، د زېري په توګه لېږي، تر څو چي درنې ورېځې اوچتي کړي، بیا ئې د مړې زمکي لوري ته خوځوو او بیا په همدې سره اوبه وروو، بیا په همدې (باران او اوبو) سره، له زمکي هر نوعه مېوې راشنې کوو. همدا راز به مړي راباسو تر څو پند واخلئ.

یعنی مخکي له دینه چي باران وورېږي سوړ او خوندور باد لګېږي او د دې زېری ورکوي چي پدې پسې باران راځي، دا باران د رحمان خدای رحمت دئ، هغه ئې د رحمت په نامه یاد کړی، د دې رحمت د راتلو نه د مخه ګورئ چي الله جل شأنه بادونه راولېږي او هغه تاسو ته د باران د راتلو زېری درکوي، او دا په داسي حال کي چي انسان، نبات، حیوان ټول اوبو ته اړ او محتاج وي، د باران ورېدو ته منتظر او سترګي په لاره، الله جل شأنه د خپل رحمت په وجه د دوی د دې احتیاج، اړتیا او نیازمندۍ د رفع کولو انتظام کوي، ګورئ بادونه رالېږي، هغه د باران زېری ورکوي، او بیا همدا بادونه دي چي هغه ورېځې چي د بحرونو د پاسه جوړې شوي په سر

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخلي، په زرهاوو میله لري ئې خوځوي، له ځان سره ئې وړي، بیا همدغه وریځې دي چي له هغه نه باران راوریږي او د همدې باران په ذریعه انسان ته د رزق او د روزي انتظام کیږي او د زمکي نه دانه او میوه را شنه کوي، دا د رحمان خدای هغه انتظام دئ چي د خپلو بندگانو په نسبت د پیرزویني او رحمت په وجه ئې تر سره کوي او د دوی لپاره مړه زمکه ژوندۍ کوي او د رزق او روزي چاره ئې کوي.

که رښتیا په طبیعت کي همدا نظم نه وی، د بادونو په ذریعه د دې وریځو خوځول نه وی او چیري چي څوک ورته محتاج دئ، کومه زمکه چي ورته محتاجه ده، چیري چي انسان حیوان او نبات اوبو ته اړ او نیازمند دئ او منتظر دئ چي په سر ئې باران وورېږي، هلته ئې نه رسولی، انسان ته به څومره گرانه وه چي د دومره اوبو انتظام وکړي چي هره ورځ د دې زمکي ټول ژوي ورته اړ او محتاج دي، خو الله جل شأنه ئې مفت، ارزانه پر ته لدې چي انسان پرې څه تکلیف ایستلی وي ورته ئې مهیا کوي.

کله چي د اوبو نه بخارات راپورته شي، د لمر وړانگې له اوبو نه د بخاراتو د راپورته کېدو باعث شي، هغه تبخیر کړي او دا بخارات اوچت شي، په وریځو بدل شي او بیا لرو لرو ځایونو ته د باد په ذریعه انتقال شي، زما او ستا په سر د باران په شکل وریږي، د غرونو په غیږ کي ئې الله جل شأنه د واورو په شکل کي ذخیره کړي، غرونو واورو لپاره خپله غیږ پرانستې نیولې وي، او د دې لپاره مستعد او آماده وي چي کافي مقدار، ښه ډیره اندازه ئې په په خپلي غیږ کي ذخیره کړي او بیا چي کله انسان ورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

محتاج او اړ شي، کله چي په ګرمۍ کي انسان اوبو ته محتاج شي، ورو ورو دا واوره ويلي کېږي او په ويالو او نهرونو کي خوځېږي، زما او ستا د کور مخي ته بهېږي او د زمکي لاندي په کارېزو کي خوځېږي، که دا انتظام نه وی نو د زمکي پر سر ژوند ممکن نه وو، که همدغه د اوبو تبخير، بيا په وريځو بدلېدل، بيا د باد په ذريعه تر لرو لرو منطقو پوري انتقالېدل او بيا د غرونو په غېږ کي د واورو په شکل ذخيره کېدل، بيا په دوبي کي هملته ورو ورو ويلي کېدل او رابهېدل؛ که دا نظام نه وی نو د زمکي پر سر ژوند ممکن نه وو.

په دې کي شک نشته هغه ذات چي دا ټول امور اداره کوي، دا نظم ئې په دې عالم کي ايښی او د عالم د مختلفو اجزاوو ترمنځ ئې دا هم غږي او يووالی پيدا کړی، داسي چي هر څه ئې يو بل ته لاس ورکوي، په ګډه کار کوي او د خپل ګډ کار په نتيجه کي د خلکو اړتياوي رفعه کوي، د الله د مخلوقاتو د احتياج او نيازمندۍ د رفعه کولو لپاره په مسلسله او منظمه توګه په کار لګيا دي، که دا نه وی د زمکي پر سر به هيڅ ژوندی مخلوق نه وو پاته شوی. دا ټول د هغه الله تعالی د اثبات لپاره واضح او صريح دلايل دي چي د انسان په نسبت پېرزوېنه او رحمت لري.

د اوبو د تصفيې الهي نظام:

$Z‰R&r ¾ïhJôn‘ ô ‰ƒ šú ü/ #Ìbçx»ƒhì$Ÿ@™ö üf Ÿ‰$qèr

(c) ketabton.com: The Digital Library

$ÏB ¼çF×Éó ô‰tƒ tû÷üt/ #MŽô³ç0 yx»tƒÌh9$# Ÿ@y™ö‘r& üÏ%©!$# uqèdur ÇÍÑÈ #Y‘qßgsÛ [ä$tB Ïä$yJ¡¡9$#

ÇÍÒÈ #ZŽÏWx. ¢Óż$tR&ur $VJ»yè÷Rr& !$uZø)n=yz

الفرقان:۴۸-۴۹

او دی هغه ذات دئ چي له خپل رحمت نه د مخه ئې بادونه د زېري په توگه ولېږل (تر څو د باران د راتلو زېری خلکو ته ورکړي) او له آسمانه مو پاکي اوبه رانازلي کړې، تر څو د همدې اوبو په ذريعه مړ ښار (مړه زمکه) را ژوندی کړو او له همدې څخه ډېر هغه حيوانات او خلک خړوبه کړو چي موږ پيدا کړي.

بادونه د باران د مخه رالېږي تر څو زېری ورکړي او بيا له آسمان نه پاکي اوبه نازلوي، راشئ دغي موضوع ته چي له آسمانه پاکي اوبه "ماء طهورا" نازلوي، لږ دقيق شو، گورو چي اوبه له هغه وروسته چي دلته استعمال شي او بيا د بحرونو لوري ته وخوځېږي، تروې او ترخې او تيزابي شي، نور نو له استفادې ولوېږي، له تصفيې پرته ترې استفاده نشو کولی، که د دغو اوبو د بېرته تصفيې انتظام نه وی نو د دې طبيعت په غېږ کي او د دې زمکي پر سر ژوند ممکن نه وو، خو الله جل شأنه بېرته همدغه کثيفې او ناولې اوبه، تېزابي اوبه، تروې او ترخې اوبه، چي له کاره لوېدلې، د استفادی وړ نه دي، د همدې اوبو د تصفيې انتظام ئې کړی، په هغه د لمر وړانگې لگېږي، په دې سره تبخير شي، تصفيه شي، په ورېځو بدلې شي، بېرته موږ ته پاکي، صافې اوبه د باران په شکل راورېږي، د چينو په شکل، د ځاگانو په شکل، په کارېزونو او ويالو کي. دا د اوبو د تصفيې الهي انتظام

(c) ketabton.com: The Digital Library

دئ، که دا هستي له طبيعي حوادثو څخه عبارت وی او د لته یوه حکیم ذات په هغه کي تصرف نه کولی نو د زمکي په سر ژوند، په دې دلیل هم امکان نه درلود چي یو ځل دا اوبه کثیفي شوې او له استفادې لوېدلې وی، نو انسان به د تل لپاره د ځښاک له صافو اوبو محروم وو، خو الله جل شانه رحمان دئ او د خپلو بندګانو په نسبت د وسیع رحمت خاوند دئ، د همدې رحمت په وجه ده چي د باران د ورولو انتظام ئې کړی، همدا قضیه د رحمن خدای په وجود دلالت کوي، همدا تدارک او انتظام چي اوبه تصفیه کېږي، د هغه مړ ښار (چي هلته هر څه اوبو ته محتاج او نیازمند وي) د هغه په سر ئې وروي، په همدې حقیقت ګواهي ورکوي، کله کله حالت دې حد ته ورسېږي چي د بارانونو د نشتوالي په وجه، ګڼ شمېر ناروغۍ خورې شي، فضا او هوا ټوله کثیفه او ناپاکه شي، ګرمي له یوې خوا، د اوبو نشتوالی له بلي خوا، په فضا کي د مکروبونو خورېدل له بله طرفه، خو الله جل شانه نه یوازي هغه کثیفي تېزابي اوبه تصفیه کړي، په ورېځو ئې بدلي کړي، تبخیر شي، ورېځې ترې جوړې شي، بادونو ته ئې د انتقال امر وکړي، خوځوي ئې، په زرها وو میله لرې ئې همغه ښار ته چي خلک ئې اوبو ته محتاج دي، مرضونه خواره شوي او هر څه دې ته منتظر چي سړه هوا ولګېږي او باران وورېږي، الله جل شأنه ئې همغه منطقې ته رسوي، ګورو چي هلته باران وورېږي، هلته هوا تصفیه شي، مکروبونه ومري، د هوا کثافت ختم شي، حرارت له منځه لاړ شي او د همغي سیمي د خلکو احتیاج ته ځواب وویلی شي، مړه زمکه بېرته را ژوندۍ شي او ډېرو محتاجو انسانانو او حیواناتو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته چي ژوند ئې په خطر کي لويدلی وو، اوبه ورسوي.

هغه ملکونه چي د اوبو له ناحيې مشکلات لري، بحرونو ته څېرمه په ساحل کي پراته دي او غرونه نه لري، زيات بارانونه وربانديي نه ورېږي، په غرونو کي هغوی ته واورې نه ذخيره کېږي، چي ورو ورو ويلي شي او نهرونه او ويالې وبهوي، د هغو تر ټولو لويه ستونزه دا ده چي د څښلو صافي اوبه نه لري او چي د يوه واړه ښار لپاره اوبه تصفيه کوي بې حسابه مصارف ترې غواړي، د دې ملکونو خلک د نفتو په څاګانو دومره نه خوشحاله کېږي لکه د اوبو په يوې چينې.

د عربو د ملکونو يوه حاکم ته چا يو په بل پسې خبر ورکړ چي په فلان فلان ځای کي د نفتو څاګان وموندل شول، هغه وويل کور مو ودان شه، خو يو ځل مو هم خبر را نه کړ چي د خوږو او صافو اوبو څا ومونذل شو!!، دا ځکه چي د هغوی لوی مشکل د صافو اوبو نشتوالی دئ.

د همدې الهي نظم په وجه چي زموږ مهربان رب ئې بندو بست کړی په دې عالم کي او د دې زمکي په سر انسان ته د ژوند امکانات برابر شوی.

طبيعي لارښووني:

#Ïôçx »fìh$ã@Åöã `Br Ìé7ôã Îö$šM»Jè=à `Î Îhà6 fÎ9ô³ `B&

šc qà2 Îô³ç$Jã ª! $'?»è? 4 ª! $ì B ×m»9Î& yìtHq ‘ ô£ %ö šú ü/

ÇÏÌÈ النمل:۶۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه څوک دئ چي د وچي او لمدې په تيارو كي ستاسو لارښوونه كوي او څوک دئ چي بادونه له رحمت "بارانه" مخكي د زېري په توگه ليږي؟ آيا له الله سره بل اله شته؟ "چي په دی كارونو كي څه برخه ولري او له الله تعالى سره په دې چارو كي شريک وي" لوړ او اوچت دئ الله له هغه څه چي دوی يی ور سره شريكوی "هغه له شريک نه مستغني او بې نيازه دئ" يعنی ستاسو لپاره ئې د هدايت او لارښووني انتظام كړی، په بحر كي هم، هلته چي د لوري د تشخيص لپاره هيڅ ډول علايم نشته، خو الله تعالى ستاسي لپاره د دې چاره كړې چي هلته لار بيا مومئ، يا د ستورو په ذريعه لار پيدا كوئ، يا د افق له رڼا نه او د لمر له طلوع او غروب نه پوهېږئ چي سمت مو كوم طرف ته دئ، او يا د داسي قطب نما او پرمخ تللو وسائلو بندو بست ئي كړی او داسي سنن ئې په طبيعت كي ايښي چي له هغوی نه په استفادې سره تاسو په دقيقه توگه خپله لار موندلی شئ. نو دا په وچه او لمده كي چي ستاسي د هدايت او لارښووني لپاره انتظامات شوي، دا چا كړي؟

همدا راز تاسو ته ئې سترگي دركړې، د دغسي وسائلو انتظام ئې په دې عالم كي كړی چي په هغه سره تاسي په سيند، صحرا، فضا، په ورځ او شپه كي خپله لاره ومومئ، په دې طبيعت كي ئې د دې انتظام كړی، په تياره كي د افق له رڼا نه خپله لار موندلی شئ، په ستورو سره لار پيدا كولی شئ، د دې انتظام چا كړی؟

كه په وچه او لمده كي، هغه مهال چي تياره وي، هيڅ څه نه ترسترگو كيږي، ستاسو د لارښووني او هدايت انتظام شوی، دا په خپله انسان ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښيي چي دا عالم يوه رحمان ذات پيدا کړی.

آيا په رحمان خدای د باور او ايمان لپاره دا کافي نه ده چي هغه مهال په تا باندي باران وروي چي ته ئې ورېدو ته سترګي په لار او منتظر يې، تر بارانه مخکي سوړ باد ته د زړيي په توګه ګورې، آيا له الله سره بل اله شته؟ په ټول عالم کي داسي څوک مومئ چي له الله تعالی سره په دې کارونو کي شريک وي؟ دا چي د وچي او لمدې په تيارو کي ستاسو د لارښووني او هدايت انتظامات شوي آيا له الله تعالی پرته داسي څوک په نظر درځي چي په دې انتظام کي هغه څه ونډه او اغېز ولري، د څه کولو واک او اختيار ورسره وي؟ آيا د باران په ورېدو، د بادونو په ذريعه د ورېځو په خوځېدو، او د سوړ او ملايم باد په لاس د دې زړيي او پيغام په لېږلو کي چي باران راروان دئ، په دې کي له الله سره څوک شريک شته؟

همدا راز الله فرمايي:

qèr ¼çGJôn ‘ žçã Ÿƒr ‡(qäÜZ% $B Ÿ‰è/ .`Ü] ø‰$Âí\ã “ Ÿ‰$qèr

ÇËÑÈ ß‰‹Ïÿ s‰$“‡Íq‰$ الشوری:۲۸

او دی هغه ذات دئ چي باران وروي له هغه وروسته چي (خلک) مأيوس او ناهيلي شوي وي او خپل رحمت خوروي او هغه ستايل شوی مولا دئ.

هغه ذات چي باران نازلوي او دا هم هغه مهال چي خلک مأيوس شوي وي، داسي څه نه مومي چي د باران د ورولو هيله ترې ولري، په ټول عالم کي له الله تعالی پرته داسي کوم شی نه ګوري چي خپل اميد ورپوري

(c) ketabton.com: The Digital Library

وتړي، هغه ته انتظار ولري او پر هغه اعتماد او تکيه وکړي، داسي څوک نه ګوري چي د ده احتياج ته ځواب ووايي، مشکل ئې رفع کړي، مأيوس او نااميده دئ، خو ناڅاپه د همدې مأيوس او نااميده انسان غوښتنه منل کېږي، دعاء ئې اورېدل کېږي او هيله ئې ترسره کېږي، دا څوک کوي؟ انسان خو په ټول عالم کي داسي څه نه ګوري چي په دې اړه له هغه نه څه طمعه ولري، په هغه پورې خپل اميد وتړي او له هغه نه د مرستي انتظار ولري، مأيوس دئ، په عالم کي داسي څه نه ګوري چي د ده احتياج او اړتيا تر سره کړي، ناڅاپه ئې دا يأس او نا اميدي ختمېږي، اړتيا او احتياج ته ئې ځواب ويل کېږي، دا کار څوک کوي؟ دا څوک دئ چي انسان ته له هغه وروسته چي مأيوس شوی، له قحطۍ سره مخامخ دئ، سختي تودوخي وارخطا کړی، هري خوا ته مرضونه خواره شوي، نباتات ئې، حيوانات ئې او په خپله دی اوبو ته محتاج او اړ دئ، تر دې حده چي د يأس مرحلې ته رسېدلی، خو ناڅاپه د همدغه مأيوس انسان غوښتني ته ځواب ويل کېږي، دا ځواب څوک وايي؟ او د هغه دا احتياج څوک رفع کوي؟ څوک ئې ضرورت منتفي کوي؟

آيا له دې پرته بل ځواب لرو چي ووايو: دا د هغه ستايل شوي ذات کار دئ چي پر خپلو بندګانو مهربان، د دوی د اړتياوو او ستونزو د رفعه کولو ذمه وار او د دوی مولا دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شپې او ورځې الهي نظام،ستره الهي پېرزوینه

þJ»ŠÉ¼$Üöÿ 4‹ Î #‰Bž ŸØ$Nà6 øæ ª! $Ÿè_ bÎ Óéä ‘ & ©è

ÇÊÈ šc qãèJó @ Ẍù& ä‹Ô Î Nà6 ‹ÏÜ « $ŠÏöÎ î»9Î ôB

القصص: ۷۱

وواېه: آیا پوهېږئ چې که الله پر تاسو باندې شپه د قیامت تر ورځې تلپاتې گرځولې وی، نو له الله پرته څوک داسې اله وو چې تاسو ته ئې رڼا راوړې وی؟ آیا نه اورئ.

که چېرې الله جل شأنه وغواړي چې دا شپه دې دائمي شي، هومره دې اوږده شي چې د قیامت تر ورځې پورې دوام وکړي، او پدې ترتیب دا د شپې او ورځې د تلو راتلو موجوده نظام چې الله تعالی ایجاد کړی ختم شي، هغه څوک دئ چې بیا تاسو ته رڼا راولي؟ په دې ټول عالم کې داسې څوک گورئ چې د ورځې او رڼا په راوستو قادر وي؟ آیا په ټول عالم کې داسې څوک گورئ چې د شپې د پای ته رسولو توان ولري او هغه ورځ درته راولي چې تاسو ورته اړ او محتاج یاست؟

þJ»ŠÉ¼$Üöÿ 4‹ Î #‰Bö™ ‘$k]9$Nà6 øæ ª! $Ÿè_ bÎ Óéä ‘ & ©è

Ẍù& ÏÑŠÏ šc qãèÅó @ ¨@øÎ Nà6 ‹ÏÜ « $ ŠÏöÎ î»9Î ôB

ÇÊÈ šc rçŽÇ7ö

القصص: ۷۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

"ورته" ووايه! آيا پوهېږئ چي كه الله پر تاسو باندي ورځ تل پاتې كړي، د قيامت تر ورځي پوري، آيا له الله پرته به كوم اله وي چي تاسو ته شپه راولي چي په هغې كي آرام وكړئ، آيا له بصيرته كار نه اخلئ؟

{qãGçöÏr ïnŠÏ {qãZä3ó¡Ï9 ’$gY9$#r @ø‹©9$# ãNä3s9 Ÿ@yèy_ ¾ÏmÏGuHôq§‘ `ÏBur

ÇÐÌÈ brãä3ô±n@ öNà6¯=yès9ur ¾Ï&Î#ôÒsù `ÏB القصص:۷۳

او دا د ده له پېرزوينو څخه دئ چي تاسو ته ئې شپه او ورځ گرځولې تر څو په هغې كي هوسا شئ او د دې لپاره چي د الله فضل ولټوئ او د دې لپاره چي ښايي شكر وكړئ.

الله تعالى شپه او ورځ په متوازن او متناسب شكل پيدا كړې چي يوه په بلي پسې راځي، تر هغو پاتې كېږي چي تاسو ورته اړ او محتاج يئ، نه لنډه او نه اوږده، بلكي هومره چي ورته ضرورت شته، تاسو شپې ته اړ او محتاج يئ تر څو په هغې كي هوسا او آرامه شئ، په ورځ كي تاسو كار كوئ، خپل معاش تامينوئ او د الله جل شأنه فضل لټوئ او پدې ترتيب گورئ چي الله جل شأنه د دې انتظام هم كړى چي تاسو آرام وكولى شئ، په شپه كي چي هري خواته تياره او چوپتيا وي، د خوب لپاره مناسب شرائط برابر شي، دا ځكه چي ته د خوب لپاره هم تيارې ته ضرورت لرې او هم چوپتيا ته، گورئ چي شپه خپله تياره پرده په ټول عالم خوره كړي، هر څه چوپ شي، هر څه په خوب لاړ شي او ستا د خوب لپاره آرامه او مناسبه فضا جوړه شي، په رڼا كي سم خوب نشې كولى، په شور او ځوږ كي

(c) ketabton.com: The Digital Library

سم خوب نشې کولی، ګورئ چې الله جل شأنه هر څه په خوب بیده کړي او تیاره شي، په دې ترتیب ستا د آرام لپاره مناسبه فضا جوړه شي او بیا ته رڼا او ورځې ته ضرورت لرې چې په هغې کې هر څه وپېژنې، کار وکړې، خپل معاش تأمین کړې، د الله فضل ولټوې، تاته ئې د دې انتظام هم کړی. یو معمولي تغییر د شپې او ورځې په دې موجوده تناسب کې، د زمکې په سر د ژوند امکانات ختموي، نو پدې متوازن شکل کې د شپې او ورځې انتظام چا کړی؟ تاسو ګورئ چې قرآن کریم په دې هم استدلال کوي، دا په متوازن شکل، د شپې او ورځې یو په بل پسې راتګ، همغسې چې ته ورته اړ او محتاج یې، لکه څنګه چې ته ورته ضرورت لرې، دا د دې خبرې د ثبوت دلیل دئ چې دا د رحمن پالونکې خدای د تصرف آثار دي، د رحمن رب د ربوبیت آثار دي، هغه دا انتظام کړی، که الله جل شانه په دې کې معمولي تغییر راولي بیا داسې څوک نشته چې په دې کې تصرف و کړي، تاسې ته رڼا راپیدا کړي او یا دې شپه راولي چې په هغې کې آرام وکړئ، که الله جل شأنه وغواړي چې شپه طولاني شي او تر قیامته پورې دوام وکړي، داسې څوک نشته چې تاته رڼا راولې او که هغه وغواړي چې ورځ تر قیامته طولاني شي، داسې څوک نشته چې هغه شپه راولي. دا د الله پېرزوینه ده چې تاسو لره ئې د شپې او ورځې داسې انتظام کړی چې تاسې ورته اړ او محتاج يئ. همدا راز فرمایي:

ãó« @èä `ˈB $kŽÏi $ZF;R&r ÓÅ°r' $gŠÏi $Zǒ)ãr $g»R$%B Ú ôF$r

ÇÊÈ 5brãqB الحجر:۱۹

او زمکه مو خوره کړه او په هغې کې مو غرونه واچول او په هغې کې مو هر څه په موزون شکل کې راشنه کړل.

ÇËÈ ûüüÎ+•Î ¼çµ9 Láó ©` Br | · Ï»èB $kŽÏi óB9 $Zù_r الحجر:۲۰

او تاسی ته مو په هغې کې د معیشت اسباب راپیدا کړل او هغه څه مو درته راپیدا کړل چې تاسې ورته روزي ورکوونکي نه یئ.

یعنی الله تعالی په زمکي کې ټول هغه څه راپیدا کړل چې تاسو ورته اړ او محتاج یاست او په هغه سره ژوند کولی شئ، هغه څه ئې هم درته پیدا کړي چې تاسو ورته رزق او روزي نه ورکوی بلکې الله تعالی ورته روزي ورکوي، دا مختلف حیوانات چې الله جل شأنه پیدا کړي دي او د رزق او روزي انتظام ئې هم الله ورته کړی.

ÇËÊÈ 5qèB 9‰)Î ÿ¼ãî)\çB ¼çãÏ“z $R‰Ÿä ÿ¼ãî) äÓ« `ÏB bÎ)r

الحجر:۲۱

او هیڅ داسې شی نشته چې خزانې ئې له موږ سره نه وي او نه ئې نازلوو مګر په معلومې اندازی سره

یعنی هر شی ئې په یوه معلومه او معینه اندازه کې راپیدا کړی، څو نه چې دلته ورته ضرورت وي، نه تر ضرورت زیات او نه کم، په همغه اندازه ئې پیدا کړی چې ورته ضرورت دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

$Br ϊqBã »Yð)ō'ù ʆ$B ä$J¡ 9$`Ë $Zø'R'ù xÏºq9 x»ƒh$ZùT"ör

ÇËÈ ûüïÎ»ƒ2 ¼çq9 óΟR& الحجر:۲۲

او بادونه مو راولېږل چي القاح کوونکي دي "د بادونو په ذريعه د نباتاتو القاح کېږي او د همدوی په واسطه ورېځي تشکيلوي او له يو بل سره ئې يو ځای کوي"، بيا مو له آسمان نه اوبه را نازلي کړې او په تاسو مو وڅښلې، او تاسو ئې ذخيره کوونکي نه ياست، (د ذخيره کولو انتظام ئې هم الله کوي"

دلته څو شيانو ته اشاره شوې ده: دا چي زمکه مو خوره او پراخه کړه، بيا مو په هغې کي غرونه واچول چي د هغې حرکت موزون شي، زمکه خوځېدله، د ژوند امکان په کي نه وو، الله جل شأنه په هغې باندي غرونه راپيدا کړل تر څو غير متوازن حرکت ئې متوازن کړي، کنترول ئې کړي، بيا ئې په هغې کي هر نوع موزون نبات را شين کړ، کوم شي ته چي تاسي محتاج ياستئ، کوم شي ته چي ټول ژوي ضرورت لري، هغه ئې ټول راشنه کړل او په زمکه کي ئې ستاسو د معاش او د ژوند لپاره ټول اسباب او ذرايع تأمين کړل او هغه حيوانات ئې هم تاسو ته راپيدا کړل چي تاسو ورته اړ او محتاج ياست، د روزي انتظام ئې هم الله کوي، تاسي هغو ته روزي ورکوونکي نه يئ، هيڅ شی داسي نشته چي د الله په نزد کي د هغه خزانې نه وي، د هر شي خزانې له الله تعالی سره دي، په داسي حال کي چي له الله سره ئې خزانې دي خو هر څه ئې په خپله معينه اندازه پيدا کړي، له خپلي اندازې څخه نه زيات او نه کم، بلکي په همغه اندازه چي انسان ورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ضرورت لري، که په دې اندازه کي معمولي تغيير راشي مثلاً د باد حرکت لږ تېز او اضافه شي، له موجوده معمول او طبيعي سرعت نه ئې سرعت لږ اضافه شي، نو د زمکي په سر به هر څه سره ټکوي، هر څه به نسکوروي او د ژوندانه امکانات به ختموي، که باران لږ اضافه شي، که واوره لږه زياته شي، که ورځ لږ اوږده او طولاني شي، که شپه لږه لنډه شي، که نور او حرارت لږ زيات شي او دا هر څه چي گورئ، له معين حد نه زيات يا کم شي، د انسان ژوند تهديدوي، خو الله جل شأنه هر څه په معينه اندازه کي راپيدا کړي، د هر شي لپاره يو معين قدر او اندازه ټاکل شوې، په همغه اندازه چي انسان ورته اړ او محتاج دئ پيدا شوي، هيڅ شی له خپلي اندازې اضافه نه دئ، هيڅ شی له خپل ضروري اندازې لږ نه دئ. الله جل شأنه له خپلي اندازې سره سم پيدا کړی. چي هر څه له خپلي اندازې نه لږ اضافه شي گورئ چي بيا څنگه ترې تنگ شو، باران، دا د ژوند تومنه او وسيله چي لږ له خپلي اندازې اضافه شي بيا دعاگاني کوو چي الله ئې متوقف کړي، واوره، بادونه، چي کله له خپلي طبيعي اندازې لږ اضافه شي گورئ چي بيا ترې تنگ يو، سوکالي مو تهديد او ژوند راته گران کړي.

او بادونه رالېږي چي وربځې القاح کوي او د هر شي د القاح باعث گرځي، بيا له آسمانه اوبه وروي او بيائې په تاسو څښي، او د اوبو د ذخيره کولو انتظام کوي، د غرونو په سر په ژمي کي واوره وروي، تر څو کافي مقدار هلته تاسو ته ذخيره کړي، د دې ذخيره کولو انتظام هم هغه کوي، دا ټول د رحمن رب د وسيع رحمت او پېرزوېنو آثار دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پیغمبرانو بعثت د رحمن رب بله پېرزوینه

د پیغمبرانو لېږنه د الله جل شأنه د رحمت یوه بله نښه ده. دا ځکه چي انسان تر هر څه د مخه او تر هر څه نه زیات دې ته محتاج او اړ دئ او دا ئې لومړي اړتیا ده چي په دې وسیع او پېچلي عالم کي چي اجزاء ئې بې انتهاء دي او په هغه کي د هر مفید او مضر شي تشخیص د انسان له عقل نه اوچت او له امکان نه لري دئ، د دې لپاره چي د انسان لارښوونه وشي او هغه په ناپوهۍ کي پاتې نشي، مفید او مضر تفکیک کړی شي او خپل دوست او دښمن سره بېل کړی شي، الله جل شأنه د دې لپاره پیغمبران را لېږلي، انسان په خپله او یوازي د عقل په مرسته د ځان او د بل حقوق نشي تثبیتولی، دوست او دښمن نشي پېژندلی، مفید او مضر، حلال او حرام نشي بېلولی، دا کار نه په تجربو سره کولی شي او نه خپل عقل ته په پناه وړلو سره، که پیغمبران نه وی او د پیغمبرانو په ذریعه د انسان لارښوونه نه وی شوی، انسان به تل په تیاره کي وو، هغه خپل ځان او دا وسیع عالم نشو پېژندلی، هغه خپل الله نشو موندلی او هغه د خپلو نږدې دوستانو حقوق نه شوای تثبیتولی. د انسان لومړۍ اړتیا او تر ټولو لوی ا حتیاج همدا دئ چي د هغه لارښوونه وشي، د ژوند لاري چاري وروښودی شي، رحمن خدای جل شأنه د همدې انتظام هم کړی، د هغه د هدایت او لارښوونې لپاره ئې په هره زمانه کي او د تاریخ په هر پړاو کي چي کله ورته اړ شوی پیغمبران رالېږلي. د پیغمبرانو رالېږل د انسان لپاره او د ټول عالم لپاره د الله ستره پېرزوینه ده، لکه چي قرآن فرمایي:

Çü È šú üÜ=»èù ãq ‘ žw) š• »Yù"ö $Br الانبياء: ۱۰۷

او ته مو نه ئې لیږلی مګر د ټول عالم لپاره رحمت.

د ظالمانو مواخذه د الله د پېرزويني بله نښه:

دا چې تاسو مجرم عناصر ګورئ چې کله د هغوی بغي او طغيان انتهاء ته ورسېږي، داسې حد ته چې حرث او نسل او هر څه تهديدوي، د فساد باعث شي، د نورو ژوند په خطر کې واچوي، ګورو چې الله جل شأنه دا مجرم او ظالم عناصر موأخذه کړي، د ژوند او اقتدار ټغر ئې ورټول کړي او په دې ترتيب نه پرېږدي چې دا زمکه په فساد، ورانۍ او تباهۍ محکومه او د انسان ژوند له ګواښونو سره مخامخ شي، د مجرمو عناصرو موأخذه، د هغوی د اقتدار ټغر ټولول او د هغوی تخت او تاج نسکورول دا هم د رحمن الله د رحمت د آثارو او علائمو څخه دي، لکه چې قرآن فرمايي:

Çã ¼çßÙ š•ãŸr pèÅ r p÷q ‘ rè Nà6 š @àù 8qç Ÿ2 bÎù

Çü È šú üÌ ô 3ß $ Qö) š$ الانعام: ۱۴۷

" اې پيغمبره!" که ستا تکذيب ئې وکړ، ورته ووايه چې ستاسو رب د وسيع رحمت خاوند دئ او د هغه جنګ له مجرمانو څخه نشي رد کېدی.

يعنی هيڅوک ئې د ردولو او مخنيوي توان نه لري، الله جل شأنه به حتماً د مجرمو عناصرو په خلاف جنګ پيلوي، داسې جنګ چې هيڅوک ئې د مخنيوي توان او وس نه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا چي د تاريخ په اوږدو کي تل ليدل شوي چي هغه مجرم عناصر له زوال او ورکاوي او سپکاوي سره مخامخ کېږي چي زمکه او د انسان ژوند له ګواښونو سره مخامخ کوي، الله تعالی سزا ورکوي او خلک د دوی له خطره ژغوري، دا موقع نه ورکوي چي په خپلو جرائمو او جناياتو سره زمکه له فساد او تباهۍ سره مخامخ کړي، الله تعالی دوی ته تر يوې ټاکلې نېټې او تر معينه حده مهلت ورکوي، خو کله چي د دوی طغيان له حد نه واوړي او د زمکي پر سر ژوندون په خطر کي واچوي او حرث او نسل له جناياتو نه صدمه ګوري، الله جل شأنه ئې نيسي، د هغوی په خلاف داسي جنګ اعلانوي چي هيڅوک ئې د ردولو او مخنيوي توان نه لري، بيا الله جل شأنه هغوی له شوم برخليک سره مخامخ کوي، دا د مجرمانو، ستمګرانو، طغاتو او باغيانو مؤاخذه او تر پايه پورې هغو ته موقع نه ورکول، له هغو سره حساب او کتاب کول، ظالمانو ته د خپلو ظلمونو او جناياتو سزا ورکول، دا په خپله د دې خبرې دليل دئ چي رحمن خدای (جل شانه) ستاسو په نسبت د وسيع رحمت خاوند دئ او دا د ده د وسيع رحمت نښه ده چي مجرمان مؤاخذه کوي، طغيان ته ئې نه پرېږدي او د نورو د ختمولو موقع نه ورکوي.

همدا راز که تاسو ګورئ چي مظلوم انسانان، هغه چي حقوق ئې تر پښو لاندي شوي، د خپل حق لپاره پاڅېدلي وي، الله تعالی د هغوی مرسته کړې، له ظالمانو ئې ژغورلي، د دوی د ژغورني انتظام ئې کړی، هغوی ته ئې پر ظالمانو او ستمګرانو بريا او فتحه ورکړې، دا هم د رحمن

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدای د رحمت له نښو او علائمو څخه دي، لکه چې قرآن فرمايي:

$ZÏB ÞÎq•Î ¼çèB {qãB#ä ûïÏ%©!r $¬Yèè© $ZŠøŠU $Rã$x& ä$_ $£9r

ÞÎöÌ»fŠ ’Î {qßs7ô 'ù èsŠøÁ9$ {qßJ=ß ûïÏ%©!$ ÏN‹z&r

ÇÒÍÈ šú üÏVÏ»_ هود:۹۴

او کله چې زموږ امر راورسېد، په خپل رحمت سره مو شعيب او هغه مؤمنان وژغورل چې له ده سره ول، او ظالمان يوې اوچتې چيغي ونيول، نو په خپلو کورونو کي پړمخي مړه پرېوتل.

يعنی هغه مهال چې د الله تعالی د پرېکړي نېټه راورسېده شعيب عليه السلام او هغه مؤمنان ئې په خپل رحمت سره وژغورل چې له ده سره ول او ظالمان يوې هيبتناکي لوړي چيغي ونيول، په مرگ محکوم شول او پړمخي پرېوتل.

دا آيت ښيي چې شعيب عليه السلام او د ده مؤمنو ملگرو ته نجات ورکول، ظالمان مواٴخذه کول او د عالم له صفحې نه د دوی ټغر ټولول د الله د رحمت له آثارو او علايمو څخه ده، همدا چې تاسو گورئ مظلومان چې د خپل حق لپاره د ظالمانو په ضد پاڅېږي فتحه او بری تر لاسه کوي، حالت داسي برابرېږي چې بالآخره د ظالمانو سلطه پای ته ورسي او د اقتدار کرسۍ ئې رانسکوره شي، دا په خپله د دې خبرې ثبوت وړاندي کوي چې دلته يو حکيم ذات د دې عالم په پېښو او حوادثو کي تصرف کوي، هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ذات چي د انسان په نسبت رحمت او پېرزوينه لري، که دا حوادث طبيعي حوادث وی او يوه حکيم رحمان رب د عالم د حالت په بدلېدو رابدلېدو کي تصرف نه کولی او د حوادثو په تلو راتلو کي ئې لاس نه درلودی، نو مظلوم به د تل لپاره مظلوم پاته وای او هيڅ کله به د ظالمانو د ختمېدو او نسکورېدو بندو بست نه وای شوی، بس په طبيعي ډول به ظالم تل ظالم او په اوضاع مسلط او مظلوم به تل مظلوم وو.

خو دا چي الله جل شأنه حالات داسي برابروي چي ضعيف او مظلوم انسان، د ظالمانو او باغيانو په مقابل کي فتحه او بری تر لاسه کړي او د ظالمانو له منګولو ئې وژغوري، دا په خپله ثابتوي چي دلته رحمن الله د رب په حيث تصرف کوي، هغه د مظلوم ملګرتيا کوي او ظالم په مرګ محکوموي، دا راز حوادث دا حقيقت ثابتوي چي دلته يو داسي ذات شته چي د خپلو بندګانو په اړه رحمان او مهربان دی او د همدې رحمن رب په اراده دا غيرطبيعي حوادث تر سره کېږي.

الله د دې ملک مالک دئ

په الله باندي د ايمان د دلائلو په ضمن کي يو مهم او اساسي دليل دا دئ چي موږ په دې عالم کي هر څه داسي ګورو چي مقهور او محکوم دي او د داسي معينو ضوابطو په وړاندي کاملاً منقاد دي چي هغه تغيير نه مومي، په خپل پيدايښت کي، په خپل حرکت کي، په خپلي ودي او رشد کي، په خپل مرګ او ژوند کي او په هغو نتايجو کي چي د هغوی په حرکت باندي مرتب کېږي، په خپل زوړوالي او کهولت کي او دا چي بالأخره په مرګ محکومېږي، په دې ټولو کي هغوی د معينو او ثابتو سننو او ضوابطو

(c) ketabton.com: The Digital Library

په وړاندي مقهور او محکوم دي، د عالم په هر جزء او په هره برخه کي ګورو چي دغه سنن او ضوابط حاکم دي او هر حرکت او هر تحول د همدغو سننو مطابق تر سره کېږي، دا حقیقت په خپله هر عاقل انسان ته ښيي چي دا عالم یو ټولواک مالک لري، یو داسي واکمن حاکم چي په هر ځای کي د ده اراده مسلطه او حکم حاکم دئ او د ټولو حوادثو تر شا د هغه اراده حکومت کوي، ګورو چي د همغه ذات د ارادې سره سم په عملونو نتایج مرتب کېږي، په همدې دنیا کي د مکافات او د مجازات سلسله ګورو، هغه غیبي لاس چي دا هستي اداره کوي او د عالم چاري سمبالوي او هر څه د هغه په اراده خوځېږي، هر څه د هغه په وړاندي محکوم او مقهور دي او همغه په عملونو باندي نتائج مرتب کوي او د عمل بدله ورکوي، د مالک په توګه او د یوه حاکم په څېر په عالم کي تصرف کوي او په عملونو نتایج مرتب کوي.

همدغو حقایقو ته قرآن عظیم الشأن په متعددو آیتونو کي اشاره کوي او همدا خبره ترې ثابتوي چي دا عالم یو مالک او ټولواک لري چي هر څه د هغه د ارادې په وړاندي مقهور دي، لکه چي فرمایي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

یونس:۳۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

(ورته) وايه! له آسمان او زمکي نه څوک تاسو ته رزق او روزي درکوي؟ او د دغو غوږونو او سترګو مالک څوک دئ؟ او څوک دئ چي ژوندي له مړي او مړي له ژونديو راپيدا کوي؟ او د کارونو تدبير څوک کوي؟ ژر ده چي وبه وايي: الله، نو ووايه: آيا (له کفر او شرک نه) ځان ساتنه نه کوئ؟

دا د رزق او روزي انتظام څوک کوي؟ د چا په اراده دا آسمان او زمکه په ګډه کار کوي چي انسان ته د رزق او روزي انتظام وکړي؟ له آسمانه اوبه راوريږي او له زمکي دانه او مېوه راټوکېږي او په دې سره د انسان اړتياو ته ځواب ويل کېږي، دا کار د چا په اراده ترسره کېږي؟ دا د کوم مدبر ذات دقيق تدبير دئ؟ دا غوږونه او سترګي چي ته پرې ليدل او اورېدل کوې، د دې اصلي مالک څوک دئ؟ د چا له لوري درکړی شوي؟ د چا په اراده ستا د ژوند يوه اساسي او مهمه برخه بشپړوي؟ که دا غړي دي په واک کي نه وی له څومره ستونزو سره به مخامخ وې؟

آيا دې پوښتنو ته له دې پرته بل ځواب ويلی شې چي دا د مهربان پالونکي رب له لوري درکړی شوي؟ آيا له دې اعترافه پرته بله چاره لرې؟

له دې څرګند حقيقت نه د انکار لپاره څه دليل لرې؟ ووايه: ستا او ټولو ژوو لپاره د رزق او روزي انتظام څوک کوي؟ له آسمان او زمکي نه تاسو ته څوک رزق او روزي درکوي؟ دا د رزق او روزي وسايل چا پيدا کړي؟ باران څوک وروي؟ شپه او ورځ څوک راولي؟ لمر زموږ زمکي ته د چا په اراده نور او تودوخه ورکوي؟ د زمکي پر مخ د نور وړانګي د چا په اراده خورېږي؟ دا له زمکي نه دانه او مېوه څوک راشنه کوي؟ دا زموږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

سترگي او غوړونه د چا په اراده کار کوي؟ د دې مالک څوک دئ؟ دا ژوندي له مړو او مړي له ژونديو څوک راپيدا کوي؟ دا د عالم چاري څوک سمبالوي، د امورو تدبير ئې د چا په واک کي دئ او کارونه ئې د چا په اراده تر سره کېږي؟

له دې پرته بله چاره نه لري، دوی په دې خبري اعتراف ته اړ او مجبور دي او بله چاره نه لري چي ووايي: دا هر څه الله تعالی کوي.

همدا راز فرمايي:

í$k]9$ß¸Î$™ @ø$Ÿr •J)$ 8í6ê b& $l; Óè7^ƒ ß ð±9$Ÿ

ÇÉÈ šc q$ 7ó„ ;7 =ù ’Î @är يس: ۴۰

نه لمر ته ښايي چي سپوږمۍ بيامومي او نه شپه په ورځ باندي سبقت کوي بلکي هر يو په يوه معين مدار کي خوځېږي.

گورئ چي لمر د سپوږمۍ د جذبولو، له خپل ځانگړي مداره د هغې د ايستلو فرصت نه ترلاسه کوي، يو د بل په مدار کي نه ننوځي، هر يو په خپل مسير کي خوځېږي، د دوی ترمنځ ټکر او تصادم نه راځي، په دې وسيع کائنات کي دا بې شمېره اجرام، هر يو په يوه معين مدار کي خوځېږي، يو بل به بيا نه مومي، چي له هغه سره ټکر وکړي او هغه جذب کړي، هر يو خپل حد پېژني، له هغه نه تېری او تجاوز نشي کولی، نه لمر له خپل مدار نه خوځېدلی شي او د سپوږمۍ په مدار کي داخليدلی شي او نه هغه جذبولی شي، نه د دغو دواړو ترمنځ تصادم او ټکر راځي او نه هم شپه

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ورځ باندی سبقت کولی شی، برعکس هره یوه په خپل وخت او نېټه راځي، دا د سپوږمۍ او لمر لپاره معین حدود چا وضع کړي چي له هغه نه د یوې ذرې په اندازه د تجاوز او تېري توان نه لري، دا څنګه او د چا د ارادې په وړاندي محکوم او مقهور دي؟

ګورئ چي لمر، زرګونه کاله په پرله پسې او منظمه توګه، له یوه ځایه طلوع کوي او په یوه ځای کي غروب کوي!! دغه معین مسیر طوعاً او کرهاً پلي کوي او له هغه نه یوه خوا بله خوا د انحراف قدرت نه لري، دا څوک اداره کوي؟ دا په وسیع آسمان کي د ستورو ترمنځ ټکر او تصادم ولې نه راځي؟ ولې یو د بل مسیر ته نه داخلېږي؟ دا هر یو په خپل مسیر کي څوک اداره کوي؟ د دې تر شاه د چا اراده ده؟ د چا د ارادې په وړاندي هغوی محکوم او مقهور دي؟ چي په داسي منظم ډول او په ټول انقیاد سره په خپل معین مدار کي خوځېږي او یو انچ، له هغه نه یوه طرف او بل طرف ته انحراف نشي کولی؟!

همدا راز شپه او ورځ خپل هغه حد پېژني چي ورته ټاکل شوی، له هغه نه تېری نشي کولی، نه اوږدېږي او نه هم لنډېږي، یوه له بلي سبقت نه کوي چي د شپې په ځای ورځ راشي یا د ورځې په ځای شپه راشي او یوه له بلي نه سبقت وکړي، بلکي هره یوه خپل حد پېژني او په خپل وخت کي راځي.

په دغي مقدمې سره دوو حقایقو ته اشاره شوې: لومړی دا چي د عالم ټول اشیاء او اجزاء محکوم او مقهور دي او دا چي تحولات د معینو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ضوابطو او سننو سره سم تر سره کېږي، له خپلو حدودو نه تېرى نشي کولى، په خپل وخت کي راځي، په خپل ځاى کي راځي. او دوهم دا چي شپه او ورځ د طبيعت دوه حالته دي او لمر، سپوږمۍ د طبيعت دوه اجزاء، ګورئ چي دا دواړه مقهور او محکوم دي، خپل مدار طى کوي، يو د بل مدار ته نه داخلېږي، يو له بل سره ټکر او تصادم نه کوي، مالک الملک الله هر يو په خپل مسير او مدارکي ساتي، د هغه ساتنه کوي او د دغو په حرکت باندي چي کوم نتائج مرتب کېږي، کوم تحولات چي په عالم کي راځي دا هم د معينو سننو او ضوابطو سره سم، يو په بل باندي سبقت نشي کولى، آيا دا دليل د دې خبرې د ثبوت لپاره کفايت نه کوي چي دا هر څه يو مالک ټولواک اداره کوي، او هر څه د هغه مالک الله د ارادې په وړاندي محکوم او مقهور دي؟

ستا د مرگ پر بګړه څوک کوي؟

ÇÑÐÈ ûüïîï‰» ¹ Ëáä bĵ $kXqãÅ ö? ÇÑÏÈ ûüÏƒï‰B Žöî Ëáä bĵ wöŧù

الواقعه:۸۶

که تاسي د الله د ارادې په وړاندي محکوم نه ياست " هغه دين چي الله وضعه کړى، هغه سنن او ضوابط چي الله جل جلاله په دې عالم کي وضع کړي، که تاسي د هغه په وړاندي محکوم نه ياست" نو چي کله ستاسي روح ستوني ته ورسېږي بېرته ئې وګرځوئ که رښتوني ياست؟

ستاسي مرگ په دې دلالت کوي چي تاسي د يوه چا د ارادې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړاندي محکوم یاست، نه غواړئ چي په مرگ محکوم شئ، انسان نه غواړي چي په زړښت دي محکوم شي، د هغه قوتونه او استعدادونه دي ختم شي او چي کله د خپل قوت هغه معراج ته ورسېږي، بېرته دي په زوال محکوم شي، دا نه غواړي، نه غواړي چي له مرگ سره دي مخامخ شي، خو څه چاره لري؟، دا چي کله ستا روح ستوني ته ورسېږي بېرته ئې له گرځولو عاجز يې، دا ثابتوي چي ته د يوه چا د ارادې په وړاندي محکوم يې.

که چېري تاسو د الله د ارادې او د هغه دين چي ده وضعه کړې، هغه ضوابط او قوانين او مقررات چي په دې عالم کي هغه وضع کړي، د دې په وړاندي محکوم، مقهور او منقاد نه یاست نو چي کله ستاسو روح ستوني ته ورسېږي هغه بېرته وگرځوئ که رښتوني يئ.

دا هر څه د چا ارادې ته تسلیم دي؟

قرآن د عالم د ټولو اشياوو په اړه فرمايي چي هر څه د الله په وړاندي منقاد دي.

Ä ß öR$r ÏN°q»J¡¡9$’Î `B N=ó™& ÿ¼ã&s!ur šc qäóö7tƒ «!$# ÈûïÏŠ uŽöxÿsùr&

آل عمران:۸۳ ÇÑÌÈ šc qãè_ öãƒ Ïmøs9Î)ur $\döŸ2 ur $YãöqÛ

آیا "کافران" د الله له دين نه پرته بل دين لټوي؟ حال دا چي ده ته د آسمانونو او زمکي هر څه طوعاً او کرهاً منقاد دي او په پای کي د هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

طرف ته بېرته ګرځول کېږي.

تاسو د عالم هر څه ګورئ چي د دې عالم د مالک او ټولواک د احکامو او ضابطو په وړاندي منقاد دي، يو شی به هم په دنيا کي داسي و نه ګورئ چي هغه دې کاملاً آزاد وي او خپلي مخي او خپل سرته دي پرېښودل شوی وي. د اوبو قطره چي له ورېځي نه په زمکه راپرېوځي، د يوې معيني قاعدې او ضابطې سره سم راپريوځي، نن علم حتی د همدې قطرې د پرېوتو فورمولونه کشف کړي، نن علم دا معلومه کړې چي د کوم فورمول مطابق او په کوم معين سرعت سره هغه په زمکه راپرېوځي؟ کومه تيږه چي پورته ئې اچوئ او بېرته په زمکه راپرېوځي د يوې معينې ضابطې او قاعدې محکومه ده، تاسي په دنيا کي هيڅ داسي څه نشئ موندلی چي هغه دي خپلي مخي ته آزاد وي او د هغو معينو سننو په وړاندي دې محکوم او مقهور نه وي چي الله تعالی ورته ټاکلي .

نن انسان د علم په رڼا کي په دې پوهيږي چي د عالم هر حرکت د قوانينو مطابق ترسره کېږي، ساينس د دې لپاره فورمولونه وضع کړي، دا فورمولونه همغه سنن دي چي الله وضع کړي، نن د حرکت، سرعت، شتاب، ويشتلو، ارتقا او سقوط لپاره په فزيک کي داسي معين فورمولونه وضع شوي چي ثابت دي او تغيير نه مومي. آيا دا کافران د الله له دين نه پرته بل دين لټوي؟ حال دا چي د آسمانونو او زمکي هر څه، طوعاً او کرهاً، خوښ او ناخوښ، که زړه ئې غواړي او که نه غواړي د هغه په وړاندي منقاد او تسليم دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا راز قرآن فرمايي:

7Ÿ‰% &óä« è@ä 4?ã qèdr £`ÎŽÏù $Br Çú öÚF{$ Ñ°q»J¡ 9$$ã7 ùå ¬!

ÇÊËÉÈ المائده: ۱۲۰

د آسمانونو او زمكي او څه چي په هغوی كي دي د ټولو پاچاهي الله لره ده او هغه په هر څه قدير او توانا دئ.

د زمكه او آسمانونه د الله جل شانه ملک او هغه ئې مالک دئ، دلته دی د مالک په حیث په هر څه كي تصرف كوي، د دې عالم په هره گوښه كي د ده اراده نافذه او حاكمه ده، هغه مالک الملک دئ.

د الفرقان د سورې په ۲ آیت كي فرمایي:

`ã ƒ Ü9r #%9r õÏ, 6ƒ Ó9r Çú öÚF{$ Ñ°q»J¡ 9$$ã7 ùå ¼çq9 “ Ï%©$

ÇËÈ #\ƒÏ‰ø)s? ¼çu‘£‰s)sù &óä« ¨@à2 ,=z r Å7 ù=ßJø9$’Îû Ô7ƒÎŸ ¼ã©

هغه ذات چي د آسمانونو او زمكي پاچاهي د ده ده "دلته د هغه اراده حاكمه او نافذه ده او هغه د دې عالم مالک دی" نه ئې زوی ځان ته نیولی او نه پدې پاچاهیکي څوک له هغه سره شریک دئ، هر څه ئې پیدا كړي او د هغه لپاره ئې معینه اندازه ټاكلې" په یوه معینه اندازه ئې هر څه پیدا كړي"

یعني الله جل شأنه د آسمانونو او زمكي ټولواک او حاكم دئ، د هغه حكم په هر ځای كي نافذ دئ، هغه مالک دئ او دا زمكه او آسمانونه د هغه

ملک دئ چي د حاکم او مالک په توگه په کي تصرف کوي، هر څه د هغه په وړاندي محکوم دي او هغه نه زوی لري، زوی ئې هم نه دی نیولی چي د هغه ځای ناستی شي او نه هم د دې عالم په اداره، کنټرول او ساتنه کي څوک له هغه سره شریک دئ، هر څه هغه پیدا کړي او د هر څه لپاره ئې معین حد او اندازه ټاکلې.

[illegible]

فاطر:۱۲

شپه په ورځ کي ننباسي او ورځ په شپه کي ننباسي"خو له معیني قاعدې سره سم" او لمر او سپوږمۍ ئې مسخر کړي، "هر یوه ته ئې معین مدار ټاکلی چي دغه معین مدار په معین وقت کي پلی کوي" هر یو د ټاکلی اجل او نېټې لپاره خوځیزي، همدغه الله ستاسو رب دی چي پاچاهي او ټولواکي د ده ده او څوک چي له هغه نه پرته بل څوک مرستي ته رابلي او د هغه عبادت کوي حتی د خرما د زړي د پوستکي خاوند هم نه دئ.

گورئ چي هره ورځ څو شیبې په هغه کي تفاوت راځي، شپه په ورځ کي داخله شي او ورځ په شپه کي، ورځ د شپې ځای ونیسي اوشپه د ورځي، په خپل ماحول کي گورو چي کله شپه وي او کله ورځ، اوس دلته ورځ ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو دا ده ورو ورو شپه را روانه ده او د ورځي ځای شپې ته خالي کېږي. یا شپه کله اوږده شي او ورځ را لنډه شي، کله ګورو چي ورځ اوږده شي، شپه لنډه شي. دا د شپې او ورځي یو په بل کي داخلېدل ، د الله جل شأنه کار دئ، دا الله جل شأنه دئ چي شپه په ورځ کي داخلوي.

دا څوک دئ چي دا کارونه کوي؟ شپه په ورځ کي داخلوي؟ ورځ په شپه کي داخلوي، لمر او سپوږمۍ ئې مسخر کړي او هر یو په خپل مدار کي د معینې نېټې سره سم خوځېږي او د هغه اراده په هر څه کي او هر ځای حاکمه او نافذه ده؟ یعني هغه ذات چي دا کارونه د هغه په اراده تر سره کېږي او موږ ګورو چي دا د هغه د سلطنت، سیطرې او تسلط مظاهر دي، همغه ستاسو رب دئ. او له هغه پرته چي څوک مرستي ته رابلي او د هغه عبادت کوي حتی د خرما د زړي د پوستکي خاوند هم نه دئ. دومره لږ څه هم د دوی په واک کي نه دي، هیڅ شی هغوی ته نه دی سپارل شوی، د هیڅ شي واک او اختیار نه لري، کوم څه چي د الله نه پرته تاسو مرستي ته دربلئ او د هغه عبادت او لمانځنه کوئ، په دې عالم کي هیڅ واک او اختیار هغوی ته نه دی ورکړی شوی، وښیئ، د کوم څه مالک دي، چېري د هغوی اراده حاکمه ده او څه کولی شي؟

ÇÑÌÈ bqã_ öêÏøÎr ãó« èä ßqã:B ¾íÏ‰‹Î “ Ï%©$` »s 6Ÿù

یس:۸۳

نو پاکي هغه ذات لره ده چي د هر څه ټولواکي د هغه په لاس کي ده او د هغه لوري ته ورګرځول کېږئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ذات چي د هر څه واګي د ده په واک کي دي، واکمني، سلطنت او سيطره هغه لره ده، د ټولو شيانو ساتنه او پالنه کوي، د ټولو امورو تدبير ئې په لاس کي دئ، هغه لره پاکي ده، هغه له هره عيبه منزه او له هرنقص او ضعف نه لوړ دئ.

يعني هر څه د هغه په اختيار کي او د هغه د ارادې په وړاندي مقهور دي، په پای کي د خپل رب په لوري درومي، تاسو هم د نورو شيانو په څېر د خپل ژوند په پای کي د خپل رب خوا ته درومئ.

همدا راز فرمايي:

ÇÎÈ âq8ÏV$ß _ ë«ÎÊ $’‹Ïr ÇÚ öF$ ÏN°q»J¡¡ 9$ã7 ü¼ã©

الحديد:۵

دآسمانونو او زمکي پادشاهي ده لره ده، او ټول کارونه الله ته محول کېږي.

د الله تعالی لوري ته د کارونو د ارجاع معنی دا ده چي د هر کار پرېکړه د ده له لوري کېږي، د هر کار نتايج او پايلي د ده له لوري ټاکل کېږي، لکه څنګه چي الله تعالی ټولواک دئ او حکم ئې په هر ځای کي نافذ او حاکم، همداسي د ټولو امورو پايلي د ده له لوري ټاکل کېږي، لله الملک، لله الحکم و لله عاقبة الامور.

الله تعالی همغه ذات دئ چي چا ته وغواړي اقتدار ورکوي، له چا نه چي وغواړي اقتدار بېرته اخلي، چا ته عزت ورکوي او څوک له ذلت او سپکاوي سره مخامخ کوي، لکه چي قرآن فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

š• ùßßšãí\?r ã$±@ `B š• ùßßš'Îsê Å ùßßš 7 Î»B Ö¬ß¯$Ò@ê

4?ã 7ŘĴ ţö, ß$8Ÿ‰ŠÎ ã$±@ `B AË‡ê r ã$±@ `B “‡ê r ã$±@ `B ß_B

Ç_Ê Ó_ó‰% ã_ó« è_ã   آل عمران:۲۶

ووایه! ا ې باري ربه! د ملک مالکه! ته ئې چې چا لره وغواړې پاچاهي او واکمني ورکوې او له چا چې وغواړې اقتدار بېرته اخلې، چا ته چې وغواړې عزت ورکوې او څوک چې وغواړې سپکوې ئې، ښېګڼه ټوله ستا په لاس کي ده، بې شکه چې ته په هر څه قادر يې.

يعني دا هستي ستا ملک او ته ئې مالک او ټولواک يې، دلته ستا اراده حاکمه او نافذه ده، دلته هر څه ستا د مشيت مطابق ترسره کېږي. دې ته مو بايد پام وي چې د ا لله مشيت په حق او عدل ولاړ او د تغيير نه منونکو ضوابطو او سننو مطابق دئ، الله جل شأنه هغه ضوابط موږ ته توضيح کړي چې له مخي ئې چا ته د اقتدار سپارلو پرېکړه کوي، هغه ثابت سنن او ضوابط ئې هم توضيح کړي چې له مخي ئې له چا نه واکمني او اقتدار اخلي، دا تصادفي پېښي نه دي چې په خپل سر، له کومي قاعدې پرته، تصادفي او آناً فآناً ترسره شي، بلکي دا د معينو، ثابتو الهي ضوابطو او سننو مطابق ترسره کېږي، الله جل شأنه دا موږ ته توضيح کوي: هغه چاته اقتدار ورکوي چې ايمان لري ا و عمل ئې صالح وي او په اجتماع کي تر ټولو اصلح وي، لکه چې فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

[illegible]

النور:۵۵

له تاسو نه چيچا ايمان راوړی او عملونه ئې صالح دي، لـه هغـوی سره الله وعده کړې چي د زمکي خلافت به داسي دوی ته سپاري لکه چـي تـر دوی مخکنيو ته ئې خلافت سپارلی وو، هغه دين ته به تمکين او اقتـدار ورکـوي چې د دوی لپاره ئـ ې غـوره کـړی، د دوی خـوف بـه پـه امـن بـدل ـوي، (داسـي حالـت بـه راولـم چـي) زمـا عبـادت بـه کـوي او هـيڅ څـه بـه لـه مـا سـره نـه شريکوي.

دا وعده له چا سره شوې؟ له هغه چا سره چي ايمان لري او عمل ئې صالح وي، هغه څوک چي اصلح او تر ټولو غوره وي. خو د دې په مقابل کي هغه کسان هم موږ ته معرفي کوي چي الله تعالی ئې په ذلت محکوموي، په دې اړه الهي سنن او ضوابط هم موږ ته ښيي، چاته چي اقتدار وسپارل شو او هغه فساد وکړ او صلهٔ رحم ئې قطع کړ، الله به ئې ړندوي، اقتدار به بېرته ترې اخلي او په ذلت به ئې محکوموي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قرآن کریم د بني اسرائیلو په قصې کي دا موضوع توضیح کوي، او مور ته دا ښیي چي پدې قوم کي کوم صفات راپیدا شول چي الله جل شأنه د هغه په وجه د زمکي خلافت ورکړ؟ او بیا کوم صفات په کي راپیدا شول چي دائې بېرته ترې واخیست، په ذلت ئې محکوم کړل او له فقر او مسکنت سره ئې مخامخ کړل؟ قرآن عظیم الشأن هغه الهي مشیت او هغه ضوابط او سنن مور ته ښیي چي د هغه له مخي الله تعالی چا ته ملک او اقتدار ورکوي او یا ئې بېرته ترې اخلي او د اقتدار تخت ئې نسکوروي. ځیني کسان داسي گمان کوي چي گواکي دا هسي د چانس او تصادف له مخي ترسره کېږي، حتی دا هڅه کوي چي ثابته کړي پدې اړه څه خاص ضوابط او سنن نه مراعات کېږي، بس د الله تعالی چي چا ته خوښه شوه پاچاهي او اقتدار ورکوي او له چا ئې چي وغوښتل بېرته ئې ترې اخلي. خبره نه یوازي داسي نه ده؛ بلکي پدې اړه ثابت الهي سنن وضع شوي، قرآن عظیم الشأن مور ته هغه الهي مشیت او هغه خاص سنن او ضوابط توضیح کړي او دائې را ښودلې چي دا کار د خاصو سننو او ضوابطو سره سم ترسره کېږي، څنگه او چاته ا لله اقتدار ورکوي او له چا نه ئې بېرته اخلي، لکه چي فرمایي:

[illegible]

[illegible]

(c) ketabton.com: The Digital Library

ÇÏÈ Ö‰ ãó« Èä آل عمران:۲۶

ووايه ای باریٸ ربه! د ملک مالکه! ته چې چا لره وغواړې پاچاهي ورکوې "ملک او اقتدار ورسپارې" او له چا نه چې وغواړې اقتدار بېرته اخلې، چې چاته وغواړې عزت ورکوې او چې څوک وغواړې سپکوی ئې "له ذلت سره ئې مخامخ کوې" ښېګڼه ټوله ستا په لاس کې ده "خير ټول ستا په اختيار کې دئ، ته چې هره فيصله وکړې په هغه کې خير دئ، که چاته اقتدار سپارې په هغه کې خير دئ، که له چا نه ئې بېرته اخلې په هغه کې خير دئ، که عزت ورکوې خير په همدې کې دئ، که څوک په ذلت محکوموې خير په همدې کې دئ، ښېګڼه او خير ټول ستا په اختيار کې دي، ستا په هره فيصله کې خير دئ" او ته په هر څه قادر او توانا يې.

چا ته عزت ورکول او يا ئې له سپکاوي سره مخامخ کول، د معينو سننو او ضوابطو مطابق تر سره کېږی، چې کله معين مواصفات په يوه فرد يا ټولنې او اجتماع کې راپيدا شول، الله جل شأنه عزت ورکوي او چې بيا څه مشخص مواصفات په هغه کې راپيدا شول بېرته ئې په ذلت محکوموي، سپکوي ئې او عزت بېرته ترې اخلي. يعني په دی باب الهي مشيت د خاصو سننو او ضوابطو مطابق دئ چې تغيير نه مومي، تل ثابت او تغيير نه منونکی دئ.

šÆ Ï¢ Ûâ$ß Ì÷ êr ê$'Î '$gŸ9$$Rïqê r f$gŸ9$$'Î Ÿ@$$Rïqê

(c) ketabton.com: The Digital Library

5 $ ¡ ïm Îöï âÞ±@ `B äãöïr ÇÛ$`B MíhJ$ßÌ ÷ êr ïMíhJ$

ÇËÈ آل عمران: ۲۷

ته ئې چيشپه په ور ځ کي داخلوې او ورځ په شپه کي داخلوې، ژوندی له مړي راپيدا کوې، او مړی له ژوندي نه راپيدا کوي، او چي چا ته وغواړې بې حسابه رزق ورکوې.

دا هم د الله د ملک او واکمنۍ مظاهر دي، دا د شپې او ورځې تګ راتګ، د مرګ او ژوند فيصله، د رزق او روزي اعطاء، د عزت او ذلت فيصله، چا ته اقتدار ورکول او له چا نه ئې بېرته اخيستل، دا ټول د همغه الله په اراده کېږي چي دا ملک اداره کوي او د ټولو امورو تدبير د هغه په واک کي دئ.

Éé/ì 6 $Ä öè$> ‘ qèë ïwÎ m»9Î w ‘, s$ä7 ÎJ$ª! $’?»èGù

ÇÊÊÈ المؤمنون: ۱۱۶

نو هغه حقيقي ټولواک لوړ دئ چي له ده پرته بل معبود نشته، او هغه د پرتمين عرش رب دئ.

يعني الله تعالی حقيقي مالک دئ، له ده پرته بل د عبادت وړ معبود نشته، هغه ټولواک دئ، د عالم هر څه د ده د واکمنۍ تر عرش لاندي دي، هر څه د ده تر سيطرې او سلطې لاندي دي، له کوم عرش نه چي د دې ملک او د عالم اداره کېږي، هغه د ده عرش دئ، او دا هستي ټوله د هغه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیطرې او سلطې تر تخت او عرش لاندي ده، یعني دلته هغه هم مالک دی او هم حاکم. په ټوله هستي کي د ده اراده نافذه ده، هغه د عرش مالک دئ، ځوک چي د الله په ملک کي ژوند کوي، نو هغه به د همغو ضوابطو او سننو سره سم چي الله وضع کړي د خپلو عملونو اجر، بدله او نتایجویني، ځوک به تعذیبوي او چا ته به مغفرت او بخښنه کوي، خو د خاصو سننو مطابق، چا ته چي بخښنه کوي د هغه په باب الله جل شأنه خپل مشیت توضیح کړی، دا بخښنه د خاصو سننو مطابق ده، همدا وجه ده چي ځیني کسان د الله له مغفرت نه محروم دي، که ځوک تعذیبوي د هغه په اړه هم الله جل شأنه خاص سنن وضع کړي.

عملونو ته بدله ځوک ورکوي؟

âs±„ `B Ü J̄Éèã Ç̧Ú óŖ $r Ñºq»J¡¡ 9$Û• üa¼ãl ©$b& N=è? Ó9&

ÇÍÈ Ö̧Ï‰% âó« È@à2 4?ã ª! $r âs±„ `K Ï äýø/r — المائده: ۴۰

آیا نه پوهېږې چي د آسمانونو او زمکي پاچاهي د الله ده، ځوک چي وغواړي تعذیبوي ئې او چا ته چي وغواړي مغفرت او بخښنه ورته کوي او الله په هر څه قدیر او توانا دئ.

دلته په دې عالم کي د بدلې، مکافات او مجازات سلسله جاري ده، چي کله انسان په ګناه لاس پورې کوي له همغه لحظې نه د هغه تعذیب پیل کېږي، عذاب د ګناه سره متصل دئ، خو د مجرم او ګنهګار د مجازات مکمله فیصله به د قیامت په ورځ کېږي، په دنیا کي د خپل عمل نسبي بدله

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر لاسه کوي. د جرم او مجازات د توامیت یوه ښه بېلګه دا ده چي ګورو هر تاواني توکی انسان ته حرام شوی، الله جل جلاله هغه شیان انسان ته حرام کړي او له هغوی ئې د ډډې کولو امر کړی چي انسان ته زیان رسوي، خو که څوک حرام شیان خوري، الله ورته سزا ورکوي، له کومي لحظې چي انسان حرامو توکو ته لاس اوږدوي له همغي شېبې د ده د تعذیب لړی هم پیل کېږي. د دې خبري ښه مثال دا دئ چي که څوک په مخدره موادو لاس پوري کوي، د مثال په توګه چرس څکوي، یا کوم بل داسي حرام توکي ته لاس اوږدوي چي اسلام حرام کړی، له همغي لحظې نه چي څوک دا ګناه کوي، مجازات ئې پیل کېږي، د مخدره موادو منفي اثرات ئې ورو ورو متأثره کوي، تر هغه چي لېونتوب ته ورسېږي، همدا راز که څوک شراب څښي، د دې حرام څیز له منفي اثراتو نه خوندي نه پاته کېږي، انسان چي هره ګناه کوي عذاب ئې له ګناه سره متصل پیل کېږي، خو کامله سزا به د قیامت په ورځ ګوري، هغه مهال چي د انسان ټول اعمال او د هغه اثرات له نن نه تر پایه پورې را جمع شي او د عملونو اثرات ئې تکمیل شي، ځکه هر عمل خاص اثرات لري، د عمل د اثراتو دائره ورو ورو پراخېږي، بیا به د قیامت په ورځ دغو اثراتو ته په پام سره د مکمل اجر او د مکافات او مجازات فیصله کېږي.

موږ په دې عالم کي دا د مکافات او مجازات سلسله ګورو، هغه ذات چي په عملونو نتایج مرتب کوي او عملونو ته مجازات او مکافات ورکوي، همغه الله دی چي په دې عالم کي د هغه اراده نافذه ده او دا ټوله هستي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ملک دئ.

نه گورئ چي الله جل شأنه ظالمان مؤ اخذه کوي، وئې نیسي او د عذاب متروکه ناخاپي د هغوی په سر راپرېوځي، دا په داسي حال کي چي ټول شرائط د دوی په گټه وي، د اجتماع حالت، او په هغه کي هر څه د دوی په گټه، او د دوی په خدمت کي وي، پر اوضاع حاکم وي، هر څه د دوی په اختیار کي وي، د بقا لپاره ئې ټول شرائط برابر وي، ټول امکانات او وسایل د دوی په لاس کي وي، د دوی د بقا او دوام لپاره ټول شرایط مساعد وي، خو گورو چي ناخاپي د الله تعالی د عذاب او مؤاخذې متروکه د دوی پر سر را پرېوځي او د اقتدار تخت او تاج ئې نسکور شي، لکه چي قرآن فرمايي:

Ŋ9 ÓÉ$ÇÈ Š$JèŠN#Œ P'Ĵ ÇÏÈ Š$èÎ 7ƒ' ℣èù #ø. •? Ŋ9&

ÇÈ Š#qŠÎ •÷ ΦÁ 9$(q¢ ` ûïÏ%©!$Šq߉r ÇÑÈ Ÿ‰»-6$'Î $gèB ÷=ƒ

$kŽÏ (rãø'ù ÇÊÈ Ÿ‰»-6$'Î (qóÛ ûïÏ%©!$ÇÈ Š$?#F $ " Ë bqãèr

7ƒ' b Ĵ ÇÌÈ A #‹ã Þq™ 7ƒ' óÜ¯æ =Áù ÇÈ Š$¡ÿ$

ÇÈ Š$ ¹ öU9 الفجر: ۶ -۱۴

آیا ودي نه لیدل چي ستا رب له عادیانو سره څه معامله وکړه؟ هغه د ا رم عاد، "په ارم کي اوسېدونکي عادیان"، د دنگو دنگو قدونو خاوندان، هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي په ښارونو کي د دوی په څېر بل څوک نه وو پيدا شوي او له هغو ثموديانو سره چي په (گڼ شمېر) درو او ناوونو کي ئې تيږې وتراشلې "د څلو او قصرونو جوړولو لپاره"، او د ميخونو خاوند فرعون سره، (چي ډېر فوځونه ئې درلودل، خپل مخالفين ئې په مېخونو تعذيبول او د هغوی په لاس پښو کي ئې مېخونه ټک وهل) هغه چي په ښارونو کي ئې طغيان وکړ او په هغوی کي د ډېر فساد مرتکب شول، نو ستا رب ناڅاپه په دوی باندي د عذاب متروکه راپرېښوده، يقينا چي ستا رب حتما په کمين کي دئ.

يعني دا پېښي، د دغو قومونو تعذب ښيي چي الله تعالی مترصد دئ، هر چاته تر يوه وخته پورې مهلت ورکوي، ورته مترصد پاته کېږي، په ميقات کي ورته کمين نيول شوی، په خپل وخت او ځای کي ئې ناڅاپي او کلک نيسي.

دلته د هغو قومونو د تعذيب يادونه شوې چي ځواکمن او مسلط ول، شرائط د دوی په گټه ول، اقتدار د دوی په لاس کي وو، وسائل او امکانات ټول د دوی په اختيار کي وو، هغه چي د افرادي قوت له ناحيې تر ټولو قومونو مخکي وو، د دوی په څېر بل قوم چېري نه ترسترگو کېدو، الله جل شأنه دنگي جثې او قد و قامت ورکړی وو، له دې پلوه ئې د نړۍ پر ټولو قومونو فضيلت په برخه شوی وو، خو چي کله ئې طغيان او سرکشي و کړه، وگورئ چي الله تعالی له هغوی سره څه وکړل؟!

د ثمود له قوم سره چي د مدنيت آثار ئې تر اوسه پوري پاته دي، ځان ته د قصرونو جوړولو لپاره ئې تيږي په غرونو او سردرو کي تراشلې، په

(c) ketabton.com: The Digital Library

تمدن کي تر ټولو ولسونو مخکي ول، خو وګورئ له هغوی سره څه معامله وشوه؟!

فرعون وګورئ چي د مضبوط سياسي اقتدار خاوند وو، د الوهيت دعوی کوي، ځان اعلی رب ګڼي، خپل مخالفين په مېخونو تعذيبوي، لښکري ئې په خدمت کي، خو چي کله ئې طغيان او سرکشي انتهاء ته ورسېده، وګورئ چي الله تعالی له ده او د ده له لښکرو سره څه معامله وکړه، دغو ظالمانو ته ئې تر يوه وخته پوري مهلت ورکړ، خو بيائې ناڅاپي مؤاخذه کړل، بيا د عذاب متروکه د دوی پر سر راپرېوته، دا ښيي چي يقيناً ستا رب په کمين کي دئ.

همدا چي ظالمان مؤاخذه کېږي، هغوی ته صرف تر يوې خاصي نېټې مهلت ورکول کېږي، خو په داسي حال کي چي د دوی د بقا لپاره ټول لازمي شرايط برابر وي، هر څه د دوی په اختيار کي وي، ناڅاپي مؤاخذه کېږي، آيا دا په خپله نه ثابتوي چي دلته د مکافات او مجازات سلسله جاري ده؟ چي څوک طغيان وکړي هغوی مؤاخذه کېږي، له هغوی سره محاسبه کېږي، ترپايه خپلي مخي ته نه پرېښودل کېږي، د جرم او ظلم سزا ورکول کېږي؟

همدا راز فرمايي چي تاسو په زمکه کي وګرځئ او وګورئ چي د مجرمينو عاقبت څنګه وو؟

[illegible]

النمل:۶۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته ووایه: په زمکه کې وګرځئ "تاریخ ته رجوع وکړئ، د تاریخ پاڼې واړوئ" بیا وګورئ چې د مجرمینو عاقبت څنګه وو.

دا چې هر مجرم قوم ته ئې په پای کې سزا ورکړې، هغه ئې نیولی، هغه ئې له خپل شوم پای او بدمرغه برخلیک سره مخامخ کړی، آیا دا نه ثابتوي چې دا عالم یو داسي ټولواک حاکم لري چې دلته ئې اراده نافذه ده او هغه عملونو ته بدله ورکوي؟ دا د بدلې او اجر ورکړه په دې دلالت کوي چې دا (ملک) څانته (مالک) لري.

همدا راز دا چې ګورو څیني د ایمان په خط کې نېک اجر تر لاسه کوي، په مستمر او انقطاع نه منونکې توګه د خپلو عملونو نېک اجر تر لاسه کوي، د زمکې وارث شي، الله جل شأنه د زمکې خلافت ورته ورکړي، الله تعالی ئې له ناتوانۍ، ضعف، اضطراب، پرېشانۍ، ذلت او بې وزلۍ نه وژغوري، قوت او عزت ته ئې ورسوي، د هغوی د وېرې او خوف هغه حالت چې په ټولنه ئې حاکم وو، هغه ختم کړي او امن امان او اطمینان ور په برخه کړي. او د دې په مقابل کې بله ډله د فساد، ظلم او د جرم په وجه په اسفل السافلین کې پرې باسي، او تر ټولو بد حالت سره ئې مخامخ کړي، دا موږ په خپلو سترګو ګورو، آیا دا چې څیني کسان د ایمان له خط نه د انحراف په نتیجه کې له دې زیان مندۍ او خسران سره مخامخ شوي، آیا دا په خپله د دې لپاره دلیل نه دئ چې دلته یو احکم الحاکمین، مالک الملک الله دا هستي اداره کوي، او دلته د هغه اراده حاکمه ده او هغه عملونو ته اجر ورکوي. لکه چې قرآن فرمایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

@ÿyŏ¨& ŋRŠŠ' Œê ÇÍÈ Ŏ/fÈþ? Ç¡ ôm& þÎ `»¡ $ÏyÌ$$Zþ={)ô)9

ÇÎÈ û,Îÿ»™ التين: ۴-۵

یقیناً چې موږ انسان په ډېر غوره جوړښت کې پیدا کړ، بیا مو اسفل السافلین ته رد کړ.

که څه هم ځینو درنو مفسرینو، اسفل السافلین د دوزخ په معنی تعبیر کړی، خو دقیقه ترجمه او صحیح تعبیر ئې د دنائت او رذالت تر ټولو ټیټ تل او پړاو دئ، تر ټولو پرېوتو او ذلیلو مخلوقاتو لاندي ولاړ شي، تر ځناورو هم کوز ولاړ شي، دغه حالت د یوه پرېوتي او لارورکي انسان اسفل السافلین دئ، که لږ دقت وکړئ درته جوته کېږي چې دلته قرآن عظیم الشأن د قیامت د ورځي د اثبات لپاره او دا چې هلته به دین قائمېږي، هلته به د عملونو بدله ورکول کېږي، د دې مدعا د اثبات لپاره دا دلیل زموږ مخي ږدي چې دا دئ په خپلو سترګو ګورئ چې الله تعالی مجرمینو ته په دنیا کي د دوی د جرم سزا ورکوي، فساد، ظلم، جرم او ګناه دوی له داسي دردناک حالت سره مخامخ کړي، د ذلت داسي کندي ته ئې وغورځوي چې تر ځناورو هم لاندي ولاړ شي. د قیامت د ورځي د محاسبې او مکافات او مجازات د اثبات لپاره په دې استناد نشي کېدی چې کافران به د دوزخ په ژوري کندي کي لوېږي، ښه به وي چې دغه سوره مکمله ترجمه کړو.

د دې سورې په لومړیو آیتونو کي په څلورو ځایونو لوړه شوې، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

قرآن عظیم الشأن قسمونه د استشهاد لپاره وي، په کوم څه چي قسم يادوي، هغه د دليل په توگه وړاندي کوي، دا قسم د هغه شي په عظمت د لوړي او قسم لپاره نه؛ بلکي په هغه د استشهاد لپاره وي، په هغه باندي استدلال کېږي او هغه د دليل او شاهد په توگه وړاندي کېږي، د يوې ادعا د حقانيت ثابتولو لپاره ئې وړاندي کوي. دلته د سورې په ابتداء کي په څلورو شيانو قسم ياد شوی:

Âú üBR$S#7ÿS#‹»dr ÇÈ ûüZ•Å ÍqêÛr ÇÈ Èqç#9$r ÈûüÏG9$r

ÇÈ التين: ١ - ٣

قسم په انځر، زيتون، طور سينا او بلد امين "يعني مکه مکرمه"

لکه څنگه چي دا دوه وروستني (طور سينا او بلد امين) ځايونه دي، دوه لومړني شيان هم د دوو ځايونو لپاره ذکر شوي، شام د انځرو د ملک په نامه مشهور دئ او فلسطين د زيتون د ملک په نامه، يعني له تين نه مراد هغه ځای دئ چي هلته زيات انځر پيدا کېږي، هغه سيمه چي د انځرو په نامه مشهوره ده او له زيتون نه فلسطين مراد دئ، دا څلور ځايونه دي، دا د وحي مهبط او د پيغمبرانو مبعث دئ، په دغو ځايونو کي گڼ شمېر پيغمبران مبعوث شوي.

دغه څلور ځايونه چي پيغمبران په کي مبعوث شوي دي، دا شهادت ورکوي چي انسان په ډېر غوره جوړښت او تقويم کي پيدا شوی، الله تعالی په هغه کي داسي استعدادونه ايښي چي د پيغمبرانو مرحلې ته رسېدلي، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیغمبرانو وجود په دې دلالت کوي او په دې حقیقت شهادت ورکوي چې الله تعالی انسان په ډېر غوره جوړښت کې، له لوړو لوړو استعدادونو سره پیدا کړی. دا چې انسان دې مرحلې ته هم رسېدلی چې الله په پیغمبری انتخاب کړی او په انساني ټولنې کې، د پیغمبرانو په شان ستر ستر شخصیتونه راولاړ شوي په دې شهادت ورکوي چې انسان په غوره تقویم او جوړښت کې ، له ډېرو اوچتو اوچتو استعدادونو سره پیدا شوی، د پیغمبرانو وجود په دې دلالت کوي:

@yÿö & ©pRšš ' Ðè ÇÍÈ 5/Ïèp? Ç¡ ôn& þÎ `» ¡ SMŠ$Z)ø{ ö)9

ÇÎÈ û,#ÏÿŸ»™ التین: ۴-۵

یقیناً چې موږ انسان په ډېر غوره جوړښت کې پیدا کړ، بیا مو اسفل السافلین ته رد کړ.

دا څلور ځایونه چې هلته وحي نازله شوې، او هلته پیغمبران مبعوث شوي، د دې خبرې شهادت ورکوي چې انسان په غوره تقویم کې پیدا شوی، خو همدغه انسان چې الله تعالی له اوچتو استعدادونو سره پیدا کړی، حتی د پیغمبرانو مقام ته رسېدلي، خو له همدې انسانانو نه ځیني د دې وړ شي چې الله تعالی ئې په اسفل السافلین کې نسکور کړي، تر ځناورو هم کوز ولاړ شي، د دنائت او رذالت تر ټولو ټیټې درجې ته سقوط وکړی، تر ځناورو زیات ظالم او جاهل شي، سترګي لري خو په هغو لیدل نشي کولی، غوږونه لري خو په هغو اورېدل نشي کولی، په غوږونو او زړونو ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

مهر ولګول شي، پر سترګو ئې پردې پرېوځي، په څه نه پوهېږي، د حیواناتو په څېر شي او تر هغوی نه هم ډېر پرېوتی او بد.

[illegible] ...

[illegible]

[illegible] الاعراف: ۱۷۹

دوی د د څارویو په څېر دي او تر هغوی هم ډېر ناپوه او لارورکي.

دا په داسي حال کي چي انسان په ډېر ښکلي او غوره جوړښت کي او له ډېرو اوچتو استعدادونو سره پیدا شوی، خو له دوی نه ځیني په اسفل السافلین کي پرېوځي، په اجتماع کي ئې هومره فساد او د ظلم داسي بد حالت رامنځته شي چي د ځناورو ترمنځ په ځنګله کي هم داسي حالت نه وي، تر وحشي ځناورو زیات بې رحمه او سخت زړی شي، په خپل همنوع انسان دومره ظلم او تېری کوي چي هیڅ ځناور ئې له بل سره نه کوي، آیا د نړۍ په کوم ګوټ کي به داسي ځناور ومومئ چي د بې رحمو روسانو او کمونستانو په څېر به وحشي او قسی القلب وي؟! کوم څه چي روسانو او کمونستانو زموږ له ملک او ملت سره وکړل، هیڅ حیوان به داسي و نه ګورئ چي تر دې حده سخت زړی او بې رحمه وي؟ حیوان که ښکار کوي، که خوړل کوي، دومره ئې کوي چي وربانديي اشباع شي، لوږه ئې وربانديي ختمه شي، خو انسان دې حد ته ورسېږي چي بیا په وژلو نه مړېږي، چي هر

(c) ketabton.com: The Digital Library

څومره وينې توی کړي، د هغه تنده نه رفعه کېږي، حيوان، زمری، لېوه، دومره خوړل او څيرل کوي چي ضرورت ئې رفعه شي، په همدې اکتفا کوي، بيا هيچاته څه نه وايي، زمری چي موړ شي چي تر څنګ ئې هم څوک تېرېږي څه ورته نه وايي، ضرورت ئې ورته نه وي، خو انسان بيا دومره وحشي، بی رحمه او قسی القلب شي چي د هغه ظلم انتها او پای نه لري. خو له دې وضعې نه څوک مستثنی دي:

ÇÏÈ 5qãE ţöî íô & óĝù Ïм» s î Á 9$(qèår (qã B#ä ûïÏ%©!$# ŵî

التين:۶

مګر هغه کسان چي ا يمان ئې راوړی او نېک عملونه ئې کړي، چي دوی لره انقطاع نه منونکی، مستمر او مسلسل اجر دئ.

دا دئ ګورئ چي يوه ډله د خپلو بدو عملونو په وجه په اسفل السافلين کي پرېوځي، د ذلت، دنائت، رذالت، وحشت، جهل او ضلالت د ژوري کندي په تل کي، تر هر ټيټ نه ټيټ او تر هر پرېوتي پرېوتی، او بله ډله ګورئ چي د خپلو نېکو عملونو مسلسل او انقطاع نه منونکی اجر تر لاسه کوي. له دې نه په خپله ثابته کېږي چي دلته په دې عالم کي د مکافات او مجازات سلسله روانه ده.

ÇÑÈ ûüÉÅ»tøtø:$# É3ôm'Î ª! $# § øŠs9r& ÇÐÈ ÈûïÏe$!$$Î/ ß‰÷èt/ 7 ş/ÉjÅ3ãƒ $yJù

التين:۷-۸

نو د دين په نسبت څه شي دوکه کړې؟! مګر خدای احکم الحاکمين نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دئ؟!

په داسي حال کي چي ته د انسانانو په ټولنه کي، په خپل ژوند کي د مکافات او مجازات سلسله ګورې، نو څه شي دې ته اړ کړی يې چي دين تکذيب کړې؟ د قيامت د ورځي حساب او کتاب ونه منې، حال دا چي په خپلو سترګو د مکافات او مجازات سلسله ګورې؟ الله تعالی د دې عالم حَکَم او حاکم دئ او د احکم الحاکمين رب پريکړې پکي نافذې او حاکمې دي.

همدا راز قرآن عظيم الشأن فرمايي:

ßtu $Br 4‹rV{$ $Y°èöq B žwÎ) ‘ Ïd bÎ) ÇÌÍÈ bqèŽ|³Y ãZ9 ßwäd bÎ)

ÇÌÏÈ ûüÏ%Ï‰»|¹ óOçFZä bÎ) $YÍ!$t/$«Î/ (qè?ù'sù ÇÌÎÈ ûïÎŽ³ZßJÎ/

الدخان: ۳۴-۳۶

يقيناً دا ډله خلک، حتما وايي چي دا نه دئ مګر زموږ لومړنی مرګ، او موږ بېرته راژوندي کېدونکي نه يو. که رښتوني يئ زموږ پلرونه راژوندي کړئ.

يعني همدا يو مرګ لومړی او وروستی مرګ دئ، بيا ژوندون نشته، له خپلو قبرونو نه بياراپاڅېدا نشته، څوک مو بېرته نه را ژوندي کوي، که داسي وی نو زموږ پلرونه چي مړه شوي بېرته را ژوندي کړئ که تاسو رښتيا وايئ.

که تاسو واياست چي قيامت شته، له مرګ نه وروسته بياژوندون

(c) ketabton.com: The Digital Library

شته، مور به بېرته له خپلو قبرونو نه را اوچتېږو، دا زموږ آباء او اجداد چي د مخه مړه شوي، يو خو بايد را ژوندی شي، تاسو خو يو راژوندی کړئ، که رښتوني يئ.

خو قرآن د دوی په ځواب کي فرمايي:

{qÇ. Nåj Hà»Yß=d& Hî6% `B ûiï%®r 87ê Äq% P& Ïöz Nèd&

ÇÌÈ ûüBÌgé الدخان:۳۷

آيا دوی غوره دي که د تبع قوم او هغه چي تر دوی د مخه ول، موږ هلاک کړل، يقينا دوی مجرمان ول.

د تبع قوم، هغه چي له قريشو مخکي تېر شوي، په عربو ئې حکومت کړی، فساد او طغيان ئې وکړ، الله مؤاخذه او هلاک کړل، له کيسې ئې د عربو هر ماشوم خبر وو، او ټول هغه مجرم قومونه چي تر دې د مخه تېر شوي او د خپل جرم په وجه نيول شوي او د الله تعالی په شديد عذاب اخته شوي، کافي نه دي چي قريش دې ته ورته برخليک ته منتظر وي، الهي محاسبه مجازات تکذيب نه کړي؟!

دا چي ته په تاريخ کي گورې چي الله جل شأنه مجرم قومونه هلاکوي، د طغيان په سبب ئې نيسي او سخته سزا ورکوي، آيا دا په خپله د دې دليل نه دئ چي دلته يو ذات شته چي دا عالم اداره کوي، د عالم د امورو تدبير د هغه په لاس کي دئ او په عملونو مکافات او مجازات مرتب کوي، او د مجرمينو د مجازات په بڼه کي د هغه د قدرت، سيطرې او

(c) ketabton.com: The Digital Library

حاکمیت آثار او مظاهر په خپلو سترگو گورو، دغه مظاهر د مالک الملک الله د شته والي ځرگنده نښه ده.

پر الله جل شأنه د ایمان مقتضیات

نن پر الله تعالی د ایمان د مقتضیاتو په اړه بحث کوو، د دې بحث په ترڅ کي به دا موضوع روښانه کوو چي په الله جل شأنه باندي د ایمان غوښتنې کومي دي؟ که وغواړو د الله او د بنده ترمنځ د رابطې او تعلق ځرنگوالی، صرف په څو مختصرو الفاظو کي خلاصه کړو نو ویلی شو چي د بنده او د الله ترمنځ تعلق د عبادت او د استعانت تعلق دئ، یعني دا چي یوازې د الله جل شأنه عبادت وشي او صرف له هغه نه مرسته او استعانت وغوښتلی شي.

د (عبادت) اصل له (عبد) نه دئ، عبد مریي او غلام ته وایي، څوک چي موږ د مریي او غلام په توگه پېژنو، د هغه څو مهم خصوصیات او ځانگړتیاوي وي: هغه د خپل ځان مالک نه وي، هغه په خپل ژوند کي هیڅ

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه داسي نه لري چي دی ئې مالک خاوند او صاحب وي، د هغه هر څه د ده د آقا او مالک وي، هغه په ټولو هغو شیانو کي چي د ده په اختیار کي دي، د یوه امین په توګه تصرف کوي، دا د هغه په لاس کي امانتونه دي، د ده خپل شخصي ملکیت نه وي، څنګه چي د ده آقا او مالک غواړي او د هغه خوښه وي په همغه شان په دې امانتونو کي تصرف کوي، قرآن عظیم الشأن د مؤمنانو په باب فرمایي:

c 'Î Nç qÞr Ó§ ¡ ÿR& šú üÏZÏB÷sßJø9$# š∅ÏB 3“uŽtIô©$# ©!$# ¨bÎ)

.... šc qè=ÏFø)ãŠur šcqè=çGø)uŠsù «!$# È≅‹Î6y™ ’Îû šcqè=ÏG≈s)ãƒ 4 sp¨Ψyfø9$#

التوبه: ۱۱۱

یقیناً چي الله له مؤمنانو د دوی نفسونه او مالونه اخیستي، د دې په بدل کي چي جنت به د دوی وي، د الله په لار کي جنګېږي، وژني او وژل کېږي....

لکه چي مریي پېرل کېږي، دغسي الله جل شأنه مؤمنان د جنت په بیعه اخیستي دي، د دې معاملې له مخي نور دوی د خپل نفس او مال خاوندان نه دي، د دوی نفس او مال په حقیقت کي لدوی سره د الله امانتونه دي.

د مریي او د غلام دوهم خصوصیت دا دئ چي هغه په خپلو ټولو هڅو، هلو ځلو او تصرفاتو کي د خپل آقا رضا لټوي، همدا د هغه هدف وي، هغه خپل حرکات او سکنات، خوی او عادت، کړه وړه او خپلي اړیکي او تعلقات داسي عیاروي چي د هغه اقا او مالک تر ټولو راضي شي، هر هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه چي دی ئې د خپل آقا او مالک د رضا خلاف کوي، هغه ته بغی ویل کېږي، او پدې صورت کي هغه باغي ګڼل کېږي، قرآن عظیم الشأن د مؤمنانو په اړه فرمايي:

ª! $# « $ÉV $Ê óŌ ä$óÏG/$ç¡ ÿR "Ìó„ `B Ä $Y9$$ šÆ Ïr

ÇÐÉÈ Š$6Ïèø9$$/ 8$râ' البقره: ۲۰۷

له خلکو نه ځیني هغه دي چي خپل نفس د الله د رضا په لټه کي پلوري او الله په دغو بندګانو رؤف او مهربان دئ.

الله جل شأنه په هغه بنده رؤ ف او مهربان دئ چي خپل نفس د الله د رضا په لټه کي خرڅوي، د دې لپاره چي خپل رب راضي کړي خپل هر څه وقف کوي.

د عبد او مريي دریم خصوصیت دا دئ چي هغه په خپل ټول ژوند کي، د خپل آقا د فرمان مطیع وي، هغه له خپله طرفه د هیڅ کار په اړه فیصله نه کوي، هغه ته چي د څه کولو کوم دستور او هدایت ورکول کېږي، همغه کوي، کوم اقدام چي د خپل آقا او مالک د اذن نه پرته وکړي، بغاوت ګڼل کېږي، دا د غلامۍ او مريیتوب له حده تجاوز ګڼل کېږي، هغه د ژوند په هیڅ برخه کي په خپله تصمیم نه نیسي، هره خبره چي کوي او هر تصمیم چي نیسي، نو هغه به د خپل آقا د امر او هدایت سره سم نیسي، قرآن عظیم الشأن د مؤمنانو په اړه فرمايي:

bqãƒ b& #•Ï ÿãäqIŠ ‘r ª! $ÓÓ% #Œ Ï pZBsã Ÿr 9ËsÖ b‰. $Br

Wy¼Ê @Ê 6) ù ¼ãqIŠ ‘r ©!$ÆÊ èƒ ` Br öÏdÌ Bø ôÏ äǯ ïø$Ag

ÇÌÏÈ $YŽÎ6B الاحزاب:۳۶

او هیڅ با ایمانه نارینه او ښځې ته دا نه ښایي چي کله الله او د هغه پیغمبر د کوم کار فیصله وکړي بیا دي دوی لره په خپل کار کي څه اختیار وي، او څوک چي له الله او د هغه له پیغمبر نه سرغړاوی وکړي، یقیناً چي په ښکاره توګه بې لاري شوی.

یعني د کوم کار په اړه د الله تعالی او د ده د پیغمبر له پرېکړي وروسته له هر مؤمن بنده نه دا ا ختیار سلب کېږي چي له خپله لوري بله پرېکړه وکړي، له دې وروسته هغه په بشپړ اطاعت مکلف دئ، د بلې پرېکړي او فیصلې حق نه لري، څوک چي سرغړاوی وکړي د هغه په بې لاریتوب او ضلالت کي هیڅ شک نشته.

د عبد او مریي څلورم خصوصیت دا دئ چي هغه به خپل دوست او دښمن د خپلو تمایلاتو په بنسټ او د هوی او هوس له مخي نه ټاکي، په دې اړه هم له ده نه اختیار سلب شوی او هغه د خپل آقا او مالک د پرېکړي او حکم محکوم دئ، که کوم غلام او مریي د خپل آقا دښمن په دوستۍ ونیسي، هغه بغاوت کړی، او که هغه د خپل آقا دوست دښمن وګڼي بیا ئې هم بغاوت کړی. قرآن عظیم الشأن د مؤمنانو په اړه همدغسي

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرمايي:

Š$m ôB šc rŠIqãÌÅF $Ûq«ÿr «I $Î šc qã̈B»sã$Ýq% ÏŽÅ ž

ô Ó̧Rºq±Î ô Ndä$Yö ô Ndä$/#ä (þqçŸ2 öqr ¼ã̈qßr ®!$

ç#B 9yrâ Nd‰ƒr `»J¯M$# ãÎÍq è’Î =Ÿ2 7Í»¯9'ré Nåž•±ã

š_ Å ‘ $g‹Ï ûïÏ$Î» z ã̈gR{ $‹ÉB `ÌB “Ìøgr ;M»Z_ Ó̧ÅzôÏãr

Ndè «I $>“Ïm bÎ wr& «I $Ü“Ïm 7Í»¯9'ré ç#ã (qâÊ ‘r Nåk÷]ã ª! $

ÇËÈ bqßsÎ=øÿßJø9$#

المجادله:۲۲

هغه قوم چي پر الله او پر آخرت ئې ايمان وي، هيڅکله داسي ونه مومې چي هغه چا سره دوستي وکړي چي له الله او د هغه له پيغمبر سره ئې دښمني کړې وي، که څه هم دوی ئې پلرونه وي، زامن ئې وي، ورونه ئې وي او خپلوان ئې وي، همدغه کسان دي چي الله د دوی په زړونو کي ايمان ثبت کړی او په خپله روح "يعني په غيبي فيض" سره ئې د هغوی مرسته کړې، هغوی به داسي جنتونو ته داخل کړي چي ترې لاندي نهرونه بهېږي، په هغه کي تلپاته، الله له هغوی نه راضي شوی، دوی له الله نه راضي شوي، همدا د الله حزب دئ، "دغه کسان د الله د حزب غړي دي" يقيناً چي د الله حزب بريالی دئ.

همدا راز قرآن عظيم الشأن فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

èÎ ä$ŠÏ# Nä3R°q−z Îr Nää$/#ä (ÿäÏ, F? Ÿw (q2B#ä šú ïÏ%©$!$k š»ƒ

7 Í»9rê Nä3ZÏB Og§©Gƒ `Br Ç J ƒ M$ ’?ã •yà6 ø$ (q6™s GœÓ$

ÇËÌÈ šc qßJÎ=»©à9$ Nèd التوبه:۲۳

اې مؤمنانو! که ستاسو پلرونه او ورونه کفر ته پر ایمان ترجیح ورکړي نو خپل دوستان ئې مه نیسئ، او ستاسو هرڅوک چي له دوی سره دوستي وکړي هغوی ظالمان دي.

له دې مبارک آیت نه په څرګنده توګه معلومېږي چي د عبادت په اړه هغه تعبیر صحیح نه دئ چي ځیني خلک ئې ترې لري او په ځینو خاصو مواردو کي ئې راخلاصه کوي، بلکي د عبادت مفهوم ډېر وسیع، جامع او شامل دئ، د انسان ټول ژوند احتوی کوي، که څه هم د علماوو ترمنځ پدې اړه اختلاف شته چي کوم څه ته موږ عبادت ویلی شو، کوم څه عبادات دي او کوم څه معاملات؟ آیا عبادت داسي جامع او شامل لفظ دی چي د ژوند ټول ابعاد احتوا کوي او که نه محدود دئ او څو مشخصو افعالو ته ویل کېږي؟

په حقیقت کي عبادت د انسان ټول ژوند ته شامل دئ، نه څه معینو لحظو او څه مشخصو افعالو ته. اسلام له دې تفکیک او بېلوالي سره موافق نه دئ، دا ځکه چي الله جل شأنه انسان د عبادت لپاره پیدا کړی، د ده د ټول ژوند مقصد باید عبادت وي، هغه په ټول ژوند کي باید د یو عبد او

مريي په شان عمل وکړي، او دمريي او عبد خصوصيات هماغه دي چي موږ بيان کړل.

ځوک چي له الله سره د دې تعهد وکړي چي صرف د هغه عبادت به کوي، هغه له بلي هري بندګۍ نه آزاد شي، لکه چي يوسف عليه السلام د خپل زندان ملګرو ته فرمايي: آيا متعدد اربابان غوره دي که يو واحد رب چي هغه د سلطې او سيطري خاوند دئ؟

%Ïh ºq$$ª ! $Ü& îöz šc qè%Ìh ÿGB Ï$/ö‘ä Çó Å9$$Ó%Å9 Á»ƒ

ÇÌÈ â$£)$$ — يوسف:۳۹

آيا دا متفرق اربابان غوره دي او که يو قهار رب؟

يعني يا به انسان د واحد الله عبادت او بندګي کوي او يا به د متعددو اربابانو په وړاندي د عبادت او بندګۍ سر ټيټوي او دا ذلت به مني. د قرآن متعد د آيتونه همدا مطلب راښيي.

يوازي له الله نه استعانت:

موږ په دې عالم کي ګورو چي دلته هر څه هغه مالک الملک الله لره دي چي د هغوی ساتنه، پالنه او روزنه کوي، کوم چي د رحمت آثار ئې په ټول عالم کي خواره دي، د سلطې او سيطرې آثار او مظاهر ئې ګورو، موږ په عالم کي بل داسي ځوک نه ګورو چي د عبادت وړ وي، په دې عالم کي مو يوازي الله تعالی داسي وموند چي د عبادت او لمانځني وړ دئ، لکه څنګه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي يوازي الله تعالی د عبادت او لمانځني وړ دئ او موږ صرف د ده عبادت او بندګي کوو، همدا راز صرف له هغه نه استعانت غواړو. دا په الله باندي د ايمان ستره تقاضا ده، يوازې د يوه الله عبادت او بندګي او صرف له هغه نه استعانت او مرسته. موږ په دې ټول عالم کي بل داسي څوک و نه موند چي هغه زموږ اړتياوو ته ځواب ووايي او هغه زموږ د غوښتنو په ترسره کولو قادر وي، يوازي يو الله مو دغسي وموند چي هغه زموږ د مشکلاتو حل کوونکی دئ، په دې خاطر موږ يوازي له همغه الله نه چي د دې عالم مالک دئ او د هر څه ساتنه او پالنه کوي، د همغه عبادت کوو او فقط له هغه نه استعانت او مرسته غواړو، هغه الله چي د ستاينې وړ دئ، حميد دئ، د ټول عالم رب دئ، رحمت ئې انتها او پای نه لري او د دې عالم هر جز ته شامل دئ او هغه په هر څه باندي په خپل قاهره قدرت غلبه کړې او هر څه ئې احاطه کړي، هغه چي په خپل ملک کي د مالک الملک په توګه تصرف کوي او په دې کي هيڅوک له هغه سره شريک نه دئ او عملونو ته اجر ورکوي، صرف له همدغه الله نه مرسته غواړو.

د قرآن عظيم الشأن په متعددو آيتونو کي عبادت او استعانت له يوه بل سره مترادف او يو د بل په ځای ذکر شوی، لکه چي فرمايي:

ôã brĢÉGó„ šú ï‰$bĵ Ĳ9 ó É GŐ& þÎ qãŠ$Ñà6 Ś A$%r

ÇÉÈ šú ïÌÅ#Š LÈg_ bqè 6‹™ ’ÎŠ$6Ïã غافر: ۶۰

او ستاسو رب وويل: ما ته دعاء وکړئ چي درته وئې منم، يقيناً هغه کسان

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي زما له عبادته لويي (او سرغړاوی) کوي ډېر ژر ده چي جهنم ته به ذليل او سپک داخل شی.

يعني ما ته دعاء وکړئ چي ستاسو دعاء قبوله کړم، څوک چي تکبر او لويي وکړي، ځان تر دي لوړ وګڼي چي خپل رب ته د دعاء لاسونه اوچت کړي، دا غرور او لويي به ئې له ذلت سره مخامخ کړي او په دوزخ کي لوېدو ته به ئې چمتو کړي.

په دې مبارک آيت کي د عبادت او دعاء په ارتباط څو مهم مطالب ذکر شوي:

لومړی دا چي الله جل شأنه موږ په دعاء کولو مکلف کړي يو " وَ قَالَ رَبُّکمُ ادۡعُونی أستَجِب لَکمۡ " ستاسو رب ويلي: ماته دعاء وکړئ، او د دې وعده ئې راسره کړی چي ستاسو دعاء به منم "أستَجِب لَکم"

دويم مطلب دا چي د لويي احساس، تکبر او غرور د دې باعث شي چي انسان له الله نه د مرستي او استعانت له غوښتلو ډډه او د هغه له عبادت نه سرغړاوی وکړي، "إِنّ الّذِينَ يَستَکۡبِرُونَ عَنۡ عِبَادَتی سيَدۡخُلُونَ جَهَنّمَ دَاخِرِينَ "

تکبر، د لويي احساس او غرور د دې باعث شي چي انسان د الله له عبادت نه او بيا د هغه له استعانت نه ډډه وکړي، دا استغنا ده چي انسان طغيان ته رسوي، او په پای کي ئې له ذلت او رسوايۍ سره مخامخ کوي:

پيغمبر عليه السلام فرمايي:

و من لم يسئل الله يغضب عليه: چا چي الله ته سوال ونه کړ، دعاء ئې ونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړه او له هغه نه ئې مرسته و نه غوښتله، الله په هغه باندي غصه کېږي، چي هر څومره له الله نه زيات غواړي همدومره راضي کېږي. داسي نه ده چي يوازي د لويو لويو شيانو دعاء به کوې، بلکي له واړه نه تر ستر شي، حتی که مو په کور کي مالگه نه وه دا هم له الله نه وغواړئ، حتی که د څپلۍ بند مو وشلېدو؛ دا هم له الله نه وغواړئ، پيغمبر عليه السلام همداسي فرمايي: څوک چي الله ته سوال و نه کړي، هغه ته دعاء و نه کړي، الله په هغه غصه کېږي.

- دریيم مطلب چي په دې آيت کي ذکر شوی هغه دا دئ چي عبادت ئې د دعاء په ځای راوستی، تاسو د آيت په سر کي دا الفاظ گورئ: وَ قَالَ رَبُّكمُ ادۡعُونی: ستاسو رب وويل: ماته دعاء وکړئ، خو د آيت په وروستۍ برخي کي ويل شوي: إِنَّ الّذِينَ يَستَكۡبرُونَ عَنۡ عِبَادَتی سيَدۡخُلُونَ جَهَنّمَ دَاخِرِينَ: يقيناً هغه چا چي ځما له عبادت نه ئې لويي وکړه، ځان ئې له دې نه ستر وگاڼو چي ما ته دعاء وکړي، گورئ چي د آيت په وروستۍ برخي کي د دعاء په ځای عبادت راغلی، دا په څپله ښيي چي استمداد، استغاثه او دعاء له عبادت سره مترادف ده. پيغمبر عليه السلام فرمايي:

الدعاء هو العبادة* رواه ابوداؤد و الترمذي

دعاء په څپله عبادت ده

الدعاء مخ العبادة* رواه الترمذي

دعاء د عبادت مغز ده

همدا راز فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

الدعاء سلاح المؤمن و عماد الدين و نورالسموٰت و الارض * المستدرک

دعاء د مؤمن وسله، د دين ستنه او د آسمانونو او زمكي نور ده.

كله چي انسان الله جل شأنه ته دعاء كوي د ده دعاء د دې مظهر ده چي هغه د الله جل شأنه په وړاندي د نيازمندۍ او احتياج احساس كوي، همدا د نيازمندۍ او احتياج احساس د دې باعث شي چي د الله جل شأنه په وړاندي دعاء وكړي او مرسته ترې وغواړي، همدغه احساس ئې د الله تعالى عبادت او بندګۍ ته رابلي، عدم دعاء او عدم استعانت، دا په دې دلالت كوي چي هغه له الله جل شانه نه ځان مستغني ګڼي، دا د ده د استغناء او بې نيازۍ نښه ده، قرآن عظيم الشأن په دې ارتباط فرمايي:

ÇÐÈ #Ó_óGŎ'$qäŠ b& ÇÏÈ #öóŎŠ9 `» ¡ $Ï)$b Î)- . العلق : ۶-۷

داسي نه ده، يقيناً چي انسان هغه مهال حتماً طغيان كوي چي ځان مستغني وګڼي.

دا د انسان طبيعت دئ چي كله ځان بې نيازه او مستغني وګڼي طغيان كوي.

د دعاء په اړه په بل آيت كي داسي لولو:

#Œ)Î) ÆEã$!$# oqãŠ Ü‹Å_é ë=ƒÌ% ’ÎoTÎ*sù Óo_tã “ÏŠ$t6Ïã 7s9r'™ #Œ)Îr

ÇÏÑÈ šc rß‰ä©ö tƒ öNßg¯=yès9 ’Î1 (#qãZÏB÷sãŠø9ur ’Í< (#qç6ÉfGó¡uŠù=sù ÈbŠ$tãŠ

البقرة: ۱۸۶

كه زما بندګان زما په اړه له تا پوښتنه وكړي، (نو ورته ووايه) يقيناً چي زه نږدې يم، كله چي كوم دعاء كوونكي راته دعاء وكړي دعاء ئې منم، نو

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوی دي زما حکم ومني، او په ما دې ايمان راوړي، تر څو رشد او کمال ته ورسېږي.

په دې مبارک آيت کي د دعاء په اړه موږ ته دا لارښوونې شوې:

الله تعالی خپلو بندگانو ته نږدې دئ، د دوی دعاگاني مني، د الله تعالی بندگانو ته په کار ده چي د خپل رب هداياتو ته تسليم وي، په هغه ئې ايمان وي، د دغو دريو مهمو کارونو، دعاء، اطاعت او ايمان په وجه به ئې رشد او کمال په برخه شي.

کله چي انسان له مشکلاتو، ستونزو او کړاوونو سره مخامخ شي، بل ته اړ او محتاج شي او کله چي د هغه اميد له هر څه قطع شي، په خپل ماحول کي داسي څوک و نه گوري چي د ده مشکل حل کړی شي، د هغه نارې واوري، د هغه احتياج او اړتياوي منتفي کړي، او داسي يو شی په خپل ماحوال کي نه گوري چي په هغه حساب وکړي، په هغه بروسه او اعتماد وکړي، ټول هغه وسائل او ذرايع چي په اختيار کي ئې دي هغه بې نتيجې پاتې شي، او ونشي توانيدی چي د ده غوښتنو او اړتياوو ته ځواب ووايي او د هغه اضطراب او پرېشاني رفع کړي، په دې حالت کي الله جل شأنه ته پناه وړي، له هغه نه استمداد غواړي، له هغه نه مرسته غواړي او په اخلاص سره د بندگۍ تعهد کوي، خو چي کله ځان بې نيازه وگڼي، له وفرت او کثرت سره مخامخ شي، نو بيا الله هېر کړي ا و خپل مؤکد تعهدات شا ته وغورځوي، او د الله جل شأنه په نسبت د شرک مرتکب شي، لکه چي قرآن عظيم الشأن فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

NGg9gÜ $Ð=ù ûïÏ$!$rç9 ûüÅ îµé ©$$(qãŠ Å ûüÅs’Î (qçÅ2 ‘ #Œfù

ÇÏÊÈ bqä.Î ô³ç„ öNèd #Œ) Î$$s’<Î العنکبوت:۶۵

کله چي په کشتۍ کي سپاره شي نو په داسي حال کي الله مرستي ته رابلي چي ده لره د خپل ديانت خالصوونکی دي، (د دې تعهد کوي چي له الله تعالی پرته به د بل چا عبادت او بندگي نه کوي) خو کله چي هغوی د وچي لوري ته وژغوري ناڅاپه بيا شرک کوي.

دلته په بېړۍ کي د سپرېدو يادونه د دې لپاره شوې چي په بېړۍ کي د انسان رابطه له ډېرو هغو شيانو سره قطع شي چي په واک کي ئې وو، ټول هغه وسائل، ذرايع او امکانات چي په اختيار کي ئې وو، د ده مرسته ئې کوله، ده پرې اعتماد کولو، اوس ئې ارتباط ورسره شلېدلی، په هغه حساب نشي کولی ، په هغه تکيه او اعتماد نشي کولی، د ده مرسته نشي کولی، کله چي وگوري په کشتۍ کي له سپرېدو سره سم ئې له ټولو دغو وسايلو لاس قطع شوی، د سيند له څپو سره مخامخ دئ خو داسي څه ورسره نشته چي له خطره ئې وژغوري، نو په دې وخت کي الله تعالی ته مخه کړي، مرسته ترې غواړي، اوږدې اوږدې دعاگاني ورته کوي، د خطر په زياتېدو سره نه يوازي د ده دعاگاني اوږدې او پرله پسې شي بلکي له الله تعالی سره ژمنه کوي چي که له خطره ئې وژغوري په اخلاص او صداقت سره به د ده بندگي کوي، خو کله چي څپې تم شي، خطر پای ته ورسېږي، الله تعالی ئې روغ رمټ ساحل ته ورسوي، بيا نو په دې ژغورني

(c) ketabton.com: The Digital Library

او نجات کي له الله تعالی سره بل څه او بل څوک شريکوي، خپلي مخکني ژمني هېري کړي، مخکني حالت ته وګرځي، طمعه ئې له الله تعالی پرته له نورو او اعتماد ئې له الله تعالی پرته پر نورو شي!!

دا آيت نه يوازي د خطرونو او ګواښونو په وخت کي د انسان حالت او له الله تعالی سره د ده د تعلق څرنګوالی په دقيقه توګه انځور کړی بلکي په دين کي د اخلاص حقيقت ئې هم موږ ته واضح کړی. په دين کي د اخلاص معنی دا ده چي انسان له الله تعالی پرته په بل چا اعتماد و نه لري، له بل چا طمعه ونه لري، په بل څه باندي توکل او تکيه ونه کړي، طمعه ئې يوازي له الله وي، او د دعاء لاسونه ئې يوازي د الله تعالی په وړاندي لوړ کړي وي، داسي وګڼي چي په دي عالم کي له الله تعالی پرته داسي څه نشته چي د ده مشکل حل کړی شي، د ده اړتياوو ته ځواب وويلی شي، او د ده مرسته وکړی شي، نو ځکه ئې هم طمعه له الله تعالی وي او هم ئې اعتماد پر الله تعالی، دې حالت ته په دين کي اخلاص وايي.

ته چي هر څومره د الله تر څنګ په بل څه حساب کوې، په هغه اعتماد او بروسه کوې، هغه ته اميد ساتې او له هغه نه طمع کوې، دې حالت ته د شرک حالت وايي، خو کله چي ستا حالت هغه چا ته ورته شي چي په بېړۍ کي سپور دئ او د طوفان څپو احاطه کړی، هري خوا ته چي سترګي اړوي داسي څه په نظر نه ورځي چي د ده مرسته وکړی شي، نو الله جل شأنه ته مخه کړي او له هغه مرسته غواړي، خپل دين د هرراز شرک له شوائبو پاکوي، په اخلاص سره د الله تعالی د بندګۍ تعهد کوي، له الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

تعالی سره ژمنه کوي يوازي د ده عبادت به کوي، له ده سره به په عبادت او بندګۍ کي بل څه او بل څوک نه شريکوي، ستا دا حالت په دين کي د اخلاص او سوچه والي په معنی دئ، او که ستا حالت د هغه چا په څېر شو چي د طوفان له څپو ژغورل شوی، ساحل ته روغ رمټ رسېدلی، خو په دې ژغورني کي له الله تعالی پرته د بل چا د مرستي او عنايت په اغېز باور لري، او خپل نجات د نورو عواملو مرهون ګڼي، له الله تعالی سره خپلي ژمني هېروي او د مخکنيو شېبو اخلاص له لاسه ورکوي، نو تا د الله تعالی په نسبت شرک کړی.

همدا مطلب قرآن عظيم الشأن، د روم د سورې په "۳۳" آيت کي داسي توضيح کوي:

ηçZB Og%#Œ& #Œ) Θêïnø) ûüÎ•ÏZB Nå® #(qãŠ žΖÏ ¨ $Z9$#§¡B #Œ)r

ÇÌÌÈ bqäÎô³ç„ öNÍkÍh5tÎ/ NåkÏiB ×,ƒÌsù #Œ) pΗq ‘

کله چي خلکو ته څه تکليف او سختي ورسېږي، "له ستونزو او کړاوونو سره مخامخ شي" خپل رب په داسي حال کي مرستي ته رابلي چي د هغه لوري ته رجوع کوونکی وي "په پوره انابت سره الله تعالی ته دعاء کوي او مرسته ترې غواړي" خو کله چي (الله تعالی) له خپل لوري کومه پېرزوينه وروڅکي "د کوم رحمت او پېرزوينې خوند وروڅکي او له رحمت نه ئې برخمن کړي" ناڅاپه د دوی يوه ډله د الله په نسبت شرک کوي.

يعني د مصيبتونو، ستونزو او کړاوونو په وخت کي په ټول انابت سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله ته رجوع کوي، خو چې کله الله جل شأنه خپله پېرزوېنه او رحمت د دوی په حال شامل کړي، بیا د الله په نسبت د شرک مرتکب شي.

همدا راز فرمايي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

لقمان: ۳۱-۳۲

نه ګورې چې کشتۍ د الله په فضل سره په بحرونو کې مخ په وړاندې درومي، تر څو خپل آیتونه تاسو ته وښیي، یقیناً په دې کې هر صبر کوونکي شکور بنده لره نښې دي او کله چې څپې هغوی د سیورو په څېر وپوښي، "څپې ئې احاطه کړي، په دې حالت کې" الله پداسې حال کې مرستې ته رابلي چې په دین کې ورته مخلص وي، خو چې کله ئې د وچې په لورې وژغوري "په نتیجه کې به ئې ګورې چې یوازې" د دوی ځینې مقتصد او منځ لارې وي، او زموږ له آیتونو نه انکار نه کوي مګر هر عهد ماتوونکی او ناشکره.

یعني څوک چې د الله د نعمتونو قدر کوي، له ستونزو او کړاوونو سره د مخامخېدو پر مهال د صبر لار غوره کوي، هغوی ته په دې وینا کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېري نښې او لارښووني دي، معنی ئې دا ده: چي الله جل شأنه بحر درته مسخر کړی، په دې عالم کي ئې داسي ضوابط او سنن وضع کړي چي ته له هغوی نه په استفادې سره کشتۍ جوړه کړی شې، څوک چي د نعمتونو قدر پېژني او د منعم شکر په ځای کوي، په دې مقدمه کي يقينا هغوی لره نښې دي. او دا چي ګورئ کله کشتۍ په بحر کي له طوفانونو سره مخامخ او د بحر له څپو سره ټکر شي، خو الله جل شأنه ئې له خطره وژغوري او د نجات ساحل ته ئې ورسوي، په دې کي صبر کوونکو لره دا لارښوونه ده چي که دوی هم له داسي ستونزو او کړاوونو سره مخامخ شي او صبر وکړي کشتۍ به ئې له څپو روغه تېره بېري او ساحل ته به رسېږي، خو تر ساحله پوري تر رسېدلو له طوفانونو سره مخامخېدل شته او له موجونو او څپو سره ټکرونه په مخکي دي، پدې کي هر شاکر او صابر بنده ته ډېري نښې دي.

همدا راز فرمايي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(c) ketabton.com: The Digital Library

ûüÅîþ©$(ãš ôûî Ý‹ïméNå (þZßr b%3B Èä `Ë ßöJ$

ÇËÈ ûïÅ9$ `Ë žú ðqãZ9 ¾íÉ»d ôÈ $ZKøgU& ûÈ ûï!$ã

ã $Z9$$kŠ7 Ès $Îöî Çú öF$'Î bqãZ Nè #Ç NgU& $-ù

$ZøÎ Oê $‹R‰9$ b4‹ s$ ì»GB NãÅR& #ã NãŠ/ $JRÎ

ÇËÈ šc qèJè? öçä$JÎ NãÅ NãÅéB يونس:۲۱-۲۳

او کله چي خلکو ته د پېرزويني څه خوند ورو‌ځکو، وروسته له هغه چي کوم کړاو وررسېدلی وي، نابېره له دوی سره زمونږ د آيتونو په اړه د مکر اراده راپيدا شي. ورته ووايه: الله تعالی په مکر کي تر ټولو سريع دئ، بيشکه چي زمونږ رسولان ستاسو مکرونه ليکي، الله هغه ذات دئ چي تاسي په وچه او اوبو کي بيايي، تردې چي تاسي په کښتۍ‌کي وئ او کښتۍ له سورو سره يوځای د ملايم او خوندور نسيم سره وخوځي او پدې سره خوشحاله شي، خو ناڅاپه تېز باد او طوفان ورباندي راشي او له هر لوري ځپې ورباندي راتاو شي او گمان وکړي چي محاصره شول، پدې وخت کي الله ته پداسي حال کي دعاء کوي" او مرسته ترې غواړي چي په خپل" ديانت کي ورته مخلص شوي وي او وايي: که دي لدې نه وژغورلو نو حتماً به شکر کوونکي بندگان وو، خو کله چي نجات ورکړو بيا د خپل تعهد خلاف په ناحقه په زمکي کي سرکشي او بغاوت کوي. اې خلکو! په يقين

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره چي ستاسي سرکشي او بغاوت ستاسي په ضرر ده " دا درکړی شوی فرصت " د دنيوی ژوند يوه متاع ده، بيا مو زمونږ لوري ته راتگ دئ او په هغه څه به مو خبر کړم چي تاسو کول.

گورئ چي د کښتۍ په خوځېدو او د نرم باد په لگېدو سره خوشحاله شي، خو کله چي تند او تېز بادونه د دوی لوري ته مخه کړي، او د طوفان څپې ئې احاطه کړي، حالت ورته داسي وبرېښي چي د نجات ټولي لاري تړل شوې، د نجات هيڅ لاره په نظر نه ورځي، داسي څه په لاس کي نه لري چي اعتماد پرې وکړي او طمعه ترې ولري، نو الله جل شأنه ته مخه کړي، هغه ته د دعاء لاسونه اوچت کړي، په داسي حال کي چي په خپل ديانت کي د اخلاص ژمنه کوي، وايي: که موږ ته له دې مشکل او مصيبت نه نجات راکړې نو حتماً به ستا له شاکرو بندگانو څخه وو، ځان به ستا د دې او ټولو نورو نعمتونو مرهون او پوروړي گڼو، خو کله چي هغوی له کړاوه وژغورې ناڅاپه به گورې چي د خپلو مخکنيو تعهداتو په خلاف به هغوی په زمکه کي په ناحقه تېری او بغاوت کوي، هغه ژمني به ترې هېري وي چي ويل ئې: که مو وژغورې نو بيا به ستا مخلص بندگان وو!!

همدا راز فرمايي:

$Œ=ù $VÍ$% #& #%Ïã$% #& ÿ}ìÎï f ÿ $R%æŠ ž'Ø 9$` » ¡ RÎ$¡§ B #Œîr

7ÿ° ‹ . ¼ç¡ B ÅÑ 4<Î $Ÿãô ƒ Ó©b(Ÿ2 §B ¼çÅÑ çZã $Zÿ± .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یونس:۱۲

کله چي انسان ته څه تکلیف ورسېږي، نو په داسي حال کي موږ مرستي ته بلي چي په اړخ به پرېوتی وي، یا به ناست وی، یا به ولاړ وي "په هر حالت کي به مسلسل الله تعالی ته دعاء کوي او مرسته به ترې غواړي، که په اړخ پروت وي، یا ناست وي یا ولاړ او روان وي دعاګاني به کوي"، خو کله چي ده ته هغه رسېدلی مصیبت لري کړو بیا به داسي درومي لکه چي موږ ئې له هغه تکلیف نه خلاصون ته نه وو وربللي "موږ ته ئې دعاء نه وه کړې او په هغه مشکل وخت کي ئې له موږ نه مرسته نه وه غوښتې، الله تعالی به هم هېر کړي او له الله تعالی سره خپل ټول تعهدات او ژمني هم"، مسرفینو ته خپل عملونه داسي ښاېسته او مزین کړی شوي.

په دې ټولو آیتونو کي ګورو چي له الله تعالی سره د انسان د تعلق څرنګوالی او عبادت ئې په دې پورې مربوط دئ چي هغه له الله نه د استعانت په اړه څه تصور لري، په کومو لحظاتو کي چي هغه د نیازمندۍ او احتیاج احساس وکړي، ګورو چي دعاء کوي، عبادت کوي، تعهد کوي او الله جل شأنه مرستي ته رابلي، خو چي کله هغه ته د بې نیازۍ او استغنا تصور پیدا شي، بیا ګورو چي عصیان او سرکشي کوي، بغي او طغیان کوي. په دې ترتیب معلومېږي چي هر څو مره انسان د الله جل شأنه په نسبت پراخ او زیات معرفت ولري، د الله د ربوبیت او د هغه د رحمت د آثارو په اړه او دا چي په دې عالم کي د امورو تدبیر د هغه په اختیار کي دئ، هر څومره چي په دې باب وسیع معلومات ولري، همدومره به د الله تعالی

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبادت کوي او له هغه نه به مرسته غواړي.

استعانت څو صورتونه لري:

یو صورت ئې دا دی چې ته له چا نه د هغه په غیاب کې مرسته وغواړې، په دې گمان چې هغه له لري تا گوري او ستا غږ اوري، داسې استعانت له الله جل شأنه نه پرته له بل هیچا نه جائز نه دئ. بل صورت ئې دا دئ چې ته په ورځني عادي معاملاتو کې له چا نه مرسته غواړې، په هغه عادي معاملاتو کې چې خلک عادتاً او معمولاً له یوه بل نه په هغه کې مرسته غواړي، مثلاً د اوبو گیلاس راکړه! دراوازه در سره بنده کړه ! قلم دې راکړه او هغه کتابچه راکړه، پدې عادي شیانو کې غوښتنه جائز ده خو استغنا غوره ده. خو سوال کول، له چا نه څه غوښتل او گدایي حرام ده، اسلام د دې نه ممانعت کوي، څوک چې په دنیا کې سوال کوی، د قیامت په ورځ به هغه د الله په وړاندې داسې ودرېږي چې پر مخ به ئې غوښه نه وي، سپک او ذلیل به وي، سوال حرام دئ، په عادي معاملاتو کې غوښتنه او مطالبه جائز ده، خو صحابه وو له دې نه هم ډډه کوله، د هغوی په شان کې راځي چې څوک به په آس سپور وو، متروکه به ئې په زمکه ترې ولوېدله، د دې په ځای چې چا ته ووایي: مرسته را سره وکړه او دا راکړه، له دې نه ئې هم استغنا کوله، په خپله به له آس نه کوزېدو او هغه به ئې رااخیستله، هغوی غوښتل چې په ځان بسیا وي، چا ته ئې لاس اوږد نشي، له چا نه مرسته و نه غواړي، د بل مرسته وکړي، خو له هیچا نه څه و نه غواړي، که څه هم دا جائز ده خو د کمال تقاضا دا ده چې انسان له دې نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم ډډه وکړي.

خو د چا په غیاب کي له هغه نه مرسته غوښتل دا له الله جل شأنه نه پرته له بل هیچا نه جائز نه ده، دا چي څوک گمان وکړي، بل په غیاب کي د هغه په حال واقف دئ، د هغه غږ اورېدلی شي، او مشکل ئې رفع کولی شي، دا امید او طمع له الله جل شأنه نه پرته له بل هیچا نه جائز نه ده. همدا وجه ده چي موږ مکرر وایو: Úú ÜèGóS , $fÎr %çèR , $fÎ: خاص ستا عبادت کوو او یوازې له تا نه مرسته غواړو، نه له ملائکو، پیغمبرانو، اولیاءالله، پیرانو، شیخانو، قبرونو او زیارتونو نه او نه له الله جل شأنه نه پرته له بل چا نه، هر څه او هر څوک چي وي، له هغه نه مرسته غوښتل حرام، ناجائز او شرک ده، یوازې الله جل شأنه عالم بالغیب دئ، او هغه د دعاگانو اورېدونکی او منونکی دئ. موږ هره ورځ په وار وار، لږترلږه دوه دېرش ځله په لمانځه کي له الله سره مکرر تعهد کوو چي یوازي ستا عبادت کوو، او یوازې له تا نه مرسته غواړو إیاک نستعین، لکه چي یوازې ستا عبادت کوو همدا راز یوازې له تا نه مرسته غواړو.

خو تداوي کول، د جنگ لپاره زره اغوستل او د وسائلو نه کار اخستل، نه یوازي دا چي له الله جل شأنه نه د استعانت او مرستي غوښتلو سره منافي نه ده، بلکي موږ دین په دي مکلف کړي یو چي مریض شو تداوي وکړو، د ځان حفاظت وکړو ، تداوی او د ځان حفاظت، شرعي واجب او فرض دئ، خو په دې عقیده به یو چي په تداوي او تدبیر باندي الله جل شأنه اثرات او نتایج مرتب کوي، الله د هر مرض لپاره دوا پیدا کړې، خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا په خپله او مستقل بالذات نتيجه نه ورکوي، الله جل شأنه په دې باندي نتائج مرتب کوي، موږ په کارونو کي تدبيرونه کوو، جنگ ته ځو؛ زره اغوندو، خندقونه کينو، صفوف منظم کوو، د صف په مقدمه او په آخر کي د احتياط لپاره خاص افراد موظف کوو، پيره داران ټاکو، دا ټول کارونه، نه يوازي جائز دي، بلکي شرعي او ديني مکلفيتونه او وجائب دي، په دې ټولو کي زموږ عقيده دا ده چي په دې باندي نتائج الله جل شأنه مرتب کوي او عاقبت د الله په واک کي دئ.

دا مطلب چي رجاء، تمه او اميد به صرف له يوه الله نه وي، او يوازې له همغه يوه الله نه به مرسته غواړو، د قرآن عظيم الشأن په گڼ شمېر آيتونو کي راغلي لکه چي فرمايي:

$èJÛr $]öz ¨qãŠ$# $gÅ»=ô Î) ‰è/ Çó ö‘F$ † Î#(r‰Åøÿè÷r

ÇÎÏÈ ûüÏZÅó ßJø9$# šÆE Ò Ìs% «!$# Mµq‘ ‌bÎ) الاعراف:۵۶

په زمکه کي د هغې له اصلاح نه وروسته فساد مه کوئ، او الله په وېره او اميد سره مرسته ته رابلئ، "په داسي حال کي چي هم له هغه وېرېږئ او هم طمع او هيله ترې لرئ، دعاء ورته کوئ، په دې حالت کي ئې مرستي ته دربلئ او له هغه نه استعانت غواړئ" يقيناً چي د الله رحمت نېکانو ته نږدې دئ. "څوک چي نېک وي، الله به د خپل رحمت او پېرزويني سيورى پرې غوړوي، هغوى به د الله تعالى رحمت ځان ته نږدې ومومي.

همدا راز فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

šú ïi‰$ žc Ï ÿä {qãÜ GŐ$ @WB >ÎãÑ ã $Z9$ $gƒ'»7

bÎr ¼ç9 {qãJGô $Èr $Ï$/ê {qà)è ` 9 « $ÈrŠ `Ë šc qãã?

Ü Ï$Ö9$ #ãÊ ç#B çrä ÉZFó„ žw $Ìø© Ü $/%!$ ãâŠó„

ÇÌÈ Ü qãÖJ9$r

الحج:۷۳

اې خلکو! يو مثال راوړل کېږي، ورته غوږ شئ: بيشکه څوک چي تاسي له الله پرته خپلي مرستې ته رابولي، يو مچ هم نشي پيدا کولی او که دا مچ څه ترې وتښتوي نه ئې شي ترې ژغورلی، طالب او مطلوب دواړه بې وسه شول، د الله تعالی قدر ئې لکه څنګه چي له ده سره ښايي ندی پېژندلی، بيشکه چي الله زورور عزتمند دئ.

يعني له الله تعالی نه پرته چي تاسي له بل هر څه او هرکس نه مرسته وغواړئ، که دا په آسمان کي وي او که په ځمکه کي، انسان وي که پرښته، ژوندی وي که مړ، يو هم نشي کولی يوه وړه او حقيره حشره پيدا کړي او که دا حشره څه ترې وتښتوي نو د هغه د ژغورني توان هم نه لري، نه څه شی پيدا کولی شي او نه ئې ژغورلی شي، په دې معامله کي طالب او مطلوب دواړه کمزوري او بې وسه دي، مطلوب کمزوری او بې وسه دئ ځکه چي نه د کوم څيز د خلقت او پيدا کولو توان لري او نه پر نورو د حکمرانۍ او واکمنۍ قدرت ورسره شته او طالب ځکه کمزوری او ضعيف دئ چي پداسي يوی بې وسه او کمزوری متکاء ئې تکيه وکړه او مرسته ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترې وغوښتله چي د هيڅ څه واک او توان نه لري. وَ إِن يَسلُبهُمُ الذُّبَاب شيُئاً لا يَستَنقِذُوهُ مِنهُ: که چېري دا مچ له دوی نه څه وتښتوي له هغه نه ئې ژغورلی نشي، ضعُف الطالِب وَ الُمَطلُوب: طالب او مطلوب دواړه ضعيف او ناتوانه شول، هم دا مطلوب ضعيف او ناتوانه دئ، دومره چي يوه حقيره حشره هم نشي پيدا کولی، نه يوازې پيدا کولی ئې نشي بلکي که هغه ترې څه وتښتوي ترې خلاصولی ئې هم نشي، نه په پيدايښت کي څه اثر لري او نه په ژغورنه او نجات کي څه اغېز، لکه څرنگه چي په خلقت او پيدايښت کي هيڅ ونډه نه لري، د امورو په تدبير کي هم دومره بې وسه او ناتوانه دئ چي د مچ په شان له حقيرې حشرې نه څه نشي ژغورلی، او طالب "هغه څوک چي له بل نه مرسته غواړي، هغه هم ضعيف شو، دا ځکه چي چا په ناتوانه او ضعيف شي تکيه او بروسه وکړه هغه هم ضعيف شو.

موسی عليه السلام خپل قوم ته وايي:

┤ Ú ǒŖ$žc Ĵ ŷǿǽȏ $r «ŀ $Ŝ ŷqăĖŌǑ$ìŠŏ)ŀ ǿ4 › qã A$%

ÇÈ šú ÜÉ ÍüpŽÉèŞr ¾íŠ$6ã ôB ã$± „ ` B $gêf qã

الاعراف:۱۲۸

موسی خپل قوم ته وويل: له الله نه مرسته وغواړئ او صبر وکړئ، يقيناً چي زمکه د الله ده، له خپلو بنده گانو نه چي چاته وغواړي په ميراث ئې ورکوي، او نېکمرغه پايله او عاقبت د پرهېزگارانو دئ.

گورئ چي موسی عليه السلام خپل قوم ته څو توصيې کوي: يوازي

(c) ketabton.com: The Digital Library

له الله تعالی نه مرسته وغواړئ، د مشکلاتو او ستونزو په وړاندي صبر وکړئ او په دې خبري باور ولرئ چي د زمکي ټولواک الله تعالی دئ، دا پرېکړه هغه کوي چي چا ته ئې په میراث ورکړي، خپل قوم ته د موسی علیه السلام وینا په دغو اساسي خبرو کي راخلاصه کوي: یوازې له یوه الله نه استعانت، د ستونزو او کړاوونو په وړاندي صبر او په دې خبرې یقین درلودل چي د زمکي مالک الله دی او د دې فیصله به الله کوي چي له خپلو بندگانو نه ئې چاته په میراث ورکړي، له بل چا نه د دې طمع مه لرئ چي هغه د زمکي وراثت تاسو ته وسپاري، او په دی خبرې باور درلودل چي د پرهېزگارانو عاقبت نېک دئ او وروستۍ فتحه او بریا د دوی ده.

باید وگورو چي دلته له پرهېزگارانو نه مراد څوک دي؟ کومو پرهېزگارانو به الله تعالی زمکه په میراث ورکوي؟ د آیت لومړی برخه ئې موږ ته رامعرفي کوي، دا پرهېزگاران هغه دي چي له الله تعالی نه پرته له بل چا استعانت نه غواړي، له دې نه ځان ساتي چي له الله تعالی نه پرته بل چا ته لاس اوږد کړي، هغه چي د مشکلاتو په وخت کي بې صبره کېږي نه، د بې حوصلگۍ او بې صبرۍ نه ځان ساتي، او له دېنه هم ځان ساتي چي تصور وکړي چي له ا لله نه پرته بل څوک هم کولی شي چا ته اقتدار ورکړي او چاته د زمکي وراثت وسپاري، له دغو خبرو نه چي څوک ځان ساتي د همدغو پرهېزگارانو عاقبت غوره دئ او وروستۍ فتحه او بریا به د دوی په برخه کېږي.

لکه څنگه چي د فاتحې په سورې کي دغه آیت د سورې په صدر او

(c) ketabton.com: The Digital Library

منځنۍ برخي کي راغلی، درې آیتونه تر دې مخکي او درې ترې وروسته او

په منځ کي "$ƒÎ| , ßBÇÈR $ƒÎr , ÜËGÓ$ ÚÚ : خاص ستا عبادت کوو

او خاص له تا نه مرسته غواړو" لکه چي دا آیت د دې سورې لپاره محور

دئ، همدا آیت او همدا مطلب د ټول قرآن لپاره محور دئ، یعني قرآن

عظیم الشأن ټول په همدغه محور څرخېږي، د پیغمبرانو د دعوت خلاصه

همدا ده، د قرآن عظیم الشأن د بلني او د دعوت تر ټولو ستر او محوري

مطلب همدغه دئ ($ƒÎ| , ßBÇÈR $ƒÎr , ÜËGÓ$ ÚÚ) او همدا له الله

سره د انسان د تعلق او رابطې څرنګوالی ښیي، او په الله جل شأنه باندي د

ایمان ستره تقاضا همدا ده.

له الله جل شأنه سره کلکه مینه

نن په الله جل شأنه باندي د ایمان له غوښتنو څخه یوه بله اساسي غوښتنه چي هغه له الله سره مینه او محبت ده توضیح کوو.

انسان یا په دې خاطر له یوه شي سره مینه ساتي چي د هغه ذات، د هغه ښایست او د هغه جمال او کمال د دې باعث او مشوق وي چي انسان له هغه سره مینه وساتي او یا په دې خاطر چي هغه د ده په ژوند کي څه اثر لري، د هغه د انعام او پېرزوینې مرهون وي.

موږ په دې خاطر هم باید له الله سره مینه ولرو چي هغه زموږ پیدا کوونکی دئ، زموږ پالونکی او ساتونکی دئ، موږ ته رزق او روزي راکوي، هغه زموږ منعم دئ، او په دې خاطر هم چي هغه د ټولو ستاینو وړ دئ، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولومحامدو او ښېګڼو خاوند دئ او د کمال خاوند دئ. موږ له الله جل شأنه سره په دې خاطر هم مینه لرو چي هغه د کمال خاوند دئ، او په دې خاطر هم چي هغه زموږ منعم دئ، موږ د هغه د پېرزوېنو مرهون یو.

له الله سره باید انسان هومره مینه ولري چي دا مینه په بلي هري میني غالبه وي او په دغه مینه کي هیڅ شی انسان له الله سره برابر نه کړي، دا شدیده مینه په الله باندي د ایمان بله غوښتنه او تقاضا ده، لکه چي قرآن فرمایي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

البقره:۱۶۵

او له خلکو نه ځیني له الله پرته داسي سیالان نیسي چي له الله سره د مینې په څېر ورسره مینه کوي او هغه خلک چي ایمان ئې راوړی، د الله په مینې کي ډېر شدید دي. او کاش ظالمان په هغه څه پوه شي چي د عذاب د لیدو په وخت کي ئې په خپلو سترګو ګوري، چي یقیناً ځواک ټول الله لره دی او الله سخت عذاب ورکوونکی دئ.

دلته هغه څوک معرفي شوی چي مشرک دئ، په مینه او محبت کي ئې له الله سره ند او سیال نیولی او له الله جل شأنه نه پرته د نورو سره هومره مینه ساتي لکه له الله جل شأنه سره، یا ئې په دې خاطر بل څه د الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

جل شأنه ند او سیال نیولی چي له هغه نه طمعه لري او د همدې طمعې او توقع په خاطر له هغه سره مینه کوي او یا دا چي په محبت او مینه کي ئې هغه د الله جل شأنه سیال او ند نیولی دئ. خو د دوی په مقابل مؤمنان داسي معرفي کوي: وَ الّذِينَ ءَامَنُوا اَشدُّ حُبًّا لِّلّهِ : او هغه چي ایمان ئې راوړی له الله سره په مینه کي ډېر شدید، کلک او قوي دي.

وروسته فرمایي: ö‰r •ƒ “ $‰ïû ß‰ã‹ô‰ Ï‰ ƒ•‰b‰$è‹# < ‰b‰$‰ã‰ 0 ‰ +

_ ‹Ÿ$ r‰b‰$ ©‰ ‰ïƒ‰%‰$è‹# É : او کاش ظالمان په هغه څه پوه شي چي د عذاب د لیدو په وخت کي ئې په خپلو سترګو ګوري، چي یقیناً ځواک ټول الله لره دئ او الله سخت عذاب ورکوونکی دئ.

د دې برخي بله ژباړه خو کمزورې ژباړه داسي ده: او که یو لیدونکی هغه کسان چي ظلم ئې کړی هغه مهال وګوري چي دوی د الله عذاب وګوري، نو په دې خبره به پوه شي چي قوت ټول الله لره دئ او دا چي الله جل شأنه د شدید عذاب خاوند دئ.

دوی په دنیا کي له الله نه پرته له بل چا طمعه درلوده او ګمان ئې کاوو چي د هغوی په لاس کي هم څه قوت شته، د همدې لپاره ئې هغه له الله جل شأنه سره ند نیولی وو او د الله تعالی سیال ئې ترې جوړ کړی وو او یا په دې خاطر چي له الله جل شأنه نه پرته د بل چا له عذاب نه وېرېدل، خو چي د الله عذاب وګوري په دې خبره به پوه شي چي د قوت مالک یوازي الله دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوک چي په دنيا کي د نورو خلکو له عذاب او مؤاخذې نه وېرېدل په کار وه چي د دې په ځای له الله جل شأنه نه وېرېدلی او په ځای د دې چي بل چا ته ئې طمع، توقع او انتظار وو؛ له الله جل شانه نه ئې طمعه درلودی.

همدا راز قرآن عظيم الشأن فرمايي:

ûã ºr ßäçq÷z)r ßà2 ät/#ä b%. bÎ) @è%

$dŠ$ | ¡ . bqöt±ø Br $dqßJçG ø ùtIø%$ ÂºqBr öã ě• Ÿ±ãr

Ý$gÅ r ¾Ï Îqß ‘r « $šÆ ÏiB Nà6 ø‹s9Î) ¡=ymr& $ygR öq Ê ö s? ß Å»| ¡ Br

“ Ï‰ öku w ª! $ur ¾ ÍnÍ ö D'Î ª! $ š† ÎAù' tƒ 4Ó®L ym (#qÝÁ /u ŽI tù ¾ Ï& Î#‹Î6™ ’Î

ÇËÍÈ šú üÉ)Å¡» x ø9$# uQ öq s)ø9$#

التوبه: ۲۴

(ورته) ووايه: که ستاسو پلرونه، ستاسو زامن، ستاسو ورونه، ستاسو ښځې، ستاسو خپلوان، ستاسو هغه مالونه چي ذخيره کړي مو دي، هغه تجارت چي د بازار د سوړوالي او کساد نه ئې وېرېږئ او هغه بنګلې چي ورسره مينه ساتئ، (که دا ټول) تاسو ته له الله نه، د هغه له پيغمبر نه او د الله په لاره کي له جهاد نه غوره وي نو انتظار وکړئ تر څو الله خپله فيصله صادره کړي، او الله دا فاسق قوم نه هدايت کوي.

د دنيا هر هغه څه چي انسان ورسره مينه ساتي په دې آيت کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

راخلاصه شوي، که تعلقات دي، دوستان او خپلوان دي، که شتمني، مال، دولت، تجارت او بنګلې دي، هر څه چي دي دا ټول يوې خوا ته او الله، د هغه پيغمبر او د الله په لاره کي جهاد بلي خوا ته، که ستا مينه او محبت له دغو سره وي او هغه تاسو ته له الله نه، د هغه له پيغمبر نه او د الله تعالی په لار کي له جهاد نه غوره وي، نو دا کسان فاسقان دي او د الهي هدايت دروازې د هغوی پرمخ تړل شوې دي، الله ئې نه هدايتوي او له الهی هدايت نه محروم دي.

دا د انسان دايمان د تللو لپاره ستر معيار او ملاک دئ، په دې سره هره لحظه انسان خپل ايمان سنجولی شي، هره لحظه د دې سوال راپيدا کېږي چي آيا ته ايمان ته ترجيح ورکوې، الله ته، د هغه پيغمبر ته، او د الله په لاره کي جهاد ته او که پلار، زامنو، ورونو، خپلوانو، ښځې، مال، تجارت او بنګلو ته ترجيح ورکوې؟ انسان هره شېبه د خپل ايمان په اړه د همدغه معيار او ملاک او تلي په اساس قضاوت کولی شي، د چا چي تر الله نه د دې شيانو سره محبت زيات وي، هغوی فاسقان دي، د الله له هدايت نه محروم دي، د هغوی پرمخ د هدايت دروازې تړل شوې دي.

همدا راز فرمايي:

ª! $’ÎÛ $ö¡ù ¾iÏŽ/Š `ã NäŠYB £‰?ö `B (qäB#ä ûïÏ%©!$$kš‰r'¯»t

ûïÎŸÿ»3ø9$’?ã ã>Ïã& ûüÏZBsßJø9$’?ã A'©Œ& yçq6ÏtäRur NåkŽÏtä Qöq)Î

(c) ketabton.com: The Digital Library

@Ò ù 7ÏŒ 5Ó‹w pBöθ bqèù$sƒ† Ÿwr «!$# È≅‹Î™ ’Î šc rß‰Îγ≈pgä†

ÇÎÍÈ ÒΟŠÎ=tæ ìÅ™ºur ª!$#ur 4 â!$t±„ `tΒ ÏμŠÏ?÷σãƒ «!$#

المائده:۵۴

اې مؤمنانو! که له تاسو نه څوک له خپل دين نه په شا شو نو الله به ډېر ژر داسي قوم راپيدا کړي چي دوی پر ده گران وي او دئ پر دوی گران وي، پر مؤمنانو تواضع کوونکي او پر کافرانو ځان برگنونکي، د الله په لار کي به جهاد کوي او د هېڅ ملامتوونکي له ملامتولو به نه وېرېږي، دا د الله فضل دئ، هغه چا ته ئې ورپه برخه کوي چي دئ ئې غواړي او الله پوه د وسعت خاوند دئ.

دلته مؤمنانو ته دا ډاډ ورکړی شوی چي د منافقينو په بېلېدو او له کافرانو سره د دوی په ملگرتيا مه غمجن کېږئ، که څوک مسلمانان کمزوري وگڼي، د دوی له ملگرتيا لاس واخلي، مرتد شي، کافران ورته ځواکمن معلوم شي، هغوی ته د ذلت سر ټيټ کړي، نو الله تعالی به د دوی په عوض کي داسي مؤمنان راپيدا کړي چي دا صفات به لري:

- پر الله تعالی به گران وي.
- دوی به له الله تعالی سره مينه لري.
- تر مؤمنانو به ځان لوړ نه گڼي، هغوی ته به د حقارت په سترگه نه گوري، کمزوري او ضعيف به ئې نه شمېري، هر يو به تر ځان لوړ او تر ځان زيات د عزت خاوند بولي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- تر کافرانو به ځان لوړ ګڼي، د هغوی په وړاندي به سر نه ټيټوي، هغوی ته به د عزت او درناوي په سترګه نه ګوري.
- د الله تعالی په لار کي به جهاد کوي.
- د هيچا له ملامتولو به وېره نه لري، نه به د چا د تبليغاتو پروا کوي او نه ئې د سپکو سپورو خبرو.
- دا د الله تعالی فضل دئ، هغه چا ته ئې په برخه کوي چي د دې وړ ئې ومومي.
- الله تعالی د پراخ فضل خاوند دی او پوهېږي چي څوک د ده د فضل وړ او مستحق دئ.

ګورئ چي په دې مبارک آيت کي نه يوازي له الله تعالی سره مينه د ايمان تقاضاء ښودل شوې بلکي د مؤمنانو درناوی هم د ايمان نښه ګڼل شوې، واقعي مؤمنان هغه دي چي د مؤمنانو په نسبت د لويي او الوړوالي احساس نه کوي، ځان تر دوی لوړ، ستر، او اوچت نه ګڼي، بلکي مؤمنان تر ځان لوړ او ځان تر دوی ټيټ ګڼي، دا ځکه چي هغه د ايمان په رڼا کي قضاوت کوي، له الله سره ئې مينه وي، همدا مينه او محبت په دې منتهي کېږي چي د ايمان خاوندان با عزته وګڼي او سپک او حقير ئې و نه شمېري، او د کافرانو په نسبت د عزت، لوړوالي او غوره والي احساس کوي.

الله تعالی هم واسع دئ او هم عليم او ښه پوه، پېرزوېنه ئې ډېره زياته او پراخه ده، دا ځکه چي هغه واسع دئ، او په دې پوهېږي چي چاته

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه ورکړي، خپل فضل د چا په حال شامل کړي؟ څوک د دې مستحق او وړ دی؟ دا ځکه چې هغه علیم دئ، پوهیږي چې څوک د ده د پراخ او وسیع فضل مستحق دئ؟ څوک د دې وړ دئ چې خپل فضل ورپه برخه کړي او له هغې ډلې څخه ئې وګرځوي چې الله ورسره مینه لري او دوی له الله سره مینه لري، د مؤمنانو په نسبت د ټیټوالي او انکسار او د کافرانو په نسبت د عزت او لوړوالي احساس کوي، د الله په لار کې جهاد کوي او د ملامتوونکي له ملامتولو نه ویریږي، الله پوهیږي چې څوک د دې وړ دی چې په همدغه ډله کې ئې شامل کړي او د هغو کسانو په ځای ئې غوره کړي چې د الله د دین نه په شاتللي او مرتد شوي.

یوازې له الله نه ویره

لکه څنګه چې تاسو ولیدل چې انسان به له الله سره هومره مینه ساتي چې دا مینه به په بلې هرې مینې او محبت غالبه وي، هیڅ مینه به دې حد ته نه رسیږي او انسان به په خپلې مینې کې هم له الله سره ند، شریک او سیال نه نیسي، همدا راز به انسان یوازې له یوه الله نه ویره لري، له الله تعالی نه ویره، په الله باندې د ایمان بله تقاضا ده.

دا مطلب هم د قرآن عظیم الشأن د ګڼ شمیر آیتونو په ترڅ کې توضیح شوی:

لکه چې د انفال د سورې په دوهم آیت کې راځي:

ÎM‹Îê #Œ]r ŠÅ‹Ò M:Å r ª! $•Ïè #Œ] ûïÏ%©!$šc qãZÏB÷sßJø9$J]

(c) ketabton.com: The Digital Library

ÇÈ bqè©qG ƒ óĝĥ 4?ãr $Ỳ J ƒ Ĵ Ŋåš#– ¼ççƒ#ä ŊĨŏã الانفال: ٢

يقيناً خبره دا ده بله نه ده چي مؤمنان هغه کسان دي چي کله د الله نوم واخستل شي نو زړونه ئې رېږدي او کله چي د ده آيتونه پرې ولوستی شي نو ايمان ئې لازيات مضبوط شي او پر خپل رب توکل کوي.

واقعي مؤمنان هغه دي چي د الله تعالی د نامه په اورېدو سره ئې زړونه رېږدي، د خدای د نوم له هيبته او له هغه نه د وېرې او خوف په وجه د دوی زړونه پرېږې، کله چي د الله نوم ياد شي، نو په دوی وېره او هيبت مسلط شي. دا هم د مؤمن د پېژندو لپاره ملاک دئ، په دې سره ته مؤمن انسان پېژندلی شې، څوک چي د الله د نامه په وړاندي بې اعتنا او بې تفاوته وي، که د ده په وړاندي د الله نوم هم واخستل شي، په ده کي هيڅ تبديلي رانشي او زړه ئې له خوف او وېرې ونه پرېږی، او کله چي د الله آيتونه واوري ايمان ئې لازيات مضبوط نشي او پر خپل رب توکل او اعتماد نه لري، هغه دې په خپل ايمان ووېريږي، لکه چي دلته قرآن په همدې صيغه فرمايي: وَ إِذَا تُلِيَت عَلَيهِم ءَايَتُهُ زَادَتهُم إِيمَناً وَ عَلی رَبِّهِم يَتَوَكَلُونَ: او کله چي د الله آيتونه پرې ولوستی شي د دوی ايمان تقويه کړي، د آيتونو په آورېدو سره ئې د الله تعالی په نسبت اعتماد او توکل زيات شي، يقين ئې پوخ شي، الله ته ئې اميد اضافه شي او په خپل رب توکل او اعتماد کوي.

د احد د جنگ نه وروسته، د دښمن ځيني مبلغين راتلل او په مدينه کي ئې دا تبليغات کول چي قرېشو لوی لښکر تعبيه کړی او په مدينې د لويي حملې اراده لري، ستاسو د ختمولو لپاره ئې پوره تياری نيولی، له دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه ووېرېږئ، خو په ځای د دې چي د دښمن دا تبليغات او راغونډ شوي فوځونه په دوی کي وېره او خوف راپيدا کړي، برعکس دا خبره د هغوی د ايمان د تقويي باعث شوه:

Ÿèdöq±÷z $ù Ÿa3 ¨qãK_ ô‰% ¨ $Z9$$bÎ â¨ $Z9$$ãgs9 A$% ûïÏ%©!$#

ÇÊÐÌÈ ã@‹Å2uqø9$# zNè÷Ïr ª!$# $uZç6ó¡m ¨qä9$%r $YZ»yJƒÎ) öNèdŠ#“tù

آل عمران: ۱۷۳

هغه چي خلکو ورته وويل: "د دښمنانو" ډېر خلک درته راغونډ شوي، له دوی نه بايد ووېرېږئ، نو دې خبري د دوی ايمان لازيات کړ او ويل به ئې: الله مونږ ته کافي دئ، ځومره غوره پالونکی.

خو د همدغه کس په اړه چي د مؤمنانو په صفوفو کي ئې دا تبليغات کول، هغوی ئې وېرول، او په هغوی کي ئې خوف او وېره راپيدا کوله، قرآن داسي فرمايي:

bÎ) Èbqèù%s{r öNèdqèù$y‚s? Ÿxsù ¼çnuä!$uŠÏ9÷rr& ß$Èqsƒä† ß`»sÜø‹¤±9$# ãNä3Ï9ºsŒ $yJ¯RÎ)

ÇÊÐÎÈ šúüÏZÏB÷s•B LäêZä.

آل عمران:۱۷۵

دا خو فقط شيطان وو چي خپل دوستان ئې وېرول، نو له هغوی نه مه وېرېږئ، له ما ووېرېږئ که مؤمنان ياست.

قرآن کريم همدې کس ته چي له کافرانو نه مؤمنان وېروي د شيطان لقب انتخاب کړی. دا يقيناً شيطان دئ چي خپل اولياء وېروي، د چا چي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

شیطان سره څه تعلق او رابطه وي او له هغه سره ئې دوستي قائمه کړې وي هغه به د شیطان د تبلیغاتو تر تاثیر لاندي راځي او په دې ترتیب به شیطان د هغه په زړه کي وېره او خوف راپیدا کوي، شیطان خپل اولیاء وېروي یا شیطان د خپلو اولیاوو او دوستانو څخه خلک وېروي.

ûüZBsB LâZäbÎ Èqè { r Nèdqè$, ? Ÿù

نو له دوی نه مه وېرېږئ، له مانه ووېرېږئ که ایمان لرئ.

که تاسو په رښتیا پر الله ایمان لرئ نو یوازې له یوه الله نه به وېرېږئ، د دښمن له فوځونو او لښکرو نه به وېره نه لرئ، کوم تبلیغات چي د دښمن په ګټه ستاسو په صفوفو کي، د دې لپاره روان دي چي په تاسو کي وېره او خوف راپیدا کړي، د دې تبلیغاتو نه به نه متاثره کېږئ، له دښمن نه به وېره نه لرئ، که تاسو رښتیا پر الله ایمان لرئ نو یوازي له مانه ووېرېږئ.

همدا راز قرآن عظیم الشأن د مؤمنانو په شان کي فرمايي:

$YJÛr $]öz Nåk® bqãã ôâtƒ ÆìÅ$ÒyJø9$# Çã NåkÝqãZã_ 4$sùtFs?

ÇÊÏÈ bqà)ÏÿZãƒ öNßg»uZø%y-'$#£JÏBur السجده:۱۶

اړخونه ئې د خوب له ځای نه کناره شي، خپل رب له وېرې او طمعې سره رابلي او له هغه څه نه انفاق کوي چي موږ ورروزي کړي.

دلته د مؤمنانو حال بیانوي او فرمايي چي: د شپې له خوائې اړخونه له مضجع او د پرېوتو له ځای نه لري او کناره کېږي، خوب او آرام بستر

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرېږدي، د شپې په خلوت کي، د آرام له بستر نه د هغوی اړخونه کناره شي، د عبادت لپاره خلوت شي، خپل رب ته دعاء کوي، د شپې په خلوت کي له بستر نه اوچت شي، خوب او آرام پرېږدي، خپل رب ته په دعاء او د هغه په عبادت کي مصروف شي، "خوفاً و طمعاً: له وېري او هيلي سره"، له يوې خوا له الله جل جلاله او د هغه له عذاب نه وېرېږي او په همدې خاطر د شپې په زړه کي د الله په عبادت لګيا شي، خوب پرېږدي او له آرام بستر نه کناره شي او له بلي خوا، الله جل جلاله ته طمعه او هيله لري چي د همدې طمعې او هيلي په وجه بستر پرېږدي، د الله په وړاندي ودرېږي او د هغه عبادت کوي.

همدا راز فرمايي:

`Ë A“R $Br « $Ìò2 ‰Î Nåæè ì ±ø b& (þãB#ä ûïÏ%© Èûù N9&

ãÍZã A$Üù @6% `Ë =»GÅ3ø9$# (qè?ré& ûïÏ%©$# (qçRq3t Ÿwr Èd,ptø:$#

ÇÊÏÈ šc qà)Å¡»sù Nåk÷]ÏiB ×ŽÏW.r Nåkæ5qè=è% ôM¡)ù ߉BF$# الحديد:۱۶

آيا مؤمنانو ته هغه وخت نه دئ را رسېدلی چي د الله په ذکر او د حق وينا په نزول سره د دوی زړونه خشوع وکړي؟ (آيا مؤمنان هغي مرحلې ته نه دي رسېدلي چي اوس د الله تعالی د نوم او د قرآن د آيتونو په اورېدو سره د دوی په زړونو کي وېره راولاړه شي، اوس خو بايد هغې مرحلې ته رسېدلي وي چي د الله جل شأنه د نامه او د قرآن د حق وينا په اورېدو سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دوی په زړونو کي خشوع او وېره راپیدا شي)، او د هغو کسانو په څېر نه وي چي له دوی نه د مخه کتاب ورکړی شوی چي زمانه پرې اوږده شوه نو زړونه ئې سخت شول او اکثر د دوی فاسقان دي.

دوی باید د اهل کتابو په څېر نشي چي د زمانې په تېرېدو او د مبارزې په اوږدېدو سره ئې د زړونو لومړنی خشوع ختمه شوه، په زړونو کي ئې سختي راپیدا شوه، په ځای د دې چي د زمانې طولاني کېدل د هغوی د مزیدې تربیې او د رشد او کمال باعث شي، له الله جل شأنه سره ئې رابطه مزید ټینګه شي او د الله جل شأنه په ذکر سره ئې په زړونو کي خشوع راپیدا شي او هر څومره چي الهي آیتونه په دوی تلاوت کېږي، د دوی په زړونو کي خشوع او وېره اضافه شي، برعکس د زمانې په تېرېدو او د سفر په اوږدېدو سره، د هغوی د زړونو سخت والی اضافه شوی. دوی ګمان کاوو چي دا لنډ سفر دئ، ډېر ژر به منزل ته رسېږي، شاید په طولاني سفر امتحان نشي، د اوږده سفر په پلی کولو و نه آزمویل شي، مبارزه ئې اوږده نشي او له لوړو ژورو او کړلېچونو سره مخامخ نشي، ګمان ئې کاوه چي سفر لنډدی، ډېر ژر به مقصد ته رسېږو او بیا به فتح او بری وي، په دې خاطر په اخلاص او صداقت او په شور، شوق او نشاط سره لاړل په صفوفو کي ودرېدل، خو چي لږ مبارزه اوږده شوه، سفر اوږد شو او ژر مقصد ته و نه رسېدل، د دې په وجه د هغوی زړونه سخت شول. په کار خو دا وه چي هر څومره په دې مسیر کي زیات درومي، همدومره د دوی رابطه او تعلق له الله جل شأنه سره ټینګېدلی، همدومره په معنوي لحاظ لوړ تللی، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوی زیاته تربیه کېدی، ولې برعکس د زمانې د طولاني کېدو په وجه هغوی خپل ابتدایي او د لومړیو شپو او ورځو اخلاص له لاسه ورکړ او د دوی په زړونو کي چي کومه خشوع وه هغه هم ختمه شوه.

زه ډېر داسي کسان گورم چي د دې آیت مصداق دي، په ابتداء کي ډېر په اخلاص سره راوړاندي شول، خو متأسفانه ورو ورو، د دې په ځای چي له فکري، اخلاقي او عملي پلوه ئې ارتقاء په برخه شي او لوړ ولاړ شي، برعکس په شا ولاړل، زړونه ئې سخت شول، سقوط ئې وکړ، او د همدې آیت مصداق شول "فقست قلوبهم"... په ابتداء کي ښه په اخلاص سره لگیا ول، خو څومره چي مبارزه طولاني کېده، د دوی اخلاص کمېدو، هغوی دومره اخلاص او قوي ایمان نه درلود چي په دې طولاني موده کي په خپل حال پاته شي او په فتنو کي صدمه و نه گوري، بلکي اخلاص ئې دومره وو چي د څو شپو ورځو لپاره مقاومت وکولی شي، په دې فکر کي ول چي ښایي په کومه کودتا سره به انقلاب کامیاب شي او دوی ته به ریاستونه او وزارتونه په لاس ورشي، سفر ئې لنډ گڼلو او گمان ئې نه کاوو چي دا مبارزه به دومره اوږده او طولاني شي، په دې خاطر ئې د همغه لومړیو شپو ورځو اخلاص له لاسه ورکړ او د هغو کسانو په څېر شول چي له دوی نه د مخه کتاب ورکړی شوی وو، چي زمانه پرې طولاني شوه، زړونه ئې سخت شول، نه یوازې زړونه ئې سخت شول؛ بلکي د دوی اکثر د فسق مرتکب شول، له حدودو نه ئې تېری وکړ او د الله تعالی له اوامرو ئې بغي او سرغړاوی وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مائدې د سورې په ۴۴ آیت کې هم دا مطلب توضیح شوی، هلته فرمايي:

ûïΫ‰@$šc qšĵY9$$kÍ ßä3t Öqr “ Yd $kŽü p1‘ öqG9$$Z9ß‰R& $RÎ

`Ë (qãÿÏós tGó™$$JÎ â$6ômF{$$r bqšÏY»/§9$$r (rߊ$d ûïÏ%©! (qß3n=ó™r&

Èöq±÷z$$r ¨$Y9$$(q±÷‚? Ÿxù 䏉kà Ïmøã (qçRŸ2 r« !$$É »Fž

ª! $$A“R& $JÎ O3t Ó© `Br Wxšî% $YJ0 ÓÉ/$«Î (rçt Ÿwr

ÇÍÍÈ brãÏÿ»3$$Nd 7Í»9ré

یقیناً چي دا تورات مو نازل کړ چي په هغه کي لارښوونه او رڼا ده، په دې سره هم هغو پیغمبرانو یهودانو ته پرېکړې اورولې چي مسلمانان ول او هم خدای پالونکو او علماوو په هغه څه چي د الله له کتابه ئې په حفاظت گمارل شوي وو او پرې شاهدان ول، نو له خلکو مه وېرېږئ او له ما ووېرېږئ او زما پر آیتونو ناڅیزه بیه مه پېرئ او چا چي په ماانزل الله حکم ونکړ نو همدا دوی کافران دي.

په دې مبارکو آیتونو کي لاندي لارښووني موږ ته شوې:

- تورات یو لارښود الهي کتاب وو چي خلک ئې له تیارو نه ایستل او د نجات او سعادت روښانه لار ئې ورښوده.
- خدای او د ده دین ته منقاد انبیاوو د یهودو تر منځ د دغه کتاب

(c) ketabton.com: The Digital Library

مطابق پرېکړي کولې.

د يهودو خدای پالو علماوو او مذهبي شخصيتونو هم د دوی ترمنځ د دغه کتاب احکام پلي کول، په خپله هم د دې کتاب ساتونکي او د پلي کولو ئې عملي بېلګې ول، عملاً ورته منقاد ول او د دوی په عملي ژوند باندي دي کتاب داسي سيوری غوړولی وو چي د هر چا تر سترګو کېدو.

تاسو هم بايد د مخکنيو انبياوو او خدای پالو علماوو په څېر عمل وکړئ، د خلکو له وېري او د دنيوي ګټي په طمعه الهي احکام شا ته مه غورځوئ.

څوک چي د الله تعالی له لوري د لېږل شوي کتاب مطابق حکم ونه کړي، کافر دئ، د الله تعالی په نزد ئې د ايمان ادعاء هيڅ اعتبار او وزن نه لري.

په دې آيت کي هم ګورئ چي الله جل شأنه فرمايي: يوازي له ما ووېرېږئ.

همدا راز د التوبه د سورې په ۱۳ آيت او ورپسې په ۱۸آيت کي هم دې مطلب ته اشاره شوې، هلته چي فرمايي:

ÉqlŠ 9$ Æ•z î (qJdr óߧZ J# (þè3 $Bq‰ šc qèÅ)ê ŸW&

bÎ ä.ϱ’B b& ‘,m& ª! $$ù óߧRöqϱøBr& ö Nà2 rãÉ/ Nèd r

ÇÊÌÈ šúüZÏB÷sB OçFZä

(c) ketabton.com: The Digital Library

آیا له هغو خلکو سره نه جنگېږئ چي خپلي ژمني ئې ماتې کړې، د پیغمبر د ایستلو هوډ ئې وکړ او د لومړي ځل لپاره ئې له تاسو سره جګړه پیل کړه، آیا له دوی وېرېږئ، نو الله خو د دې زیات وړ دئ چي ترې ووېرېږئ که ایمان لرئ.

همدا راز فرمايي:

P$%&r ìÅFy$ÜQöx$8r «I $Î šÆ B#ä ôB «I $%É» ¡B ãBè¡ $JRÎ

b& 7Í»9ré&#† ¤èù ©$Šwî · øt Ó9r oq4Ÿ2 “9$’ A#är oq4FÁ 9$

ÇÊÑÈ šú ïÏ‰Fôg ßJø9$`Ï B (qçRq3 ƒ

التوبه: ۱۸

یقیناً چي د الله جوماتونه هغه څوک آبادوي چي په الله او د آخرت په ورځ ئې ایمان راوړی، لمونځ ئې وکړ او زکات ئې ورکړ او له الله نه پرته له بل چا و نه وېرېدل، هیله ده دا کسان له مهتدینو څخه وي.

یعني له معنوي پلوه د جوماتونو او مساجدو د اعمارکار هغه خلک کولی شي چي صفات ئې په دې آیت کي ښودل شوی، د جوماتونو ظاهري آبادي او اعمار بېل کار دی او د هدایت له پلوه ئې رغول او اعمار بېل. لکه چي په یوه روایت کي راغلي چي په آخره زمانه کي به جوماتونه په ظاهر کي ښه آباد، مزین او ښایسته وي خو د هدایت له پلوه به خراب او وران وي.

جوماتونه د هدایت له ناحیې هغه څوک آبادولی شي او هغه داعي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله د دين خدمت کولی شي چي د مخکنيو صفاتو ترڅنګ، دا صفت هم ولري چي له الله جل شأنه نه پرته له بل چا ونه وېرېږي. د آيت په پای کي دا وينا چي هيله ده دغه کسان هدايت مندونکي وي، ښيي چي له دغو صفاتو نه علاوه هم داسي څه شته چي د هدايت لپاره ضروري دي، يوازي دغه صفات کفايت نه کوي، پر دغو صفاتو سربېره ځيني داسي پړاوونه شته چي له هغوی نه د تېرېدو په صورت کي دا ثابتېږي چي آيا دوی له هغو کسانو څخه دي چي لار ئې موندلې که نه؟ يوازي دا څو خبرې کافي نه دي، بلکي مزيد څه ته ضرورت شته، چي هغه په ورپسې آيت کي توضيح کېږي، عملي جهاد به دا ثابتوي چي د چا په زړه کي له الله جل شأنه نه وېره ده او څوک په رښتيا هدايت شوی دئ او ايمان لري، په جهاد کي دا معلومېږي، جهاد هغه ملاک او معيار دی چي د هغه په ترڅ کي د چا د ايمان حقانيت او حقيقت څرګندېږي، د جهاد په دوران کي به دا معلومېږي چي څوک په خپل ايمان کي رښتينی دئ او څوک دروغجن، څوک مخلص مؤمن دئ او څوک منافق؟ په همدې خاطر د دغو صفاتو د بيانولو نه

وروسته ويل کېږي چي: šú ïÏ‰Fĝ3Ï‰$`Ë {qîgã/ b‹ 7 Í»9rĕ#† |¤èù

همدا راز فرمايي:

žvĵ #‰n‹ bö±ø† Ÿwr ¼çRöq±ø†r «! $Ÿ»=™Í bqäóÏk=ãƒšú ïÏ%©!$

ÇÌÒÈ $Y7Å¡m «! $Î/ 4".r ®!$ الاحزاب: ۳۹

هغه کسان چي د الله پېغامونه خلکو ته رسوي، "خلکو ته د الهي پيغام د

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسولو مسئولیت ورپه غاړه شوی" او ترې وېرېږي او له الله پرته له هیچا نه وېرېږي، او الله د حساب کوونکي په توګه کافي دئ.

د النساء د سورې په ۷۷ آیت کي هم دا مطلب په دې الفاظو توضیح شوی:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] النساء:۷۷

هغو ته دې ونه کتل چي ورته وویل شو: لاسونه مو راتم کړئ، لمونځ وکړئ او زکات ورکړئ، خو کله چي پر دوی جهاد فرض کړی شو نو یوه ډله ئې له خلکو نه داسي وېرېده لکه له الله نه او یا تر دې هم سخته وېره او ویل ئې: اې زمونږ ربه! ولي دي پر مونږ جنګېدل فرض کړل؟ ولي دي تر یوې نږدې نېټې ونه ځنډولو؟ ورته ووایه: د دنیا متاع خو وړوکی شی دئ او آخرت غوره دئ، د هغه لپاره چي تقوا ئې غوره کړه او د بخړکي په اندازه به پر تاسو تېری ونشي.

ګورئ چي دلته د هغو کسانو حالت انځور شوی چي ورته ویل شوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

وو: خپل لاسونه راتم کړئ، په دې مرحله کې يوازې دا کار وکړئ چې خپل لاسونه له تېري نه وساتئ، د بل پر حقوقو تېرى او تجاوز مه کوئ، يا ترې مقصد دا دئ چې له جنگ نه ځان وساتئ، مطالبه ئې مه کوئ، مه واياست چې ولې د جنگ احکام نه نازلېږي، ترڅو د کافرانو په خلاف وجنگېږو، يعني د بل چا پر حقوقو له تېري او تجاوز نه ځان وژغورئ او له جنگ نه ډډه وکړئ. ښايي دا خطاب هغو کسانو ته متوجه وي چې د قتال د حکم له نازلېدو نه د مخه ئې په لجاجت او اصرار سره ويل: ولې دا فرصتونه له لاسه ورکوو؟ ولې بايد دښمن ته يو قاطع گوزار ورنه کړو؟ ولې وسله وا نه خلو؟ ولې يو انقلابي اقدام ونه کړو؟ د جگړې د مناسب فرصت له را رسېدو نه د مخه ئې د هغې د پيل کولو مطالبه کوله، په دې ئې اصرار کولو، د دې لپاره ئې تبليغات کولو او ويل ئې: ولې يو انقلابي، قاطع او جدي اقدام نه کېږي؟ تر څو به د مسلح جهاد د پيل کېدو نه د مخکني مرحلې مشکلات او ستونزې گالو؟ بايد په يوه قاطع اقدام سره دا مشکلات حل کړو.

يا ئې مقصد دا دى چې په دې مرحله کې د فرد، فرد وظيفه دا ده چې د جگړې په ځاى بايد په لمانځه او زکات سره د ځان روزنې او تربيې ته توجه وکړي، خو کله چې قتال پرې فرض کړى شو، ناڅاپه د دوى يوه ډله له خلکو داسې وېرېده لکه له الله تعالى نه، د جنگ د حکم له نازلېدو وروسته د دوى حالت داسې شو چې له دښمن نه ئې هومره وېره او خوف وو لکه له الله نه، او تر دې نه هم زياته وېره، له الله جل شأنه نه ئې دومره

(c) ketabton.com: The Digital Library

وېره نه وه لکه له خلکونه، او ویل ئې: اې زموږ ربه! ولې دې جنګ راباندې فرض کړ؟ ولې دې مزید مهلت او فرصت رانه کړ، چې تعداد مو زیات شوی وی، کافي وسائل مو برابر کړی وی، تر اوسه لا موږ هغې مرحلې ته نه یو رسېدلي چې وسلې ته لاس کړو او جنګ شروع کړو!

زموږ روان جهاد هم له دې مرحلې تېر شوی، د جهاد په شروع کې زموږ له ملګرو نه هم ځینو کسانو همداسې تبلیغات کول، ښه مو په یاد دي چې موږ ته ئې ښه ډېر مشکلات راولاړ کړي وو، همدغه الفاظ ئې ویل: لَوْ لا أَخَّرْتَنَا إِلى أَجَلٍ قَرِيبٍ: ولې دې موږ تر یوې نږدې نېټې ونه ځنډولو، ولې موږ ته څه مهلت او فرصت رانه کړی شو، تر څو مو ځان برابر کړی وی، پوره تیاری مو نیولی وی، وسائل مو تهیه کړي وای، دومره ژر مو له کمونستانو سره تصادم او ټکر نه وی راغلی، د سردار داؤد په خلاف مو باید وسله نه وی اوچته کړې، باید څه موده نور مو تربیتي، فکري او فرهنګي کار ته ادامه ورکړې وی، دا په موږ باندې جنګ ولې ژر تحمیل کړی شو. له دې خبرو نه ئې یا مقصد دا وو چې جنګ له خپل مناسب وخت نه د مخه پیل شو، لا موږ کافي فرصت ته ضرورت لرو تر څو د روزنې او تربیې کار تکمیل شي، بیا وسلې ته لاس کړو، او یائې مقصد دا وو چې جنګ ئې له مرګ او استیصال سره مترادف ګڼلو او ګمان ئې کولو چې د جنګ له شروع کېدو سره سم به زموږ استیصال کېږي او له منځه به ځو، جنګ د مرګ سره مترادف ګڼي، نو ځکه وایي: الهي! کاشکې یو څه موده نور دې موږ ته وخت راکړی وی، په دې جنګ سره خو زموږ بنیاد ختمېږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د تحریک جرړې قطع کېږي. الله تعالی د دغو خلکو په ځواب کي فرمايي: قُلْ مَتَاعُ الدُّنْيَا قَلِيلٌ وَ الاَخِرَةُ خَيرٌ لِّمَنِ اتَّقَى وَ لا تُظلَمُونَ فَتِيلاً : ورته ووایه: د دنیا متاع قلیله او ناڅیزه ده او آخرت د هغه چا لپاره غوره دئِ چي تقوی ئې وکړه، او د بڅرکي او تار په اندازه به هم په تاسو ظلم ونه شي.

یعني له دنیوي ژوند او مال و متاع سره ئې میني په تاسو کي دا وېره راپیدا کړې، له جنګ نه ډډه کوئ او د مزیدې مودې، فرصت او مهلت غوښتنه کوئ، ګمان کوئ چي ښايي وسلې ته د لاس کولو په وجه به له هر څه محروم شئ او مخکني هلي ځلي به مو ضایع شي، د دوی د دغه غلط تصور او انګېرني په ځواب کي ویل شوي چي الله تعالی دا ظلم نه کوي چي ستاسو مخکنۍ هڅي او عملونه ضایع کړي او هیڅ نتیجه پرې مرتب نه کړي، ستاسو دا ګمان بې ځایه دئ د جګړي په نتیجه کي به ستاسو ټولي مخکنۍ هلې ځلې هدر شي، دا د اصلاح په لور د دعوت او بلني کوم کار چي تر ننه مو تر سره کړی، ټول به ضایع شي! الله جل شأنه د دوی په ځواب کي فرمايي: نه، د یوه بڅرکي په اندازه به هم په تاسو باندي ظلم ونه شي، تاسو به د خپلو عملونو اجر په مکمل ډول تر لاسه کوئ، په دنیا کي هم او په آخرت کي هم، ډېر کسان له دې وېرې له دښمن سره د روغي جوړي لار غوره کوي چي ګمان کوي د عدم مداهنت او روغي جوړي په صورت کي به د دوی هلې ځلې او قربانۍ ضایع او حبط شي، ډېر کار ئې کړی داسي نه چي ټول ضایع شي، خو الله جل شأنه فرمايي: وَ لا تُظلَمُونَ

(c) ketabton.com: The Digital Library

فَتِيلاً، الله جل شأنه انسان ته د ده د عملونو بدله او اجر په دنيا او آخرت کي ورکوي، هر څوک به د خپل عمل مکمل اجر تر لاسه کوي، الله تعالی د هيچا اجر په هيڅ صورت کي نه ضايع کوي.

دا مطلب د قرآن عظيم الشأن په ګڼ شمېر نورو آيتونو کي هم راغلی چي مؤمن بنده به يوازي له الله جل شأنه څخه وېرېږي، لکه چي فرمايي:

... ÇÍÈ Èbqç7dö$ ‘ »ƒÎr ... البقره: ۴۰

خاص له مانه ووېرېږئ

... ÇÍÈ Èbqà)?$ ‘ »ƒÎr ... البقره: ۴۱

خاص له مانه ويره ولرئ.

دا مطلب د يوه روايت په ترځ کي څومره ښکلی انځور شوی: څوک چي له الله څخه وېرېږي هر څه به له هغه نه وېره ساتي، (الله تعالی به هغه ته هومره هيبت او وقار ورکړي چي د دنيا هر څه به له هغه نه ويره ساتي) او څوک چي له الله څخه نه وېرېږي له هر څه نه به وېرېږي، (له هر څه نه به ئې وېره وي، پر زړه به ئې خوف مسلط وي)، خو چي د الله جل شأنه وېره ئې په زړه کي ځای ونيو، بيا الله جل شأنه ورته هومره وقار او هيبت ورکړی چي هر څه له ده نه وېره ساتي، په دې اړه پيغمبر عليه السلام فرمايي: ما ته په داسي رعب نصرت راکړی شوی چي د يوې مياشتې په فاصلې لري ئې اغېز رسي، هلته هم د دښمن په زړه کي وېره او خوف

(c) ketabton.com: The Digital Library

راپیدا کېږي، څوک چي له الله نه وېره لري، الله دغسي وقار او هیبت ورته ورکړی چي په دومره لري فاصله کي هم د دښمن په زړه کي د هغه وېره او خوف مسلط وي خو چي له الله څخه نه وېرېږي بیا ئې حالت داسي وي لکه چي قرآن فرمایي:

ÑÜÓã þs ø¹ @äbqÇ¡ Ž ... المنافقون:۴

هر جگ غږ د ځان په خلاف گڼي.

له هر جگ غږ نه وېرېږی او د ځان په خلاف ئې گڼي.

ولي به یوازي له الله جل شأنه نه وېرېږو؟

انسان یا په خپل مرگ ژوند له بل نه وېرېږي، یا په خپل رزق او روزي او یا په خپل عزت، له هغه چا نه به وېره لري چي گمان وکړي، د ده په مرگ، ژوند او رزق، روزي کي څه اثر لري او کېدی شي له هغه نه د ده عزت ته صدمه ورسېږي او یا د هغه په څنگ کي عزت تر لاسه کړي، یعني په خپل عزت له هغه نه وېره لري.

موږ په دې خاطر یوازي له الله نه وېره لرو چي زموږ د مرگ او ژوند د هغه په اختیار کي دئ، هغه دئ چي موږ ته رزق او روزي راکوي او د عزت او د ذلت فیصله هم د هغه په اختیار کي ده. لکه چي قرآن، د ابراهیم علیه السلام په قصې کي دا مطلب په دې توگه زموږ مخي ته ږدي:

کله چي د ابراهیم علیه السلام قوم د ده په اړه دا فیصله وکړه چي باید وئې وژني او په اور کي ئې وسوزوي، ټول قوم په دې خبره متفق شوی،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هغه د سوزولو لپاره لوی اور بل شوی، منجنیق تیار شوی، د هغه د مرگ د وژلو او سوزولو پرېکړه شوې، موقتاً زندان ته تللی، تر څو په همغه معینه ورځ چي ټول خلک به راغونډېږي، په منجنیق کي ئې کښېنوي او په دې لوی اور کي ئې واچوي. قرآن عظیم الشأن له همدغه حالت نه حکایت کوي او فرمايي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

البقره: ۲۵۸

هغه څوک دي ونه لید چي له ابراهیم سره ئې په دې خاطر شخړه کوله چي الله ورته پاچاهي ورکړې وه؟ کله چي ابراهیم وویل: زما رب همغه دئ چي ژوندي کول او وژل کوي، وئې ویل: زه یم چي د ژوند مرگ فیصله کوم!! ابراهیم وویل: الله خو لمر له مشرقه راخېژوي ته ئې له مغربه راوله که رښتونی يې، نو هغه چي کافر شوی وو، مبهوت او حیران شو،(څه ئې د ویلو لپاره نه موندل) او الله ظالمان نه هدایت کوي.

گورئ چي په دې مبارک آیت کي دوه څېرې د مخاطب په وړاندي انځور شوې: یوه د هغه چا چي اقتدار مغرور کړی، له الله تعالی نه منکر، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلکو د مرگ او ژوند اختیار ځان ته ورکوي، له یوه موحد او خدای پال انسان سره د دښمنۍ او مخالفت په مورچل کې، او بله ئې د هغه چا چې د همدې مغرور واکمن دربار ته بېول شوی، د مرگ او په اور کې د سوزېدو پرېکړه ئې شوې، خو هغه ډاډه او مطمئن دئ او په همدې حالت کې وايي چې د چا د مرگ او ژوند پرېکړه د الله تعالی له لوري کېږي، دا خبره په داسې حال کې کوي چې ټول خلک د ده په وژلو سلا شوي، د دې لپاره راغونډ شوي چې په اور کې د ده غورځولو صحنه په خپلو سترگو وگوري، په دغسې یوه هیبتناک حالت کې نمرود ته وايي: زما رب هغه ذات دئ چې د مرگ ژوند فیصله د هغه په اختیار کې ده، نه ستاسو په لاس کې، دا د دې خبرې په اړه د ابراهیم علیه السلام د بشپړ او کامل اطمینان او یقین ښودنه کوي چې د خپل مرگ او ژوند په اړه له الله نه پرته له بل چا نه وېره نه لري. کله چې نمرود هغه ته وايي: أَنَا أُحْيِ وَ أُمِيت: دا زه یم چې د مرگ او ژوند پرېکړه کوم. په روایاتو کې راځي چې نمرود دوه کسان را غواړي، یو د مرگ مستحق دئ هغه ته عفوه کوي او بل بې گناه دئ د هغه د مرگ فیصله کوي، په دې ترتیب ابراهیم علیه السلام ته ښیي چې دا ده وگوره چې د مرگ او ژوند پرېکړه زما په واک کې ده، ابراهیم علیه السلام د ده د ادعا د تردید او د دې خبرې د اثبات لپاره چې د مرگ ژوند فیصله د الله په اختیار کې ده، هغه ته وايي: ... فَإِنَّ اللّهَ يَأْتی بِالشمْسِ مِنَ الْمَشرِقِ فَأْتِ بهَا مِنَ الْمَغْرِبِ فَبُهِت الّذِی كَفَرَ وَ اللّهُ لا يهْدِی الْقَوْمَ الظلِمِينَ*: دا دئ زما رب خو لمر له مشرق نه راپورته کوي ته ئې له مغربه را اوچت کړه که

(c) ketabton.com: The Digital Library

رښتونی يې، نو هغه چې کافر شوی وو حيران شو او الله ظالمان نه هدايت کوي.

ابراهيم عليه السلام په دې استدلال سره، دا خبره ثابتول غواړي چې لکه د لمر په راختو او لوېدو او طلوع او غروب کې چې له الله نه پرته بل هيڅوک هيڅ نوع اغېز نه لري، لکه چې د ورځې او شپې په تلو راتلو کې له الله تعالی پرته هيڅوک داسې نشته چې د هغه اراده څه اثر ولري، همدا راز د مرګ او ژوند فيصله هم صرف يو الله کوي، که چاته ژوند وربخښي، هغه ئې وربخښي او که د چا د مرګ فيصله کوي هغه ئې کوي.

قرآن عظيم الشأن په همدې اړه فرمايي:

#Œ} bÛgï‰q-z \} {qè‰r {rãÿ. ûïï‰$$ {qç‰ãÿ? ÿ {qèB#ä ûïï‰$$ š‰š»ƒ

$Br {qè$B $B $R‰Ÿ‰ä {qç‰. ûï© “ ‰xâ {qç‰. r‰ Çú ö‰{$ ’Î {qç‰Ÿ‰Î

ª!$ ‰M‹ïär ¾ÇtÎ ª!$ bÎ‰qè ’Î Ž‰ôm 7ÏŒ ª!$$ŸÎ ‰è ûŠÎ {qè‰è

ÇÎÊÏÈ ×‰ÅÁt/ bqè‰Jè? $JÎ آل عمران:۱۵۶

اې مؤمنانو! د هغو په څېر مه کېږئ چې کافران شول او د خپلو وروڼو په اړه ئې چې په سفر تللي وو او يا ئې غزا کوله "او هلته يا مړه يا وژل شوي وو" وويل: که زمونږ په خوا کې وی، نه به مړه شوي وو او نه به وژل شوي وو!! تر څو الله دا خبره د دوی په زړونو کې د حسرت لامل وګرځوي، حال دا چې د ژوند، مرګ پرېکړه الله کوي او الله د هغه څه ښه ليدونکی دی چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاسو ئې کوئ.

د دې آیت اساسي مطالب دا دي:

مسلمانان د مرگ او ژوند په اړه له کافرانه تصور نه منع شوي.

که چا مړینه او وژنه، سفر یا غزا ته منسوب کړه او د وژل شوي او مړ شوي خپلوان په اړه ئې وویل: که زمونږ په څنگ کي وی، په غزا کي ئې برخه نه وی اخیستې او په سفر نه وی تللی له مړینې او وژنې نه به خوندي پاتې شوی وو، د ده دا تصور او اعتقاد کافرانه دئ.

د ژوند مرگ پرېکړه یوازې الله کوي.

دا کافرانه تصور له دې نه پرته بل څه نه ده چي په زړونو کي د حسرت باعث شي، په دې حسرت سره الله جل شأنه کافران تعذیبوي.

د انسان کوم کړه وړه چي له همدې کافرانه اعتقاد نه خړوبېږي، که هغه له مرگ نه وېره وي، په جهاد کي برخه نه اخیستل وي او سنگر ته د خپلوانو له لېږلو نه ډډه کول وي، الله په ټولو خبر دی او ستاسو د ټولو عملونو شاهد او ناظر دئ.

همدا راز قرآن عظیم الشأن فرمایي:

Nà6 9 $Br ÷M‹Ü ãr ¾Çtã ÇÚ ö‘F{$ Ñ ºq»J¡ 9$ à7 ù=ã ¼çs9 © $ b)

ÇÊÊÏÈ 9ÅÁ R wr ÇcÍr `Ï «! $Â c rß `Ï	التوبه:۱۱۶

یقیناً چي د آسمانونو او زمکي واکمني د الله ده، ژوندي کول کوي او وژل (

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ژوند او مرگ پرېکړه د ده له لوري کېږي) او تاسو لره له الله پرته نه کوم ولي شته او نه نصیر، (له الله تعالی پرته بل داسي څوک نشته چي ستاسو مرسته او حمايت وکولی شي).

همدا راز فرمايي:

Ÿuqèdur "Ï%©!$# ¾Çtät M‹Ïãur ã&s!ur ß#»n=ÏF÷z$# È@ø©9$# Í$gZ9$#ur 4 Ÿxsùr& tbqè=É)÷ès? ÇÑÉÈ

المؤمنون: ۸۰

او دی هغه ذات دئ چي د مرگ ژوند پرېکړه کوي، د شپې او ورځي يو په بل پسې راتله هم هغه لره دي "دا کار هم د ده په اختيار کي دئ"، نو آيا تعقل نه کوئ؟!

لکه چي د شپې او ورځي تگ راتگ د ده په اراده ترسره کېږي، همدا راز د مرگ ژوند پرېکړه هم د ده له لوري کېږي، لکه چي د شپې او ورځي په تلو راتلو کي له الله نه پرته د بل هيچا اراده هيڅ ډول اثر او اغېز نه لري، يوه شېبه ئې نه مخکي کولی شي او نه ئې وروسته کولی شي، همدا راز د مرگ او ژوند فيصله هم الله تعالی صادروي او پدې کار کي هم له الله تعالی پرته بل هېڅ شی هيڅ ډول ونډه او اغېز نه لري.

هيڅ نفس نه مري مگر د الله په حکم او اذن سره، او له يوې ټاکل شوې نېټې سره سم. دا نېټه مخکي له مخکي ټاکل شوې او ليکل شوې، هر ژوی په همدغه معينه نېټه د مرگ داعي ته لبيک وايي، خو د الله تعالی په اذن او حکم سره:

(c) ketabton.com: The Digital Library

Æ Br Wš_sB $YFÏ « $èèóî žvĵ NqB? b& G ÿZÏ b$Ÿ2 $Br

$k]ÿB ¾ìhîsç•Å F $> #q0 šÏ ã ` Br $k]ÿB ¾ìhîsç$‹R‰9$> #q0 šÏ ã

ÇÎÊ ûïÌÅ ±9$ " Ìô Z™r   آل عمران:۱۴۵

او هیڅ نفس ته نه ښايي چي ومري مګر د الله په اذن سره په ليکل شوې ټاکلې نېټې او څوک چي د دنيا اجر غواړي له همدې نه ئې برخه ورکوو او څوک چي د آخرت اجر غواړي له هغه نه ئې برخه ورکوو او ډېر ژر به شکر کوونکو ته غوره بدله ورکړو.

په دې مبارک آيت کي د لاندې سترو سترو خبرو لارښوونه شوې:

د هرچا د مړيني لپاره معينه نېټه ټاکل شوې.

دا خاصه نېټه په خاص کتاب کي ليکل شوې. په داسي کتاب کي چي په هغه کي هيڅ تبديلی نه شي راتلی.

مرګ په همدې ټاکل شوې او ليکلې نېټې راځي خو د الله له اذن او اجازې نه وروسته راځي.

څوک چي د خپلو عملونو دنيايې بدله غواړي نو الله له هغه نه څه ورکړي او څوک چي د اخروي بدلې په لټه کي وي نو الله ئې له هغه نه ورکړي.

د الله شاکر بندګان به ډېر ژر خپل اجر ترلاسه کړي، نه د دوی دنيايي اجر ضايع کېږي او نه اخروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دې آیت له مخې شاکر بنده هغه دئ چي مرګ ژوند د الله له لوري ګڼي او د خپلو عملونو د اخروي بدلې په لټه کي وي.

دا مبارک آیت موږ ته لارښوونه کوي چي د هر ژوي لپاره د مرګ ثابته نېټه ټاکل شوې، او لیکل شوې او بیا په همدغه معینه نېټه کي هم د الله په امر او حکم سره د انسان مرګ تحقق مومي.

همدا راز قرآن عظیم الشأن فرمایي:

`Ë @d Na‹Ítà OèNà6 çÜãOèNa%–‘ OèNa)={ “Ï%©$ª! $

$Hå 4?»è?r ¼çµ»s ZÏ3 äó« `Ë Nä3Ï.Œ `Ë @èyø `B Nä3Í.Žà

ÇÍÉ bqäÎô ç   الروم : ۴۰

الله هغه ذات دئ چي تاسي ئې پیدا کړئ، بیا ئې تاسي ته روزي درکړه، بیا تاسي وژني، بیا مو بېرته راژوندي کوي، آیا ستاسي له شریکانو نه داسي څوک شته چي له دې کارونو نه کوم یو وکړی شي؟! پاکي ده الله لره او هغه لوړ دئ له هغه څه نه چي دوی ئې ورسره شریک ګرځوي.

یعني ستاسي په پیدایښت کي، ستاسي په رزق او روزي کي او ستاسو په مرګ او ژوند کي هیڅوک له خدای سره شریک نه دي، الله تعالی له دې عیب نه پاک او له دې نه لوړ دئ چي په دې کارونوکي څوک د ځان شریک ونیسي.

په دې مبارک آیت کي ویل شوي چي په دغو څلورو کارونو کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

هیڅوک او هیڅ څه له الله تعالی سره شریک نه دي، مشرکانو ته ویل شوي چي آیا په خپلو دروغجنو معبودانو کي داسي څوک مومئ چي له دغو کارونو څخه کوم یو وکړی شي، ستاسو په پیداینښت کي، ستاسو په رزق او روزي کي، ستاسو د مرگ په فیصله کي او ستاسو په بیاژوندون کي له الله سره شریک وي؟! سبْحَانَهُ وَ تَعَالی عَمَّا یُشرِکُونَ: پاکي ده الله لره او اوچت دئ له دې نه چي له هغه سره څوک په الوهیت او ربوبیت کي شریکوي.

په خپل رزق یوازي له الله نه وېره:

لکه چي زموږ د ژوند او د مرگ فیصله یوازي د الله تعالی له لوري کېږي، واک ئې یوازي له ده سره دئ، او په همدې خاطر موږ په خپل ژوند له هغه نه پرته له بل چا وېره نه لرو او په دې باور یو چي په دې مسئله کي له الله نه پرته د بل چا اراده څه اثر نه لري، په دې خبرې مو کلک یقین دئ، هر مسلمان باید په دې باور وي، په دې کي به شک نه کوي او په هیڅ حالت کي به د هغه په زړه کي د دې خبرې په اړه څه شک او شبهه نه راپیدا کېږي، همدا راز موږ په دې باور لرو چي زموږ د رزق او روزي ضامن او ذمه وار الله تعالی دئ او زموږ د رزق او د روزي انتظام د ده له لوري کېږي، باران د ده په اراده ورېږي او دانه او مېوه د ده په اراده راپیدا کېږي، د همدې لپاره موږ په خپل رزق او روزي هم له یوه الله نه پرته له بل چا څخه نه وېرېږو، دا ځکه چي د رزق او روزي پیدا کولو انتظام صرف د الله جل شأنه په اختیار کي دئ، لکه چي قرآن فرمایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

šÆ Ë Nçš»Y%ø–‘r Ìó 7ø‡r Î9ø$’Î Nçš»Yùqr PŠ#ä Ó̲Í/ $YBS. %ô)9r

ÇÐÈ WŠÅÔø? $Y)ø=z ôØËˇ9ÏŸ2 4?ã Ó̧ZüÒùr ÏM»7ÏÖ9$

الاسراء: ۷۰

او یقیناً چي موږ د آدم اولادې ته کرامت ور په برخه کړ او په وچه (زمکه) او بحر کي مو حمل کړ (د حمل وسایل مو ورته پیدا کړل)، پاکیزه رزق مو ورکړ او دوی ته مو په ډېرو هغو شیانو فضیلت ورکړ چي موږ پیدا کړي.

دا آیت موږ ته لارښوونه کوي چي الله تعالی انسانانو ته عزت او کرامت ورپه برخه کړ، د دوی لپاره ئې د حمل وسائل پیدا کړل، په وچه کي د آس او اوښ په څېر حیوانات، او د موټرو ګاډو په څېر وسابل، په بحرکي کشتۍ، لکه څنګه چي په بحر کي کشتۍ ترې مراد دئ، همدغسي په وچه کي دا د حمل ټول وسائل ترې مراد دي، د دغو وسایلو اړوند مواد، ضوابط، سنن او قواعد هم الله تعالی پیدا کړي، کوم مواد چي له هغوی نه په استفادې سره انسان موټرې، طیارې او کشتۍ جوړوي، ټول الله تعالی پیدا کړي او په انسان کي له دغو امکاناتو نه د استفادې استعداد هم د الله تعالی پېرزوینه ده، الله تعالی د دوی لپاره د رزق او روزي انتظام هم کړی، په دنیا کي دغه پاکیزه رزق چي تاسو ئې ګورئ، دغه مېوې چي الله ئې د زمکي له مړو اجزاوو، له خټې او خاوري راپیدا کوي، په دومره پاکیزګۍ سره، له ظرافت، لطافت او نظافت سره، ښایسته او خوندور، داسي چي ته ئې له خوند نه لذت اخلې، له بوی او رنګ نه ئې خوند اخلې، هغه ته ئی

پوستکی ور اغوستي او د دې انتظام ئی کړی چي پاک او ستره وي، الله جل شأنه د د وی لپاره د داسی پاک رزق او روزي انتظام وکړ، دوی ته ئې پر ډیرو هغو مخلوقاتو فضیلت ورکړی چي الله تعالی پیدا کړي، له هره پلوه ئې دوی ته فضیلت ورکړ: د صورت له پلوه، د عقل او پوهي له پلوه، د ګڼ شمېر استعدادونو له ناحیې، دا چي هغه ئې په زمکه کي خپل خلیفه وګرځولو، د دنیا هر څه ئې هغه ته مسخر کړل، د زمکي او آسمانونو هر څه د هغه په خدمت کي دي او الله جل شأنه ده ته رام او مسخر کړي او په دې ترتیب ئې د ټولو مخلوقاتو په نسبت دوی ته فضیلت او لوړوالی ورکړی.

همدا راز الله جل شأنه فرمايي:

Ë¢ã † Î (qÚ©@/ ¼ç%é 7 ¡ B& b] ¢B%õä “ Ï%$#‹ »d ôB&

ÇÈ Aqûç الملک: ۲۱

آ به څوک وي چي روزي درکړي، که دی خپله روزي وسپموي؟! بلکې دوی ټېنګار کوي، سرکښۍ کي او (له حق نه) په تېښتې کي.

یعني که الله تعالی خپل رزق له تاسو وسپموي هغه به څوک وي چي تاسو ته رزق درکړي؟ که الله جل شأنه خپل رزق بندکړي، باران و نه وروي، لمر راونه خېژوي چي زمکي ته رڼا او تودوخه ورکړي، له زمکي نه دانه او مېوه راشنه نه کړي، دا بادونه چي د نباتاتو د القاح وسیله ده ونه خوځوي او دا د رزق او د روزي ټول وسائل چي تاسو ئې په دې عالم کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګورئ، که الله جل شانه دا ټول ختم کړي یا ئې کار متوقف کړي، هغه څوک دئ چي بیا تاسو ته رزق او روزي درکړي؟ د سرغړاوي او له حقیقت نه د کرکي او تېښتي په وجه هغوی له دغو حقایقو نه مخ اړوي، که داسي نه وي، نو دوی دي ووایي چي که الله تعالی خپل رزق او روزي متوقف کړي، هغه څوک دئ چي له ده پرته تاسو ته رزق او روزي درکړی شي؟

همدا راز فرمایي:

qèr Nä$fÎr $gèãø ª! $$g%ø @Üt6B ž w p/#Š `Ï ûÉÝY2 r

ÇÏÈ ã1èÿ$B<Ü ¡ 9$ العنکبوت: ۶۰

او څومره ډېري خزندې چي خپل رزق په شا نه وړي، خدای ورته رزق ورکوي او تاسو ته هم او هغه اورېدونکی پوه ذات دئ.

د زمکي پر سر څومره حیوانات داسي دي چي د خپل رزق او روزي پېټی په اوږو نه وړي، باغ او پټی نه لري، ګودام او ذخېره نه لري، د سبا لپاره څه نه ذخیره کوي، د خپل رزق او د روزي پېټی په اوږو نه وړي، الله ورته رزق ورکوي، همداسي ئې تاسو ته هم درکوي، دا ځکه چي الله تعالی اورېدونکی او علیم دئ، د بنده دعاء د حال او قال په ژبه اوري، په اړتیاوو ئې پوه دئ.

په دنیا کي دومره ژوي شته چي که ټول په شلو برخو ووېشو، نولس۱۹ برخي ئې په اوبو کي دي او یوه برخه ئې په وچه کي، او د دې یوې برخي نه یو وړوکی جزء انسانان دي، انسانان د دې شلمي برخي نه یوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړه برخه ده، له دې نه تاسو د ژوو شمېر معلومولی شئ، دغو ټولو ژوو ته رزاق خدای رزق او روزي ورکوي. داسي حیوانات هم شته چي هر یو ئې، هره ورځ، د یوه کلي په اندازه رزق ته ضرورت لري، په بحرونو او ځنگلونو کي داسي ستر ستر حیوانات شته چي هر یو د یوه کلي په اندازه روزي ته، په یوه وخت کي ضرورت لري، خو نه تجارت کوي، نه پټي کري، نه د خپل رزق او روزي پېټی په اوږو وړي او نه د سبا لپاره څه ذخیره کوي، الله تعالی ورته رزق ورکوي او تاسو ته هم. او الله تعالی د دعاگانو اورېدونکی او د انسان په احتیاجاتو او اړتیاوو پوه دئ، په دې هم پوهېږي چي څنگه هغه ته رزق او روزي ورکړي او د رزق او روزي انتظام ئې څنگه وکړي.

پیغمبر علیه السلام په دې اړه فرمایي:

خدای له دریو کسانو سره مرسته په خپله ذمه اخیستې:

- هغه ځوان چي د عفاف لپاره د نکاح اراده کوي.
- هغه مریي چي د آزادۍ لپاره له خپل آقا سره مکاتبه کوي.
- او هغه مجاهد چي د الله په لاره کي د جهاد لپاره ملا تړي.

پیغمبر علیه السلام فرمایي: که تاسو له الله تعالی نه داسي ووېرېږئ لکه چي له هغه سره ښایي، نو تاسو ته به داسي رزق او روزي درکړي لکه مرغانو ته چي ئې ورکوي، سهار تش نس له خپلو کورونو وځي او ماښام ډک نس خپلو کورونو ته بېرته راستنېږي.

قرآن فرمایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

... `Br ©$È;Gƒ ¼ã©@èø •ßC %[ÇÈ ççãöƒr ôÏB ø§m ß§ Ÿw

Ü ÅFø `Br ©@qGƒ $’?ã «ƒ qßù yçç m ÿçço ©$bÎ èî/ ¾ÎÎB%

%6 _ è@Ÿ$! ª èãï « ãó %Y6 # ÇÌÈ الطلاق:۲-۳

څوک چې له الله وېرېږي او د تقوی لار غوره کوي، له ستونزو او کړاوونو نه د وتلو لار به ورته پرانېزي او له هغه لارې به رزق او روزي ورکړي چې گمان ئې هم نه کوي "په خيال کې ئې هم نه گرځي او تصور ئې هم نشي کولی" او څوک چې پر الله توکل وکړي نو هغه ورته کافي دئ، يقيناً چې الله خپل کار ته رسېدونکی دئ، بې شکه چې الله د هر کار لپاره حد او نېټه ټاکلې ده.

همدا راز فرمايي:

ûÈr ™øF§N ôB {=, $9 ¡J»qºN Ë $R{ò Ú r™ ¤• $9 ±ð §

$J) •9‹ ãq9$£ ! ª ùT4ã šù a ãbq ÇÏÈ العنكبوت:۶۱

که ئې وپوښتې چې آسمانونه او زمکه چا پيدا کړي، او لمر سپوږمۍ چا مسخر کړې، حتماً به وايي: الله، نو څنگه دوکه کېږي؟!

يعني د رزق او روزي اصلي اسباب خو آسمان دئ چې اوبه ترې راورېږي او زمکه ده چې دانه او مېوه ترې راشنه کېږي، که له دوی پوښتنه وکړې چې دا زمکه او آسمانونه چا پيدا کړي؟ دا لمر او سپوږمۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

چا مسخر کړي؟ شپه او ورځ چي د رزق او روزي د پيدا کېدو باعث ګرځي د چا په اراده ځي راځي؟ لمر د ورځي علامه او سپوږمۍ د شپې علامه ده، دا دواړه د رزق په پيدا کېدو کي اساسي ونډه لري، که دا نه وی نو نه به په زمکه کي بوټی وو، نه ونه، نه حيوان او نه انسان، د دوی ځواب به څه وي؟ حتماً به وايي چي دا هر څه د الله تعالی په اراده ترسره کېږي، له دې پرته بل ځواب نه لري، نو ځنګه او له کومه ځايه دوکه کېږي؟! د دوی د دوکه کېدو او بې لاري کېدو عامل څه دئ؟"

همدا راز وروسته فرمايي:

èaî ©$bĵ ÿä ä‰þ/r ¾íŠ$7ä ôÏB ä$±„ `Jï -ôn$ä Ýó ª!$

ÇÏÈ Òšî æ äó« العنکبوت:۶۲

دا الله دئ چي له خپلو بندګانو نه هر چا ته چي وغواړي په رزق او روزي کي ورته وسعت، بسط او پراخوالی ورکوي او چا ته ئې چي خوښه وي ورته تنګوي ئې، "رزق ئې ورته محدود کړي" يقيناً چي الله په هر څه ښه پوه دئ، "په دې ښه پوهيږي چي د انسان خير او مصلحت په څه کي دئ، دا پرېکړه د الهي علم له مخي کېږي، که چا ته پراخ رزق ورکوي، عليم الله په دې پوهېږي چي خير په همدې کي دئ او که په چا ئې محدودوي او د رزق له محدوديت او تنګوالي سره ئې مخامخ کوي، دا هم د عليم الله فيصله ده، حتماً په دې کي يو مصلحت مضمر دئ.

.`Ë Ú ŏŖ $ïÎ $Šôn'ù ą$B ä$J¡¡ 9$šÆ Ë A"R̄ `B OĝFø™ ûÍ!r

bqèÉé/ Ŵ ôèŽçò2 &ō/ ┿ ‰ô s ø$Èè ª! $£ßqà‹9 $gïöB ‰è/

ÇÏÈ العنکبوت:۶۳

که هغوی وپوښتې چي له آسمانه اوبه چا نازلي کړې چي زمکه له خپل مرگ نه وروسته بیا پرې راژوندۍ کوي؟ حتماً به ووایي چي الله، ووایه چي ستاینې ټولي الله لره دي خو د دوی ډېری نه پوهیږي.

آیا څوک دې پوښتنې ته له دې پرته بل ځواب موندلی شي؟ پرته له دې چي اعتراف وکړي چي دا کار الله تعالی کوي، له آسمانه اوبه نازلوي او مړه زمکه پرې ژوندۍ کوي، بل څه ځواب لري؟

عزت او ذلت د الله په اختیار کي دئ:

لکه چي زموږ د مرگ او ژوند پرېکړه د الله تعالی له لوري کېږي او په همدې خاطر باید په خپل مرگ او ژوند یوازي له الله تعالی نه ووېرېږو او لکه څنگه چي زموږ د رزق او روزي اختیار د الله تعالی په لاس کي دئ او په همدې خاطر باید په خپل رزق او روزي یوازې له الله تعالی ووېرېږو، همدا راز د انسان د عزت او ذلت پرېکړه هم یوازي د الله تعالی له لوري کېږي، د همدې لپاره باید عزت د ده په خوا کي ولټوو او په خپل عزت هم صرف له الله تعالی نه ووېرېږو.

قرآن په دې اړه فرمایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ÇÚ öŖ $’Î `Br ÏN°q»J¡¡ 9$’Î `B ¼çl9 ߉àf ó¡„ ©!$žc & •? Ó9&

ž•ÏŸ2 r •‹rÎ$!$ ãf ±9$ Ä$7gÅ$ Ãqàf Z9$ ãJ)à$ ß§ ð¨±9$

`Ï ¼çl9 $Jù ª! $ÇÍç `Br Ü#‹è$Îøã ¨;m Î•Ï.r Ä $Z9$`Ï

ÇÊÑÈ â$±„ $B ã@èøÿ ©!$bÎ) ÐÏÓB   الحج: ۱۸

نه گورې چي الله ته ټول هغه څه سجده کوي چي په آسمانونو او زمکي کي دي، لمر، سپوږمۍ، ستوري، غرونه، وني، حیوانات او له خلکو نه ډېر ئې، او په ډېرو ئې عذاب محقق شوی، او الله چي د چا سپکاوی او اهانت وکړي نو هغه هیڅ عزت ورکوونکی نه لري، "هیڅوک اکرام او عزت نشي ورکولی"، یقیناً الله چي څه وغواړي هغه کوي.

هو؛ د زمکي او آسمانونو هر څه الله تعالی ته منقاد دي، هر څه به د هغه چا ملاتړ کوي چي خپل رب ته مطیع وي، هر څه به ئې درناوی کوي، او که هغه له خپل رب نه مخ واړوي، الله تعالی به ئې سپک او ذلیل کړي، داسي څوک به ونه مومي چي ده ته عزت ورکړي؟ په خپلو سترګو ګورو چي ډېر ځله، یوه معمولي خبره، د یوه داسي انسان چي په قوم کي ډېر منلی، مخور او با عزته وي، داسي سپک کړي او عزت ئې داسي ختم کړي چي هر څوک ورته په سپکه سترګه ګوري، هیڅوک د ده په څنګ کي ودریدو ته تیار نه وي، یقیناً الله تعالی چي څوک سپک او ذلیل کړي، په دنیا کي به داسي څوک پیدا نه کړي چي هغه ته عزت ورکړي، په ټول

(c) ketabton.com: The Digital Library

عالم كي به داسي څوک او څه ونه مومي چي له سپكاوي ئې وژغوري او عزت ورپه برخه كړي.

š• ùB$$ãÍ\?r ä$±@ `B š• ùB$$’ÎsêÅ ùB$$ 7Î»B Oç6¯$$è@è

4?ã 7R̂ ǰö, ¡$8Ÿ‰ŠÎ ä$±@ `B ÁÉêr ä$±@ `B “Éêr ä$±@ `B ‡ÏB

ÇËÏÈ ÖƒÏ‰s% ä«Ó« è@ä   آل عمران:۲۶

ووايه: اې باري ربه! د واكمنۍ واكداره! دا ته يې چي چا ته وغواړې واكمني وركوې او له چا نه چي وغواړې د واكمنۍ "جامه" بېرته باسې، چي چا ته وغواړې عزت وركوې او چي څوک وغواړې سپكوې ئې، ښېګڼه ټوله ستا په لاس كي ده، بې شكه چي ته په هر څه قادر يې.

ته د ملک مالک يې، دلته ستا حكم نافذ دئ، هر څه ستا په اراده ترسره كېږي، دا ته يې چي چا ته وغواړې اقتدار وركوې، چي څوک وغواړې د اقتدار تخت او تاج ئې نسكوروې، له سپكاوي او ذلت سره ئې مخامخ كوې، چي چاته وغواړې عزت وركوې، چي څوک وغواړي سپكوې ئې، ښېګڼې ټولي ستا په لاس كي دي، ستا په هري پرېكړي كي خير مضمر دئ، ته په هر كار قدير او توانا يې.

د منافقانو په باب چي له الله نه پرته د بل چا په څنګ كي عزت لټوي، او ځي د كافرانو په څنګ كي ودرېږي په دې طمعه هلته به عزت تر لاسه كړي، فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

šc qãGç& ûüZBs3$Èrß `B ä$ŠI& ûïíÿ»3$brä Ï, Fƒ ûïY%$

ÇÌÎÈ $YŠÏd Hq 0"ê$Sbîù 0"ê$Sè%Ÿã النساء:۱۳۹

همغو ته چي له مؤمنانو نه پرته کافران په دوستۍ نیسي، آیا د دوی خوا ته عزت لټوي؟ نو عزت خو ټول الله لره دئ.

دا منافقین له کافرانو سره دوستي کوي، گمان او انتظار ئې دا دئ چي د کافرانو تر څنگ به عزت تر لاسه کړي، په دې نه پوهېږي چي په منافقت او دښمن ته په تسلیمېدو سره خپل موجود عزت او اعتبار هم له لاسه ورکوي، په دې نه پوهېږي چي د عزت پرېکړه الله تعالی کوي، عزت له ایمان نه پرته له بلي لاري نه شي ترلاسه کېدی، یوازي د الله مؤمن او صالح بنده د واقعي عزت خاوند دئ، منافق د هر چا له نظره سپک، ذلیل او بې اعتباره وي، هرڅوک ئې یوه بې اعتباره وسله گڼي، هیڅوک د یوه مطمئن دوست په سترگه ورته نه گوري.

له دې آیت نه معلومېږي چي له کافرانو سره دوستي او ملگرتیا د نفاق نښه ده، منافق د عزت په طمع دا کار کوي او هغه وخت ئې کوي چي دښمن ورته قوي او مسلمانان ورته ضعیف معلوم شي.

هسي دا منافقین غولېدلي چي د کافرانو په ملگرتیا کي عزت لټوي، د هغوی څنگ ته درومي، له هغوی سره معاهدې کوي، هغوی د اولیاوو او دوستانو په توگه نیسي، په دې طمعه چي د هغوی په څنگ کي به عزت تر لاسه کړي، خو یقیناً چي عزت صرف الله سره دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا راز فرمايي:

Ü kÖ9$Dî3 $%è Á ƒ hø Î $è‹Ïd äíÈ $-T ù o"È $%ƒ Ì ã b%. `B

Ò #‹ ã tL Ñ $«ŷ¡ 9$br ã ß ð ƒ ` ƒ Y‰ 9$r ¼ çãùr ß Î Á 9$ã Jè $r

Ç È âqç ƒ qè 7 Í 9r é ã B r Ó ƒ ‰© فاطر: ۱۰

څوک چي عزت غواړي (په دې دي پوه وي چي) يقيناً عزت ټول د الله دئ، د هغه لوري ته پاکي کلمې لوړي درومي او صالح عمل لوړوي او هغه کسان چي (د عزت لاس ته راوړلو لپاره) له بدو نه د تدبير په توګه کار اخلي (سيئات د مکر او تدبير په توګه کاروي) دوی ته شديد عذاب دئ او د دغو کسانو بد مکر تباه کېدونکي دئ.

دلته د عزت دوه عوامل په ګوته کوي:

۱- پاک قول چي د الله تعالی لوري ته د لوړېدو مجال تر لاسه کوي.

۲- او صالح عمل چي الله تعالی رفعت او لوړوالی ورکوي.

يعني: يا ښه افکار، نېکه او غوره عقيده د دې باعث کېږي چي انسان عزت تر لاسه کړي او يا صالح عمل، ځکه الله جل شأنه دا دواړه اوچتوي، پاکي خبرې د الله په لوري اوچتې درومي، او دا صالح عمل دی چي الله ورته رفعت او اوچت والی ورکوي. وَ الّذِينَ يَمْكُرُونَ السيِّئَاتِ: او هغه چي له سيئاتو نه د تدبير او مکر په توګه کار اخلي، مکر پټ تدبير ته وايي، يعني دوی له بدو عملونو نه د مکر په توګه استفاده کوي او له دې لاري غواړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

عزت تر لاسه کړي، لهُمْ عَذَابٌ شدِيدٌ وَ مَكْرُ أُولَئک هُوَ يَبُورُ : د دوی د تمنا او طمعي برعکس دوی ته شدید الهي عذاب په انتظار کي دئ او د دغو کسانو همدا بد مکر په خپله تباه کېدونکی او بې نتيجې پاته کېدونکی دئ، الله جل شأنه به هيڅ نتيجه پرې مرتب نه کړي.

دلته عزت ته د رسېدلو دوه لارې په ګوته شوي:

يوه هغه چي عزت ته د رسېدو لپاره له سيئاتو نه د تدبير په توګه کار اخيستل کېږي، ناروا تدبيرونه د داسي وسيلې په توګه کارول کېږي چي خاوند ئې عزت ته ورسوي، له حرامو لارو رزق او روزي تر لاسه کوي او په حرام مال او دولت ترلاسه شوی نوم او په ټولني کي خپل کاذب اعتبار حقيقي عزت ګڼي، ظالمو حکامو ته به سرټيټ کړي، هڅه به ئې دا وي د غوړه مالۍ له لاري حکامو او د اقتدار خاوندانو ته ځان نږدې کړي او له دې لاري عزت تر لاسه کړي، له نورو ناروا او ناجائزو لارو عزت ته د رسېدو هڅه کوي، خو الله تعالی د دوی په اړه فرمايي چي د دوی د هڅو پايله عزت نه بلکي شديد الهي عذاب دئ، دا مکر او تدبير به ئې شنډ او بې نتيجې پاته شي او هيڅکله به له دې لاري خپلو موخو ته ونه رسېږي.

او بله ئې د صالح عمل، غوره کلام او نېکي عقيدې له لارې الله تعالی ته نږدېوالی او عزت تر لاسه کول دي، الله تعالی د دې ضامن دئ چي څوک دا لار غوره کړي عزت او درناوی به ورپه برخه کوي.

په دې ترتيب تاسو وليدل چي قرآن خپل مخاطب ته بلنه ورکوي چي يوازي له الله تعالی وېره ولري، هم په خپل مرګ او ژوند، هم په خپل رزق

(c) ketabton.com: The Digital Library

او روزي او هم په عزت او درناوي، دا هغه شيان دي چي انسان ته تر هر څه زيات ارزښت لري، پرې وېرېږي، ډېر ځله ئې وېره له هغه چا وي چي نه ئې ورکولی شي او نه ئې ترې اخيستلی شي، د دې پر ځای چي په دې اړه ئې وېره يوازي د دغو شيانو له حقيقي مالک او هغه ذات څخه وي چي په ده ئې پېرزو کړي، برعکس له هغه څه پرې وېرېږي چي نه ئې ده ته ورکړي او نه ئې له ده اخيستی شي، په دې توګه ئې د ماسوی الله وېره او خوف زړه ته لار پيدا کړي، خو تا د قرآن په ګڼ شمېر آيتونو کي وليدل چي درته وايي: له خپل هغه رب نه ووېرېږه چي د آسمانونو او د زمکي پالونکی او ساتونکی دئ، رحمت ئې بې انتهاء او بې پايه دئ، هغه د دې عالم مالک او حاکم دئ، دلته د هغه اراده نافذه ده، هر څه د هغه په وړاندي محکوم دي، په دې خاطر به ته نه په خپل مرګ او ژوند له الله تعالی پرته له بل چا وېره لرې، نه په خپل رزق او روزي او نه په خپل عزت او کرامت.

په الله باندي توکل

په الله باندي د ايمان بله غوښتنه دا ده چي انسان به په الله توکل کوي، خو بايد پوه شو چي د توکل معنی څه ده؟ په الله تعالی باندي توکل يعني څه؟ آيا د توکل دا تعبير سم دئ چي له کار نه لاس واخلو، په کارونو کي تدبير او احتياط پرېږدو او هر څه الله تعالی ته حواله کړو؟ متأسفانه ځيني خلک توکل په همدې معنی نيسي، هغه د تدبير او احتياط منافي ګڼي، ځيني لټي، بې احتياطي، بې تدبيري، بې اعتنايي، تساهل، د مسئوليت عدم

(c) ketabton.com: The Digital Library

احساس او خپلو وجائبو او مسئولیتونو ته اهتمام نه کول د توکل په نامه یادوي، په داسي حال کي چي دا د توکل ډېر ناسم او غلط تعبیر دئ.

که تاسو قرآن ته مراجعه وکړئ دې ته به متوجه شئ چي د قرآن له نظره توکل د عمل کوونکو صفت دئ، قرآن توکل د یوه مؤمن عامل او با ایمانه عمل کوونکی انسان خصوصیت او صفت ګڼي، توکل دې ته وایي چي ته د احکامو او وجائبو د تعمیل لپاره اوچت شې او د دې لپاره ملا وتړې چي خپل مسئولیتونه تر سره کړې ، خو د نتائجو په اړه ډاډه او مطمئن وې، د دې پروا نه لرې چي په دې باندي به څه نتائج مرتب کېږي، له دې ناحیې ډاډه او مطمئن یې چي الله تعالی ستا هلي ځلي نه ضایع کوي، د خپلو کړو وړو نتائج الله تعالی ته حواله کوې ، الله جل شأنه د وکیل په توګه نیسې او له نتائجو نه په دې خاطر مطمئن او ډاډه یې چي الله ستا وکیل دئ، هغه د هیڅ بنده اجر نه ضایع کوي، دې ته توکل وایي.

دا توکل نه دئ چي ته تدبیر، احتیاط او دقت پرېږدې او ووایې چي ما پر الله توکل کړی!! پیغمبر علیه السلام تر ټولو ستر متوکل وو، خو هغه په جنګ کي زره اغوسته، چي کله به جنګ ستر او شدید وو نو دوه زرې به ئې اغوستې، پهره دار ئې درلود، هغه به په جنګ کي ټول امنیتي تدابیر نیول، صفوف به ئې منظم کول، هر چاته به ئې خپله موضع ښودله، له کوم لوري به چي د دښمن د حملې احتمال وو، هلته به ئې فوځ ځای په ځای کولو، ټول امنیتي تدابیر به ئې نیول، له دې وروسته به ئې پر الله توکل او بروسه کوله.

توکل دې ته وايي چې ته خپله وجيبه او مسئوليت ترسره کوې، له نتائجو ډاډه او مطمئن يې، هغه الله تعالی ته حواله کوې او الله جل شأنه د وکيل په توګه نيسې.

لکه چې قرآن فرمايي:

ÇÎÈ bqè@q/ öÍf 4ãr (rç ¹ `ƒï%$ÇÎÈ û,ÎÜ»è%Sõô & Nèï ...

العنکبوت: ۵۸-۵۹

د عمل کوونکو اجر ډېر غوره دئ، هغه عمل کوونکي چې صبر ئې وکړ او په خپل رب توکل کوي.

دا نېک اجر او غوره بدله به هغه څوک تر لاسه کوي چې په نيمايي لاره کې بې حوصلې او بې صبره نشي، شکوه او شکايت و نه کړي، کله چې له ستونزو او کړاوونو سره مخامخ شي نادم او پښېمانه نشي، شکوه او شکايت ونه کړي، بلکې صبر کوي، او هغه چې له نتائجو نه هم ډاډه او مطمئن وي، نتائج الله ته حواله کوي او په الله توکل کوي. ګورئ چې توکل د عامل صفت دئ، د بې عمله صفت نه دئ، خو ځيني متوکل هغه بې عمله کس ګڼي چې عمل نه کوي، خپل مسئوليت نه ترسره کوي، خپل وجائب نه ادا کوي او صرف په خوله وايي چې په الله مې توکل دئ.

توکل داسې وګڼئ: الله تعالی مسلمانان په دې مکلف کړي چې که د دښمن شمېر تر دوی دوه ځله زيات وي، مقابله به ئې کوي، دښمن ته به شا نه اړوي او له ميدانه به نه تښتي، که ته د دغه الهي حکم مطابق د يوه داسې ځواکمن دښمن مخې ته ودرېږې او مقابلې ته ئې ملا تړې چې ستا

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه برابره دئ، د نښتي د پايلو په اړه هيڅ انديښنه نه لرې، نتايج خپل رب ته حواله کوې او په ډاډه او مطمئن زړه د دښمن مقابله کوې، دې ته توکل وايي. ته ځکه د داسي دښمن مقابلې ته ملا تړې چي د الله تعالی په دې وينا دي باور دئ چي فرمايي: که څه هم د کافرانو شمېر، ستاسو په نسبت لس چنده وي، تاسو به غالب ياست، ته په دې باور لرې، د لس چنده لښکر سره مخامخ يې، د هغه مقابله کوې او له خپلي کاميابۍ او فتحې نه ډاډه او مطمئن يې، د توکل حقيقي معنی همدا ده. يعني توکل د بې عملو صفت نه دئ؛ بلکي د عمل کوونکو صفت دئ.

د احد په جنګ کي، ځينو کسانو غوښتل چي بې زړه توب وکړي، په هغو کي جبن، وېره او بې همتي راپيدا شوه، د پيغمبر عليه السلام او د مسلمانانو لښکر ئې يوازي پرېښود او بېرته په شا وګرځېدل، په ځينو نورو کي د دوی په شا تګ تشويش راپيدا کړ، غوښتل ئې هغوی هم بې زړه توب وکړي، قرآن په دې اړه فرمايي:

[illegible]

[illegible] آل عمران:۱۲۲

کله چي ستاسو دوو قبيلو د بې زړه توب قصد وکړ، په داسي حال کي چي الله ئې ولي او مرستندوی وو او مؤمنان خو بايد پر الله توکل وکړي.

دا همغه دوه قبيلې، بنو حارثه او بنو سلمه دي چي د ابی بن سلول او د ده د ملګرو له ستنېدو وروسته نږدې وه بې همتي وکړي او له جګړي په شا شي. د

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوى په اړه ويل شوي چي بې همتي ورته مناسبه نه وه، د چا چي الله مولا او مل وي؛ ولي به بې همتي کوي، له مؤمنانو سره خو دا ښايي چي تل او په هر حالت کي ئې پر خپل خدای توکل او بروسه وي او د دښمن له زور ځواک نه ونه وېرېږي.

گورئ چي دلته هم په ډېر تأکيد او پرېکنده توگه ويل شوي چي د ايمان يوه تقاضا دا ده چي مؤمن به پر خپل رب توکل کوي، د ايمان له هر مدعي نه د ايمان غوښتنه دا ده چي پر الله به توکل او بروسه کوي.

همدا راز فرمايي:

«ł $ ’?ãr $Z99ǿB qèl $Z9 ª! $|=FŸ2 $B žwĵ $Z;‹Å ã `©@è

ÇÎÈ šc qè=Ĩ2uqtGuŠø9$# È@ž2uqtGù=sù «!$# ’n?tãur ... التوبه: ۵۱

(ورته) ووايه: له هغه څه پرته چي الله راته ليکلي هيڅ مصيبت نه رارسي، هغه مو مولا دئ، او مؤمنان بايد پر الله توکل وکړي.

يعني د کافرانو د گواښونو په وړاندي به ستا ځواب دا وي:`©è

:$Z9 ª! $|=FŸ2 $B žwĵ $Z;‹Å ã له هغه څه پرته چي الله تعالی راته ليکلي او مخکي له مخکي ئې راته مقدر کړي، بل هيڅ مصيبت نه رارسېږي، دا ستا د عقيدې او ايمان يوه برخه ده چي باور وکړې هيڅ مصيبت نه دررسېږي؛ مگر هغه چي تا الله تعالی تا ته له مخکي نه مقدر کړي. دوهمه برخه ئې دا ده چي ته به پدې خبرې باور لرې چي الله ستا مولا دئ، هغه به تا يوازي نه پرېږدي، هغه به ستا هلي ځلي نه ضايع کوي، تا به د دښمن په

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړاندي په میدان کي یوازي نه پرېږدي. او درېیمه خبره دا ده چي مؤمنان باید پر الله توکل وکړي. وَ عَلى اللّهِ فَلْيَتَوَكلِ الْمُؤْمِنُونَ .

زمونږ بروسه او اعتماد په الله دئ، دا ځکه چي مونږ ایمان لرو او د ایمان تقاضا دا ده چي انسان به په الله بروسه کوي.

د دې مبارک آیت مهمي لارښووني دا دي:

- د الله تعالی له اذن نه پرته هیچا ته کوم مصیبت نه رسېږي.
- انسان ته یوازي هغه مصیبت وررسېږي چي له مخکي نه هغه ته مقدر او د ده په تقدیر پاڼې کي لیکل شوی.
- دا مقدرات نه بدلېږي.
- او دا چي الله زمونږ مولا او چاره گر دئ، مونږ به یوازې نه پرېږدي، په هره پرېکړه او فیصله کي ئې زمونږ لپاره خیر مضمر دئ، دا ځکه چي الله زمونږ مولا دئ او هر څه د هغه په اراده کېږي، که په موقتي توگه له ماتې سره مخامخ کېږو، زمونږ خیر په همدې کي مضمر دئ او که فتح او غلبه را په برخه کړي خیر په همدې کي دئ، دا ځکه چي الله زمونږ مولا دئ.
- او دا چي د ایمان خاوندان باید پر الله تعالی باندي توکل وکړي، له نتائجو نه مطمئن وي، کار به الله ته حواله کوي او له دې نه به ډاډه وي چي الله جل شأنه به په هغه باندي نېک نتائج مرتب کوي.

د مائدې په سوره کي دې مطلب ته داسي اشاره شوې:

ãlÏõã {qèã š$$J Ïõã ª! $Nè% šc qè$/† ûüï%©$ `B ÈÈXã ‘ A$%

bÎ) {þpè©q Gù «!$# ’?ãr bqç̊Ï Nä3Rfù mqßJçùz Š #Œfù šU $6ø$

ÇËÌÈ ûüÏZBsB OçFä المائده: ۲۳

له هغو چي وېرېدل، دوو سړيو ئې چي الله پرې پېرزوينه کړې وه، وويل: له دروازې پرې ورننوځئ، نو کله هم چي ورننوتئ تاسو به بريالي وئ او که مؤمنان وئ نو پر الله بايد توکل وکړئ.

موسی عليه السلام څه کسان يوه ښار ته د معلومات راغونډولو لپاره لېږلي وو چي وګوري هلته د دښمن حالت څنګه دئ، هغوی ئې پوه کړي وو چي کوم احوال تر لاسه کړئ نو خلکو ته به ئې نه واياست، خاص ما ته به ئې رارسوئ. دوی چي راوګرځېدل، ځينو ئې په قوم کي وېره او خوف راپيدا کاوو او ويل ئې چي دښمن قوي دئ او مقابله ئې ممکنه نه ده، خو د دوی له جملې نه دوو کسانو قوم ته ډاډ ورکاوو او حملې ته ئی هڅول.

له دغه قوم نه چي له دښمنه ئې وېره درلوده، دوو ئې چي الله تعالی پرې پېرزوينه کړې وه او د وېري په ځای ئې زړونه له ډاډ او اطمئنانه ډک وو، قوم ته ويل: په دښمن له دروازو داخل شئ، ستاسو له ننوتلو سره سم به دښمن ماتې خوري او تاسو به غالب او فاتح وئ، دوی د بريا، فتحې او د ډاډ او اطمئنان خبره وکړه او وئې ويل: **OçFä bÎ) {þpè©q Gù «!$# ’?ãr**

ûüÏZBsB : که په رښتيا تاسو ايمان لرئ نو پر الله توکل وکړئ؛ که د ايمان په دعوی کي رښتيني يئ نو ځان الله ته وسپارئ، په الله توکل وکړئ، په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دښمن برید وکړئ او له نتائجو ئې مطمئن او ډاډه اوسئ، گورئ چې د ایمان خاوندان همدا خبره کوي چې باید مؤمن انسان پر الله بروسه او اعتماد وکړي.

همدا راز فرمایي:

Lâ¨ä bÎ (þè©q? Ïøèù «l $$Î Lâ¨B#ä Lâ¨ä bÎ Ρqþ)»ƒ 4 › qã A$%r

ÇÑÍÈ ûüÏJÎ=ó¡B یونس:۸۴

او موسی وویل: اې زما قومه! که تاسو پر الله ایمان راوړی وي، نو په هغه توکل وکړئ که رښتیا د الله اوامرو ته منقاد یاست "که مسلم یاست او ایمان لرئ نو په الله توکل وکړی"

گورئ چې دلته هم قرآن عظیم الشأن فرمایي چې په الله باندي توکل د ایمان غوښتنه او تقاضا ده.

ډاډه او مطمئن زړه

په الله باندي دایمان یوه بله تقاضا او غوښتنه دا ده چې د الله ذکر او د هغه یادونه باید د انسان د اطئمنان باعث شي او اضطراب او پرېشاني ئې ختمه شي، تر سخت نه په سخت حالت کي هم کله چې د الله نوم اخیستل کېږي، باید همدا د انسان د ډاډ او اطمئنان باعث شي او د هغه تشویش او پریشاني رفع شي.

قرآن عظیم الشأن موږ ته همدا ښیي چې څوک په الله ایمان لري،

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا ایمان به په سختو حالاتو کي د دې باعث شي چي هغه ډاډه او مطمئن وي، برعکس هغه چي په الله ایمان نه لري، تل به مضطرب او پرېشانه وي، حیران به وي او وېرې او خوف به نیولی وي. په دې باب ګڼ شمېر آیتونه راغلي، لکه چي فرمایي:

ûèÜÕ? «! $Ìò2 ÉÎ Ÿw& «! $ÌøÉÎ O߉qè=è% ûÈõKyJôÜs?ur (#qãZtB#uä tûïÏ%©!$

ÇËÑÈ Ü>qè=à)ø9$ الرعد:۲۸

هغه چي ایمان ئې راوړی او د الله په ذکر سره ئې زړونه مطمئن کېږي، خبر دار چي د الله په ذکر او یادولو سره زړونه مطمئن کېږي

یعني هغه چي ایمان لري، د الله د نوم په اخیستلو سره، د الله په ذکر سره او چي کله الله ور په یاد شي، په دې سره ئې زړونه مطمئن شي. دا ځکه چي کله شیطان درته وسوسې تلقین کړي او خوف دي په زړه کي راپیدا کړي، خو چي کله ته دې خبري ته متوجه شې چي ستا مرګ ژوند د الله په اختیار کي دئ او دلته هر څه د الله په اراده ترسره کېږي، هغه لکه چي ستا پیدا کوونکی دئ همدا راز ستا پالونکی او ساتونکی هم دئ، د هغه رحمت او پېرزوینه بې انتهاء ده او هغه د دې ملک مالک دئ، په دې زمکه کي د هغه اراده حاکمه او نافذه ده او هر څه د ده ارادې ته منقاد دي، دا اعتقاد او دا ایمان پخپله د دې باعث شي چي ته ډاډه او مطمئن وې او متیقن وې چي له تصادفي حوادثو او پېښو سره نه مخامخ کېږې، بلکي دلته چي هر څه کېږي د یوه مالک الملک الله په اراده کېږي، په دې خاطر، ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

مطمئن او ډاډه وې.

د الفتح په سورې کي راغلي:

ì B $Z%J ƒÎ {ÿÏ#Š"-Ï ûüZBs3%$É qè ’Î pY‹Å¡ 9$A“R& üf Ï%©$qè

$¸J‹Îã ª! $ b%.r ÇÚ ö‘F{$ r ÏN¨q»J¡ 9$ Šqãã_ ‘ r ÓÎÈJƒÎ

ÇÍÈ $VJ‹Åm الفتح:۴

دی هغه ذات دئ چي د مؤمنانو په زړونو کي ئې سکينه نازله کړه، چي ايمان ئې په نور ايمان ورزيات کړي او د آسمانونو او زمکي ټولي لښکري د الله دي او الله باحکمته پوه ذات دئ.

په دې مبارک آيت کي، د هغه حالت په اړه بحث شوی چي پيغمبر عليه السلام له څوارلس سوه ملګرو سره د عمرې او طواف په نيت له مدينې نه خوځېږي، دښمن د هغه مخه نيسي، په سخت خطرناک سفر وتلی، بی له وسلې او بې له جنګې تياري نه د دښمن تر تسلط او سيطری لاندي منطقې ته ننوتی، دښمن د مقابلي اراده لري، په همدغه خطرناک سفر کي دی او ياران ئې ډاډه او مطمئن ول، دا هغه ډاډ او اطمئنان وو چي الله جل شأنه د دوی په برخه کړی وو، په دې توګه ئې د دوی ايمان ته قوت او ځلا ورکړې وه، هغوی مطمئن او ډاډه وو او په الله جل شأنه ئې بروسه او اعتماد وو.

ګورئ چي څوک ايمان لري نو الله جل شأنه په داسي سخت حالت

(c) ketabton.com: The Digital Library

کي د هغه په زړه کي اطمئنان او ډاډ راپیدا کوي او د هغه اضطراب او پرېشاني ختموي.

همدا مطلب د توبې د سورې په ۲۶ او۴۰ آيتونو کي داسي بيان شوی:

A“R&r šú üZBs3$ ’?ãr ¾Îqߑ 4?ã ¼çG^‹Å™ ª!$A“R& Sê

â!“_ š• ÏŒr (rãy. šú ï%©$ >¤ãr $d=•? Ó©#Ÿqã

ÇËÈ ûïÍÿ»3$ التوبة: ۲۶

بيا الله په خپل پيغمبر او مؤمنانو باندي سکينه نازله کړه او هغه لښکرې ئې راولېږلې چي تاسي نه ليدې او کافران ئې تعذيب کړل او دا د کافرانو سزا ده.

د حنين په جګړه کي چي د مسلمانانو شمېر هومره وو چي دوی ئې په تعجب او حيرت کي غورځولی وو، خو ناڅاپي د حنين په منطقه کي د خپل شمېر په نسبت له تقريباً څلورمي برخي دښمن سره مخامخ کېږي، د دوی شمېر تر دولس زره نه اضافه وو او د دښمن فوځ تقريباً څلور زره کسان وو، خو د دوی له ناڅاپي حملې نه دومره پرېشانه شول چي پيغمبر عليه السلام ئې په ميدان کي يوازي پرېښود، زمکي ځای نه ورکولو، قرآن عظيم الشأن د دوی د پرېشانۍ په اړه فرمايي: زمکه له خپلي پراخۍ سره سره په تاسو تنګه شوه، دا د الله تعالی پراخه زمکه په تاسو تنګه شوه، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټېکي او د پناه ځای مو نه موندلو او پیغمبر علیه السلام مو په میدان کي یوازي پرېښود. خو د دې نه وروسته قرآن عظیم الشأن فرمایي چي بیا مو په پیغمبر علیه السلام او په مؤمنانو باندي سکینه نازله کړه. په لومړیو شپبو کي مضطرب او پرېشانه دي، زمکه ورته ځای نه ورکوي، د ټېکي او د امن پناه ځای نه مومي، خو په دې پسي متصل د دوی په زړونو کي سکون، ډاډ او اطمئنان راپیدا کېږي. دا هم د ایمان یوه علامه ده، الله په سختو حالاتو کي د ایمان په وجه د انسان په زړه کي ډاډ، اطمئنان او سکون راپیدا کوي.

همدا مطلب په څلوېښتم ۴۰ آیت کي په دې الفاظو راغلی:

š† Î$0 (rãÿŸ2 ûïÏ%$ç_•z& ®Ï ª! $pçÁR ô)ù çraÃZ? ÿvÏ

®$žc Ï b“t B Ÿw ¾ÏmÎÅ»Á Ï Aqà)t ®Ï Í$óø9$ † Î$Jèd ®Ï Èût÷Zø9$

$dr•? N©9 7qãf Î ¼çµ‰ƒr Ïmøã ¼çµG^‹Å6 ™ ª! $A“R'ù $YèB

š† Ïf «! $pèJÎŸ2 r 4’n?÷è 9$(rãÿŸ2 šú ïÏ%$pJÎŸ2 @yè_r

ÇÍÉ ÒŠÅm f ƒÍ ã ª! $r $‹ù=ãè9$

که تاسو د پیغمبر مرسته و نه کړئ، یقینا الله د هغه مرسته وکړه، کله چي کافرانو هغه په داسي حال کي د (خپل ملک نه) اخراج کړ چي هغه یو له دوو کسانو څخه وو، کله چي دواړه په هغه غارکي ول، هغه مهال چي خپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملګري ته ئې مکرر ویل: غمجن کېږه مه، یقیناً چي الله له موږ سره دئ، نو الله خپله سکینه پرې نازله کړه او په هغو لښکرو ئې د ده مرسته وکړه چي نه مو لیدل، د کافرانو شعار ئې ټیټ کړ، او الهي کلمه خو لوړه ده، او الله باحکمته عزتمن دئ.

دا مبارک آیت د ضعف او کمزورۍ هغه حالت انځور کړی چي د مکې کفارو پیغمبر علیه السلام له خپله ملکه وتلو ته اړ کړ، په داسي حالت کي ووتلو چي د دوو کسانو دوهم کس وو، مجبور وو یوه غار ته پناه یوسي، ټول قوم د ده د نیولو او وژلو لپاره وتلی، توري ئې له تېکو ایستلې، ابوجهل د دې اعلان کړی چي که هر چا پیغمبر علیه السلام ونیولو یا ئې ووژلو سل اوښان به هغه ته انعام ورکوي، د مکي مکرمې ټولي لاري نیول شوې.

دا خو څه کوئ چي دوی دوه کسان وو، ټول قوم ئې په خلاف وتلی او هغه ئې له خپل ملک نه اخراج کړی، او دې ته مجبور شوی چي غار ته پناه یوسي، بلکي په همدې حالت کي هم د ده دا دوهم ملګری، د دې په ځای چي د ده د ډاډ او اطمئنان باعث شي، برعکس ده ورته اطمئنان ورکاوو، یعني هغه هم پرېشانه او مشوش دئ. که د سنګر ملګری مطمئن او ډاډه وي دا د انسان د اطمئنان باعث کېږي، خو ګورئ چي حالت داسي دی چي ملګري ئې د ده ډاډګېرني او اطمئنان ته ضرورت لري، هغه ته وایي: لا تحۡزَنۡ إِنَّ اللّٰهَ معنی: مه غمجن کېږه، الله له موږ سره دئ، ګورئ چي په دغسي سخت حالت کي پیغمبر علیه السلام مطمئن او ډاډه دئ او په دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کامل یقین لري چي الله له هغه سره دئ. د همدې اطمئنان او ډاډ د اظهار نه پس الله تعالی مزید سکینه پرې نازله کړه او په غیبي لښکرو سره ئې د ده مرسته وکړه: فَأَنزَلَ اللّهُ سکینَتَهُ عَلَیْهِ یعني کله چي ده اطمئنان وښود او په دې خبرې ئې خپل ډاډ څرگند کړ چي الله له ده سره دئ او خپل ملگري ته ئې هم اطمئنان ورکړ، د دې اطمئنان او ډاډ له څرگندولو الله خپله سکینه پرې نازله کړه، الفاظ داسي دي چي ښیي دا سکینه او اطمئنان د هغي مخکنۍ وینا نتیجه وه، چي خپل ملگري ته ئې وویل: لا تحْزَنْ إِنّ اللّهَ معنا : مه غمجن کېږه یقیناً چي الله له موږ سره دئ او د همدې وینا په سبب الله جل شأنه په داسي لښکرو سره تأیید کړ او د هغه مرسته ئې وکړه چي تاسو نه لیدل، دا فتحه او غلبه او د ملائکو راتگ د دې خبرې نتیجه وه چي پیغمبر علیه السلام خپل ملگري ته وویل: مطمئن او سېږه چي الله له موږ سره دئ. وَ جَعَلَ کلِمَةَ الّذِینَ کفَرُوا السفْلَی: او د کافرانو کلمه ئې نسکوره او راټیټه کړه وَ کلِمَةُ اللّهِ هِیَ الْعُلْیَا : او د الله کلمه همدا اوچته ده، وَ اللّهُ عَزِیزٌ حَکِیمٌ : او الله عزیز حکیم ذات دئ. الله غالب او با حکمته دئ، هغه په دې قادر او توانا دئ چي مؤمنانو ته فتح او غلبه ورکړي،د کافرانو مکر شنډ کړي، توطئې ئې خنثی کړي او پرې نږدي چي هغوی خپل هدف ته ورسېږي او هغه حکیم دئ، په دې ښه پوهېږي چي په څه ترتیب او له کومي لاري پیغمبر علیه السلام او مؤمنانو ته فتح او غلبه ورکړي او کافران له ماتې او هزیمت سره مخامخ کړي، هم غالب دئ او هم حکیم، عزیز دئ، تاسو ته پر هر ځواکمن دښمن بری درکولی شي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکیم دئ پوهېږي چي څنګه دښمن په خپلو هڅو کي ناکام کړي او پرې نږدي چي خپل هدف ته ورسېږي.

د آل عمران د سورې په ۱۷۳ آیت کي هم دې مطلب ته اشاره شوې، هلته چي الله جل شأنه فرمایي:

ûïÿ%S A$% šg9 $Z9$ â¨ bÎ) $Z9$ ¨ %ô `_Kã (q9 Ÿa ù$ z±÷ q ïèd

Šù#“ ŠdèÎ) J$ Z$r %q (q m Ç¾ Z$! ª r ïèN $q 2Å‹@ ÈÌ Ç

هغه "مؤمنان" چي خلکو ورته وویل: یقیناً چي ډېر خلک "ستاسو دښمنان" درته راغونډ شوي " لښکري ئې ستاسو په خلاف راغونډي کړې دي" نو له دوی نه ووېرېږئ! نو "دې خبرې" د دوی ایمان لازیات کړ، او وئې ویل: الله موږ. ته کافي دئ او هغه غوره وکیل دئ.

ګورئ، د دې په ځای چي د دښمن دا تبلیغات چي ویل ئې د مسلمانانو په خلاف فوځونه او لښکري را غونډ شوي، د دوی په زړونو کي وېره او خوف راولاړ کړي، برعکس دا د دوی د ایمان د مزید تقویې باعث ګرځي او وایي: حَسبُنَا اللّهُ وَ نِعْمَ الْوَکیلُ : الله موږ. ته کافي دئ او هغه غوره وکیل دئ. هغوی مطمئن او ډاډه دي، د دښمن له فوځونو او لښکرو نه وېره نه ساتي، د دې په ځای چي د فوځونو راغونډېدل د دوی په زړونو کي وېره او خوف راپیدا کړي، برعکس د هغوی ایمان تقویه کېږي، په الله ئې اعتماد اضافه کېږي، الله ته ئې هیلي زیاتېږي، په سختو حالاتو کي د هغوی اړیکي له خپل رب سره مزید مضبوطي شي، او همدا د دوی د ایمان د تقویې باعث

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي.

همدا مطلب د آل عمران سورې په بل آيت کي داسي راځي:

NåZB pýíÛ 4´ øƒ $Ù$èbqZB& Ó ó$Ï‰è/ .`B Nå øæ A“R& $Ñè

£ß Ès$Žöî «!$$Î šc qZÝƒ Nå§ àR& Nåd& ‰% pýíÛr

•BF{$Î) ¨bÎ) @è ä3ó« `B ÌBF{$ `B $Y9 @d šc qä3ƒ ö $Yg» f $$

b%. öq9 bqäÏ3ƒ š• 9 br‰öã ÿw $B NÍ Å àR& þÎ bqøƒä † ¼ã&

–Ž99 NåÏqã ’Î Läà öq©@è $Yg d $Zùè $B ãö« ÌBF{$ `B $Y9

’Î $B ª!$ ’ÍFö Ïr Nöê Å$Ò B 4 Î) @F) $$Nöjæ =Fä ûïÏ%$

ÏN#‹Î Øšî æ ª!$r NåÎqè ’Î $B È Å Jä Ïr Nà2 ÍrßŠß

ÇÊÎÍÈ Írß‰Á 9$ آل عمران:۱۵۴

بيا ئې له دې غمونو نه وروسته پرتاسو د پرکالي په بڼه کي هغه ډاډينه نازله کړه چي ستاسو پر يوې ډلي به غوړېدله او بله ډله بيا داسي وه چي خپلو ځانونو په انديښنه کي غورځولي وو، د الله په اړه ئې د جاهليت د دور ناروا گمانونه كول، ويل ئې: د دې کار څه زموږ په برخه دي؟ ورته ووايه: کار خو ټول الله لره دئ، دوی په خپلو زړونو کي هغه څه پټوي چي تا ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ئې نه څرګندوي، وايي: که د دې کار څه زموږ په برخه وی نو دلته به نه وژل کېدو، ورته ووایه: که په خپلو کورونو کې هم وئ نو هغه کسان به هرومرو د خپلې مړيني ځای ته راوتلي وو چې وژنه ئې مقرر شوې وه او ترڅو ستاسو د سينو خبرې وآزمويي او ستاسو د زړونو شته عيار کړي او الله د زړونو په شته وو ښه پوه دئ.

ګورئ چې دلته دوه داسي ډلي سره مقايسه شوې چې له ورته خطر سره مخامخ دي، د جګړې سخت حالت او د دښمن له لوري د لوی برید وېره، خو یوه ډله دومره ډاډه او مطمئنه ده چې پرمښکی پرې راځي، له خوب نه مخکي چې کوم حالت پر انسان راځي، پر دوی همدا حالت راتلو، او دا همغه امن، سکون او ډاډينه وه چې الله تعالی پر دوی نازلوله، خو د دې په مقابل کي بله ډله داسي وه چې دې غم او اندېښنې مصروف کړي وو چې له دې خطره به څنګه ځان ژغوري، څه چاره به کوي، پرېشان او مضطرب وو، دا هغه مهال وو چې د احد د جګړې په دوران کي، د مسلمانانو د لښکر په ليکو کي د سخت اضطراب او پرېشانۍ حالت راپيدا شو، د دښمن د برلاسي او د مجاهدينو د ماتې آثار او نښې راڅرګندي شوې، په دې وخت کي مسلمانان په څو ډلو ووېشل شول، قرآن عظيم الشأن د ځينو حالت داسي بيانوي چې د ډېر ډاډ او اطمينان په وجه د خوب حالت ورباندي راځي، تاسو پوهېږئ چې انسان ته يوازې هغه وخت خوب ورځي چې په بشپړه توګه ډاډه او مطمئن وي، يو معمولي تشويش د دې باعث شي چې له انسانه خوب وتښتي، هغه مهال خوب پرې راځي چې ټول

(c) ketabton.com: The Digital Library

تشویشونه ئې رفع شي او کاملا ډاډه او مطمئن شي، د جنګ په دوران کې چې په چا خوب راځي، د دې معنی دا ده چې له هغه سره په همدې حالت کې هیڅ تشویش او اندېښنه نشته.

که الله تعالی په سخت حالت کې د واقعي مؤمنانو زړونه په ډاډ او اطمئنان خړوبوي، آن تر دې حده چې په دوی باندې پرمښکی راځي، په مقابل کې ئې بله ډله د ایمان د ضعف په وجه په سخت حالت کې په داسې وېرې او تشویش اخته وي چې د خپلو نفسونو غم او اندېښنې مصروف کړي وي او د الله تعالی او د هغه د وعدو په اړه د جاهلیت د دورګمانونه کوي، له خپل انتخاب او له مسلمانانو سره له ملګرتیا پښېمانه وي او وايي: هَل لَّنَا مِنَ الأَمْرِ مِن شيءٍ چې له دې خبرې نه د دوی مراد یا دا وي چې آیا له دې کاره موږ ته کومه ګټه متصوره ده؟ آیا له داسې کارونو نه څه نتیجه تر لاسه کولی شو؟ موږ ته به څه په لاس راشي؟ دا خو یو بې نتیجې کار دی!! او یا ئې مراد دا دئ چې د دې کار د ادارې او لارښوونې په اړه موږ څه اختیار او واک نه لرو، مسئولیت ئې د هغه چا په غاړه دئ چې د جنګ سوق او اداره ئې په لاس کې ده، دا کار زموږ په مشوره ونشو، زموږ معقولو وړاندیزونو ته اعتناء ونه شوه، نو ځکه له دې ماتې سره مخامخ شوو، که قیادت او مشري زموږ په لاس کې وی، که زموږ رایه منل شوې وی، نو له دې ماتې سره به نه مخامخ کېدو!!

هو؛ دا منافقین دي چې د ماتې نه وروسته د خپلو نفسونو فکر حیران کړي وي او په دې اندېښنه کې وي چې څنګه ځان وژغوري، څه وکړي چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوی ته صدمه و نه رسېږي او له خطر نه څنګه خوندي پاته شي، د الله جل شأنه او د ده وعدو په اړه ډول ډول ناحقه جاهلانه ګمانونه کوي، قرآن موږ ته لارښوونه کوي چې د منافقینو د دغو تبلیغاتو په ځواب کې باید ووایو: إِنَّ الأَمْرَ كُلَّهُ لِلّهِ: یقیناً چې کار ټول الله لره دئ، ټول کارونه د ده په اختیار کې دئ، فیصلې دی صادروي، په کارونو باندې نتائج دی مرتب کوي، اختیارات له ده سره دي، د چارو پایلې دی ټاکي او هر کار د ده په اراده ترسره کېږي. قرآن فرمایي چې د منافقینو دا خبرې له هغو افکارو او عزایمو نشأت کوي چې دوی ئې په خپلو سینو کې پټ ساتي او له څرګندولو ئې ډډه کوي: يُخْفُونَ فِي أَنفُسِهِم مَّا لاَ يُبْدُونَ لَكَ: په خپلو سینو کې هغه څه پټوي چې نه غواړي تا ته ئې څرګند کړي، که څه هم خبرې په دې انداز کوي چې ګواکې د نتایجو په اړه تشویش لري او وایي آیا په دې کار مو څه نتیجه مرتب کېدی شي؟ موږ هم په دې کې څه برخه لرو؟ خو د دوی په سینو کې ډېرې خبرې داسې دي چې څرګندول ئې نه غواړي، يَقُولُونَ لَوْ كَانَ لَنَا مِنَ الأَمْرِ شَيْءٌ مَّا قُتِلْنَا هَهُنَا : وایي: که له دې کار نه موږ ته څه برخه وای نو دلته به نه وژل کېدو، که رښتیا دا وعدې حق وی چې الله جل شأنه به زموږ مرسته کوي، موږ به فاتح او غالب یو او دښمن به ماتې خوري، نو ولې به موږ دلته له ماتې سره مخامخ کېدو او ولې به وژل کېدو، که چېرې د دې کار اداره زموږ په لاس کې وی او قیادت او مشري زموږ په اختیار کې وی، دلته به زموږ کسان وژل کېدل!!

ډېر کسان داسې وي چې د ماتې او هزیمتونو پر مهال د قیادت په

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلاف همدا راز تبليغات کوي، هغه جاه طلب عناصر چي د قيادت لاس ته راوړلو لپاره مترصد وي او غواړي له هر فرصت نه په استفادې سره موجود قيادت وټکوي او په صف کي د هغه اعتبار تضعيف کړي، د ماتو په دوران کي همدا تبليغات کوي: که کار زموږ په لاس کي وی، که زموږ رايه منل شوې وی، که موږ ته موقع راکړ شوې وی، که قيادت او رهبري زموږ په لاس کي وی، نقشه او پلان موږ وضع کړی وی، نو دلته به له ماتې سره نه مخامخ کېدو!! تل د هزيمتونو په دوران کي ځيني کسان دغسي منافقانه مواقف غوره کوي. ښايي له دې مشکل سره د هري جبهې هر قوماندان مخامخ شوی وي چي د ده د جبهې هغه غرضي او جاه طلب کسان چي غواړي د ده ځای ونيسي، دې ناروا مقصد ته رسېدو لپاره هغه موقع تر ټولو غوره فرصت ګڼي چي جبهه په موقتي ډول له ماتې او کړاوونو سره مخامخ شوې او تلفات ئې ليدلي وي، دلته ده چي دغه منافق عناصر، د قيادت وړی، چي غواړي ثابته کړي دا جنګونه په روان شکل کي بې فائدې دي، تر څو چي د قواوو ترمنځ توازن نه وي راغلی، د عسکري او فوځي وسائلو له ناحيې مو پر خپل دښمن برلاسي او تفوق نه وي حاصل کړی، بايد له دښمن سره د ټکر او تصادم لاره غوره نه کړو، دوی له دغو ماتو نه د موجود مجاهد قيادت په ضد استفاده کوي او دا تبليغات کوي چي که قيادت زموږ په لاس کي وی، زموږ رايه منل شوې وی، زموږ مشورو ته مو غوږ اېښی وی، او قيادت د دغو موجوده کسانو په اختيار کي نه وی نو دلته به زموږ کسان وژل کېدل، قرآن د دوی په ځواب کي فرمايي: قُل لَّوۡ كُنتُمۡ

(c) ketabton.com: The Digital Library

فی بُیُوتِکُمۡ لَبرَزَ الّذِینَ کُتِب عَلَیۡهِمُ الۡقَتۡلُ إلی مَضاجِعِهِمۡ : ورته ووايه! که څه هم تاسو په خپلو کورونو کي وی "يعني ستاسو رأيه منل شوې وی، جنګ نه وی شوی او تاسو له خپلي رأيي سره سم په خپلو کورونو کي پاته شوي وی" حتماً به هغه کسان چي د دوی په اړه د مرګ فيصله شوې، خپل مضجع او مقتل ته وتلي وو، د چا په اړه چي د مرګ فيصله شوې وه، هغه به خامخا په خپلو قدمونو هغه ځای ته تلل، په کوم کي چي بايد په اړخ پرېوتي وای او د روح امانت ئې الله ته تسليم کړی وی. وروسته فرمايي: دا حالت خو الله تعالی د دې لپاره راولي چي: وَ لِیَبۡتَلیَ اللّهُ مَا فی صدُورِکمۡ وَ لِیُمَحِّص مَا فی قُلُوبِکُمۡ وَ اللّهُ عَلِیمُ بِذَاتِ الصدُورِ : تر څو الله هغه څه وآزمويي چي ستاسو په سينو کي دی او هغه څه ښه عيار کړي چي ستاسو په زړونو کي دی او الله په هغه څه چي په سينو کي دئ ښه پوه دئ.

يعني تاسو چي د دې ادعا کوئ چي ايمان لرو، اخلاص لرو، په الله مو توکل او اعتماد دئ، الله جل شأنه به دا خبرې د جنګ په ميدان کي وآزمويي، دا به معلومه کړي چي آيا په رښتيا تاسو په الله توکل او اعتماد لرئ، او په دې خبرې باور لرئ چي د مرګ او ژوند پرېکړه د الله تعالی له لوري کېږي؟ دا پټ اسرار، لدې نه پرته په بل صورت کي نه معلومېږي چي د جنګ داسي صحنې رانشي چي د دښمن شمېر تر تا زيات وي، د هغه مواضع په ظاهر کي ستا له سنګر نه مستحکمي او ټينګي برېښيي، تر څو چي داسي حالت رامخته نشي، د دې خبرو حقيقت نه معلومېږي.

دې ته به مو حتماً پام وي چي دلته په يوه مورد کي (سينې) ته او په بل

(c) ketabton.com: The Digital Library

مورد کي (زړه) ته اشاره شوې، او ويل شوي: هغه څه وآزمويي چي ستاسو په سينو کي دي او هغه څه چي په زړونو کي دي هغه عيار کړي او رشد ورکړي، بايد وګورو له دې نه مراد څه دئ، په زړونو کي څه دي او په سينو کي څه؟

د منافق افکار، تصورات او عقايد تل له شک او شبهې سره توأم وي او د زړه تل ته له نفوذه عاجز، په سينه کي پټ وي، خو زړه ته لار نشي موندلی، دا ايمان دئ چي د زړه سلول سلول ته نفوذ کوي او انسان ته ډاډ او اطمينان وربخښي، د الله جل شأنه په اړه د منافقينو ناسالم اعتقاد او د دوی غلط تصورات، د دې موجب شي چي هغوی د جګړي په دوران کي مذبذب او متردد وي او عدم اطمينان، وېرې او اضطراب احاطه کړي وي، خو د مؤمنانو په زړونو کي چي کوم اخلاص دئ، په الله کلک اعتقاد او ايمان دئ، د جهاد په نتيجه کي به الله دې ته وده ورکوي، دا به کاملاً عياروي او کمال ته به ئې رسوي. ګورئ چي جنګ له يوې خوا د دې باعث شي چي د منافقينو حقيقت بربنډ شي، له بلي خوا د مؤمنانو د ايمان د تقويې او د هغوی د مزيدي تربيې او رشد باعث شي. همدا د جنګ صحنې او د ماتې او هزيمت حالت دئ چي له يوه پلوه د هغه چا ايمان ته قوت او ځلا وربخښي او له الله تعالی سره ئې تعلق او رابطه ټينګوي چي په زړه کي ئې ايمان وي، خو له بله پلوه د منافقينو حقيقت ښکاره کوي...

(c) ketabton.com: The Digital Library

معنی دا نه ده چي الله جل شأنه غواړي د دوی په حقیقت پوه شي؛ بلکي غواړي چي خلکو ته ئې څرګند او بربنډ کړي، الله جل شأنه علیم دئ، څه چي خلک په خپلو سینو کي پټ ساتي هغه پرې پوه دئ، وَ اللّٰهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصدُورِ .

د احزاب په سوره کي دا مطلب په دې الفاظو توضیح شوی:

ª! $ $R‰ãr $B #‹»d {q®$% >#“ômR{ $ bqãZB÷sßJø9$ #ä‘ $£9r

$VJ»Ïó@r $YZ»JƒÎ) wÎ) öNèdŠ#– $Br ¼ã&qß™‘r ª! $ -%ß¹ r ¼ã&qß™‘r

ÇËÈ الاحزاب:۲۲

او کله چي مؤمنانو لښکري ولیدلې وئې ویل: دا همغه څه دي چي الله او پیغمبر ئې له موږ سره ژمنه کړې وه، او الله او د هغه پیغمبر په خپله وعده کي رښتیني دئ، او زیات ئې نه کړ مګر د دوی ایمان.

په دې مبارک آیت کي د احزابو جنګ ته اشاره شوې، هغه مهال ته چي د مسلمانانو په خلاف ټول دښمنان راغونډ شوي وو، مدینه محاصره وه، د عربو په تاریخ کي دومره ستر لښکر د چا په خلاف نه وو وتلی، مسلمانان د دې ستر لښکر د مخامخ مقابلي توان نه لري، مجبور شوي چي د مدینې منورې شا و خوا خندق وکیني، خو کله چي مؤمنان ګوري چي د دوی په خلاف ټول دښمنان په مدینې باندي د پرېکنده ستر برید لپاره راغونډ شوي، راشئ وګورو چي د دې حالت په لیدو او له دغه ستر لښکر

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره د مخامخېدو په دوران کې د دوی حالت څنګه او وینا ئې څه وه؟ قرآن موږ ته د دوی حالت داسې انځور کړی: د لښکر په لیدو سره هغوی وویل: دا همغه څه دي چې الله تعالی ئې له موږ سره وعده کړې وه، دا وعده چې پر دوی به فتحه او غلبه راکوي، ډاډه او مطمئن دي چې د الله تعالی دا وعده رښتونې ده، د دې په ځای چې د ستر لښکر راغونډېدل په دوی کې وېره او خوف راولاړ کړي، د دوی په زړونو کې شک او ریب راپیدا کړي، د دوی د اضطراب او پرېشانۍ باعث شي، برعکس مطمئن دي چې الله او د هغه پیغمبر، په خپلو وعدو کې رښتوني دي، دا همغه د الله تعالی رښتونې وعده ده چې له موږ سره ئې کړې ده، حتماً به موږ ته په دوی باندې فتحه او غلبه راکوي، که د دښمنانو راغونډېدا په دوی کې څه زیات کړی وي نو هغه د دوی ایمان او پوخ باور په الله تعالی او د ده په وعدو وو نه بل څه: وَ مَا زَادَهُمْ إِلا إِيمَاناً وَ تَسلِيماً : په دوی کې ئې بل څه زیات نه کړ مګر ایمان او د الله تعالی په وړاندې انقیاد ئې، یعني دغه حالت باعث شو چې په الله جل شأنه باندې د دوی اعتماد او باور مزید مضبوط، اړیکې ئې له خپل رب سره لازیاتې ټینګې شي، او د الله تعالی د اوامرو په وړاندې ئې انقیاد او تسلیمي لازیاته شي، ګورئ چې په سختو حالاتو کې، د اضطراب او پرېشانۍ په وخت کې، د دې په ځای چې د مؤمنانو په زړونو کې خوف، وېره، جبن او پرېشاني راپیدا شي، برعکس د هغوی ایمان تقویه کېږي، داسې حالات په دوی کې نه راپیدا کوي مګر د ایمان ټینګوالی او د انقیاد زیاتوالی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې ترتیب تاسو ګورئ چې په دغسې سختو حالاتو کې به د ایمان په وجه د انسان په زړه کې اطمینان او ډاډ راپیدا کېږي او د عدم ایمان په وجه به انسان مضطرب او پرېشانه وي.

اطاعت

په الله باندې د ایمان بله تقاضا دا ده چې انسان به د خپل رب اوامرو ته غاړه ږدي، د الله تعالی دین ته به منقاد وي، اطاعت او منښه به کوي. په عملي توګه د الهي احکامو اطاعت او منښه د ایمان تقاضا ده، کله چې انسان په دې پوه شي چې دا د الله حکم دئ بیا به له څه ځنډ او تأخیر نه پرته، فوري اقدام کوي او د حکم د عملي کولو لپاره به ملا تړي، ټوله هڅه به ئې دا وي چې د حکم مطابق عمل وکړي.

دا مطلب د قرآن عظیم الشأن په متعددو آیتونو کې بیان شوی، د النساء په سوره کې په دې اړه داسې لولو:

ẅ ßĕÓß٧÷/ • f © $JŠĭi 8q3Ås ãá4® šc qãBsãẅ 7 Îtr Ẍù

ÇÎÈ $VJŠĭó ‡(q3Ïķ ţr MŽÖ%$BĪ %[•m bîÅãR& þ'Îtr&Å

النساء:۶۵

نو نه، ستا په رب قسم چې تر هغه ئې ایمان نه دئ راوړی چې تا په خپلمنځیو شخړو کې حکم ونه ګرځوي، بیا ستا د پرېکړې په اړه په خپلو زړونو کې تنګوالی ونه مومي او په بشپړه توګه تسلیم نه شي.

ای پیغمبره! ترڅو چې تا په خپلو شخړو کې حکم ونه نیسي او بیا ستا په

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرېکړې راضي نه شي او په خپلو زړونو کي هيڅ حرج احساس نه کړي او عملاً انقياد ونکړي، مؤمنان نه شي بلل کېدى او د ايمان ادعا ئې نه شي قبلېدى. له دې آيت نه په ډېر وضاحت سره معلومېږي چي د ايمان د قبلېدو لاندي شرايط دي:

- شخړې او منازعات شريعت ته محول کول.
- د اسلام په هري پرېکړي رضايت.
- او هر حکم ته ئې عملاً غاړه اېښودل.

دا آيت موږ ته وايي: تر هغه د چا ايمان اعتبار نه لري چي په خپلو شخړو او مشاجرو کي پيغمبر عليه السلام او هغه دين چي د ده په لاس لېږل شوى د حکم په توگه ونه مني، د خپلو مشاجرو د حل و فصل لپاره هغه ته رجوع ونه کړي، پيغمبر عليه السلام د حکم او قاضي په حيث ونه مني، په فيصلې او پرېکړي راضي او قانع نه وي، د پرېکړي په اړه په خپل زړه کي څه حرج او تنگوالى احساس نه کړي، او تر څو چي عملاً غاړه ورته کښېنږدي او عمل پرې ونه کړي.

د انسان ايمان هغه مهال اعتبار لري چي دا درې شرايط تأمين شي: په ټولو شخړو، مشاجراتو او منازعاتو کي هغه دين د حَکَم په توگه منل او هغه ته رجوع کول چي پيغمبر عليه السلام راوړى، د دين په فيصلې رضايت او قناعت، د دين له هيڅ پرېکړي به په خپل زړه کي څه حرج او تنگي نه احساسوي، که دين دا فيصله کړې وه چي د هغه لاس قطع شي، په دې فيصله به راضي وي، که د ده د رجم فيصله ئې کړې وه، په دې به

(c) ketabton.com: The Digital Library

قانع او راضي وي، او دربېيم دا چي هغه به عملاً منقاد وي، د دين پرېكړو ته به تسليم وي او دا فيصلې به مني، يعني دين ته د حكميت لپاره رجوع، په فيصلې باندي رضايت او قناعت او هغه ته عملاً انقياد، دا هغه درې شرطونه دي چي له دې پرته د چا د ايمان دعوى نه منل كېږي.

د دې آيت الفاظ ډېر پرېكنده، قاطع او واضح دي، الله جل شأنه په ټول تأكيد سره فرمايي: اې پيغمبره! ستا په رب دي قسم وي چي تر هغه ئې ايمان نه دئ راوړى، ايمان ئې مقبول نه دئ او الله تعالى د دوى ايمان ته اعتبار نه وركوي، تر هغه چي همدا درې شرطونه تأمين نه شي.

همدا راز فرمايي:

bqa/ b #•B ÿaqIS ‘r ª! $Ó Ó% #Ĉ pZBs Wr 9BsG b%. $Br

W=Ê @Ê ô) ù ¼aqIS ‘r © $Ê è/ ` Br NÜÌB ôB a•Ï/ø$ Ag

ÇÌÈ $Y7B الاحزاب: ۳۶

با ايمان نارينه او مؤمني ښځې ته دا نه ښايي چي كله الله او د هغه پيغمبر، د كوم كار فيصله وكړي "كوم حكم صادركړي"، بيا دي دوى لره په خپل كار كي څه اختيار وي، "د دوى نه بيا اختيار سلب شي، بيا به له ځنډ او تأخير نه پرته اطاعت او مننه كوي، بيا هغوى ته هيڅ اختيار نه دى پاته، بيا به عملاً منقاد وي" او چا چي له الله او د هغه له پيغمبر نه عصيان او سرغړاوى وكړ، يقيناً چي په ښرگنده توگه لاروركى شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يعني کله چي يوه مؤمن انسان ته دا خبره معلومه شي چي د يوه کار په اړه د الله تعالی او د هغه د پيغمبر حکم څه دئ، له دې وروسته هغه د څه ويلو او له پرېکړي نه مخالفت اختيار نه لري، بيا به کاملاً منقاد وي او حکم ته به غاړه ږدي، دا مطلب حجرات په سوره کي په دې الفاظو راغلی:

{qà)7$r ¾ïÎqß‘r « $Ä %f ûü/ {qãÏd)è? w {qãB#ä ûïÏ%©!$# $ygr'¯»tƒ

ÇÊÈ ×Lìî ì‹Ïÿœ ©!$# bÎ) ©!$#

الحجرات: ۱

اې د ايمان خاوندانو! د الله او د هغه د پيغمبر په وړاندي مخکي مخکي مه کېږئ او له الله نه ووېرېږئ، يقيناً چي الله ښه پوه اورېدونکی دئ.

بايد وګورو چي د الله تعالی او د ده د پيغمبر په وړاندي د مخکي مخکي کېدلو معنی څه ده؟ او په دې سره موږ له څه کولو منعه شوي يو؟ د دې معنی دا ده چي که ته د کومي قضيې او کار په اړه مخکي له دې چي د الله او د هغه د پيغمبر حکم ځان ته معلوم کړې، مخکي له دې چي درته معلومه شي په دې اړه الهي حکم څه دئ، قضاوت يا تبصره کوې يا کوم عملي اقدام کوې، دا د الله او د هغه د رسول په وړاندي تقدم او مخکي مخکي کېدل دي. ستا د ايمان غوښتنه دا ده چي لومړی به ځان پوهوې چي په دې اړه د الله تعالی او د ده د پيغمبر امر څه دی او دين څه هدايت ورکوي، تر دې وروسته به اقدام کوې، بيا به د څه ويلو او کولو او تحليل او تبصرې اراده کوې، ته به د يوه مطيع بنده په څېر عمل کوې، هغه چي اقتداء کوي او له ځان نه مقتدا او امام نه جوړوي، مخکي مخکي نه ځي،

بلکي د يوه مطيع او منقاد بنده په توګه اطاعت کوي او د پيغمبر په پل درومي. که تا د کوم کار په اړه مخکي له دې نه چي وپوهيږې د الله او د هغه د پيغمبر حکم او فيصله په دې اړه څه ده، کومه تبصره وکړه، يا دي کوم اقدام وکړ، تا تقدم کړی، دا تقدم هم په خبرو کي دئ او هم په عمل کي، څکه د آيت په پای کي راغلي چي الله جل شأنه اورېدونکی عليم ذات دئ. ستاسو په هغو خبرو هم پوهېږي او اوري ئې چي په هغو کي مو د الله او پيغمبر په وړاندي تقدم کړی او ستاسو په هغو کارونو هم پوه دئ چي هغه مو د الله او د هغه د پيغمبر په امر نه، بلکي له خپله طرفه، په خپله خوښه او د خپل تصميم په بنا تر سره کړی، مخکي له دې نه چي وګورئ د الله او د پيغمبر حکم ئې په دې اړه څه دئ؟

همدا راز راځي چي:

{þëÜ7ë Ÿwr Aqß‘S9$# (qãè‹Ûr &©!$# (qãè‹Û& (þqãZtB#ä úïÏ%©!$# $pkš‰r'¯»tƒ

ÇÌÌÈ ö/ä3n=»yJôãr& محمد:۳۳

اې د ايمان خاوندانو! د الله اطاعت وکړئ او د پيغمبر اطاعت وکړئ، او خپل عملونه مه باطلوئ.

د دې آيت معنی دا ده چي کوم عمل د الله او د هغه د پيغمبر د اطاعت له مخي نه وي، هغه عمل د الله په وړاندي باطل دئ، هر څه چي کوې بايد په دې اساس او له دې احساس سره ئې وکړې چي په دې سره د الله او د الله د پيغمبر اطاعت کوې، يعني کوم عمل چي د الله او د پيغمبر د اطاعت

(c) ketabton.com: The Digital Library

په بنا نه وي هغه باطل دی او د الله تعالی په وړاندي هیڅ ارزښت او اعتبار نه لري.

دې مطلب ته د النور په سوره کي په دې الفاظو سره اشاره شوې:

/ãé‹Ï ¾ÏÎqß™‘r «! $# ’<Î) (#þqããß #sŒÎ) tûüÏZÏB÷sßJø9$# Aöqs% b%x. $yJ¯RÎ)

ÇÎÊÈ bqßsÎ=øÿßJø9$# ãNèd 7Í¯»s9'ré&uρ 4 $uΖ÷èsÛr&uρ $uΖ÷èÏϑy™ (#θä9θà)tƒ βr& öΝæηuΖ÷t/

النور: ۵۱

یقیناً کله چي مؤمنان د الله او د ده د رسول لوري ته د دې لپاره وبلل شي چي د دوی تر منځ پرېکړه وکړي، نو د دوی وینا له دې پرته بل څه نه وي چي وايي: وامو ورېده او اطاعت مو وکړ، او همدا ډله بريالي دي.

یعني د واقعي مؤمنانو قول او وینا په هغه وخت کي چي د الله او پیغمبر لوري ته په دې خاطر وبللی شي چي د دوی په منازعاتو او مشاجراتو کي حکم وکړي داسي وي: سمعنا وَ أطعنَا‌یوازي دغه خلک به فلاح او بريا ترلاسه کوي.

وروسته فرمايي:

brãÍ¬!$#uρ ©!$# ô‰ÏÎ‚sƒ†uρ …ã&s!θß™u‘uρ ©!$# ÆìÏÜãƒ `tΒuρ

ÇÎËÈ tβρâ“Í¬!$xø9$# ãΝèδ y7Í×¯≈s9'ρé'sù Ïμø)−Gtƒuρ

النور: ۵۲

او چا چي د الله او د هغه د پیغمبر اطاعت وکړ او ترې ووېرېدو، نو همدغه کسان بريالي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

گورئ چي له الله تعالی نه وېره او تقوی درلودل او د الله او د هغه د پيغمبر اطاعت، د کاميابۍ او بري عوامل دي.

دوستي او دښمني د الله لپاره

په الله باندي د ايمان بله تقاضا دا ده چي د انسان مينه او دوستي به هم د الله لپاره وي او دښمني، کرکه او بغض به ئې هم د الله لپاره وي. يعني الحب في الله و البغض في الله: محبت د الله تعالی لپاره او د الله په لار کي او دښمني، بغض، کرکه او عداوت د الله په لار کي او د الله لپاره، دا مطلب هم د قرآن عظيم الشأن د گڼ شمېر آيتونو په ترڅ کي ، د ايمان د غوښتنې او تقاضا په توگه معرفي شوی، لکه چي راځي:

Š$m ôB šc rŠIqãÌÅF $Ïqx$r « $Ï šc qãBsã$Ìö% ßgÅ žw

ö Ó§R°q÷z Î ö Nèdä$Yö ö Nèdä$/#ä (þq%Ÿ2 öqr ¼ãqß‘r ©!$

ç#B 8rã Nèd‰ƒr `»J ƒM$Ä Íqè ’Î = FŸ2 7 Í»ré Nåž•Ït ã

š_ Â ‘ $g‹Ït ûïÏ$Î» z ãgR{ $ÏB `Ï “ Ìg B M»Z_ Ó§èÅ%ãr

Nèd « $ > “m bÎ w « $Ü “m 7 Í»ré ç#ã {qãÊ ‘r Nåjã ª! $

ÇËËÈ bqßsÎ=øÿßJ$ المجادله: ۲۲

هغه قوم چي په الله او په آخرت ئې ايمان وي هيڅکله داسي ونه مومې چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

له هغه چا سره دوستي وکړي چي له الله او د هغه له پیغمبر سره ئې دښمني کړې وي، که څه هم دا د دوی پلرونه وي، زامن ئې وي، ورونه ئې وي او خپلوان ئې وي، همدغه کسان دي چي الله د دوی په زړونو کي ایمان ثبت کړی او په خپله روح (غیبي فیض) سره ئې د دوی مرسته کړې، هغوی به داسي جنتونو ته داخل کړي چي (د ونو او بنګلو" لاندي ئې نهرونه بهېږي، په هغه کي تلپاته، الله له دوی راضي شوی او دوی له الله راضي شوي، همدغه کسان د الله حزب دئ، "د الله د حزب غړي دي" یقیناً د الله حزب بریالی دئ

دلته د الله د حزب د غړو خصوصیات او مواصفات ښودل شوي چي دا دي: له هغه چا سره دوستي نه کوي چي د الله او د هغه له پیغمبر سره ئې دښمني کړی وي که څه هم هغه د دوی پلرونه وي، زامن ئې وي، ورونه ئې وي او خپلوان ئې وي.

د المائدې په سوره کي راځي چي:

Ðè «!$ >ïm bÎû {qäB#ä ûïÏ%©!$ ¼ã!qß™u‘ur ©!$ A¤qGtƒ `Br

ÇÎÏÈ bqç7Î»óó9$ المائده: ۵۶

او څوک چي له الله او د ده له پیغمبر او مؤمنانو سره دوستي کوي نو بې شکه چي همدا د الله حزب غالب دئ.

دلته د الله تعالی مؤمنو بندګانو ته د حزب الله نوم ورکړی شوی، او ویل شوي: د الله تعالی حزب له هغو کسانو جوړ شوی چي دوستي ئې

يوازي له الله تعالی، د ده له پیغمبر او مؤمنانو سره وي، دا حزب فاتح او غالب دئ او الله تعالی ئې د غلبې ذمه وار.

د التوبة په سوره کي همدا مطلب په دې الفاظو راغلی:

šc râߊÛ{ ‹Ù è/ ãèŠÏ÷« ߊÎèÒè/ ãMÏ»Ÿë¯B9$#ur bqãZÏB÷sßJø9$#ur

šc qêsãr ߉¢Á 9$#šc qßJŠÉãƒur Ì3Zßßø9$#Çã bögqãg÷Ytƒur Å rã÷èyJø9$$Î/

®!$#ÇbÎ) ª! $#ãNßgçqãHxq÷Žz™ 7Í´¯»s9'ré& ÿ¼ã&s!qß™ u‘ur ©!$#šc qãŠÏÜãƒur no4qŸ2¨9$#

ÇÐÊÈ ÒŠÅ3ym î“ƒÍtã

التوبه: ٧١

باايمانه نارينه او ښځې، ځيني ئې د ځينو نورو دوستان دي، په معروف امر کوي، له منکر نه ممانعت کوي، لمونځ قائموي، زکات ورکوي او د الله او د هغه د پيغمبر اطاعت کوي، همدا کسان دي چي ډېر ژر به الله په دوی رحم وکړي، يقيناً چي الله باحکمته عزتمن دئ.

دا آيت موږ ته لارښوونه کوي چي د مؤمنانو ترمنځ به تل د دوستۍ او ولايت، د يو بل نه د دفاع او حمايت او د يوه بل مرستي ته د راوړاندي کېدلو تعلق وي.

قرآن فرمايي چي هره انساني ډله د خاصو اخلاقي او فکري مواصفاتو پر بنسټ جوړېږي، لکه څنګه چي د مؤمنانو ترمنځ به د دوستۍ او مينې اړيکي وي، همدا راز به د منافقينو د ټولګي ترمنځ خاص روابط وي، منافقين به د يو بل په څنګ کي وګورئ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

[illegible]

[illegible]

[illegible]

منافقين ځيني د ځينو نورو له ډلي څخه دي، د منكر سپارښتنه كوي، له ښېګڼو نه مخنيوی كوي، خپل لاسونه (د خير له كار او د مال له انفاق نه) بندوي، دوی خدای هېر كړی او خدای دوی هېر كړي، يقيناً چي منافقين فاسقان دي.

ګورئ چي د منافقينو تر منځ د دوستۍ اړيكي نشته، هسي د يوې ډلي غړي دي، نفاق او منافقت سره يوځای كړي دي، د دوی ترمنځ د ولايت هغه رابطه نشته چي د مؤمنانو ترمنځ وي، دا ځكه چي منافق يو غرضي انسان وي، هغه له هيچا سره داسي اړيكي نه ساتي چي په اخلاص او صداقت ولاړي وي، د خپل ملګري مرسته وكړي، حمايت ته ئې راوړاندي شي او د ده په خاطر كوم خطر ومني، كه څه هم هغوی د يوه صف او ټولګي غړي دي خود هغوی ترمنځ د ولايت او دوستۍ رابطه نه وي.

همدا راز كافران هم ځيني د ځينو نورو اولياء دي:

[illegible] ... الانفال:۷۳

او كافران ځيني د ځينو نورو اولياء دي.

همداراز قرآن فرمايي چي ظالمان هم ځيني د ځينو نورو دوستان دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د هغوی مرسته کوي، یوازي د منافقینو ترمنځ د دوستۍ او و لایت رابطه نشته، د یو بل په څنګ کي وي، د یوه صف او د یوې ډلي غړي وي خو د هغوی ترمنځ دوستي نشته او یو د بل اولیاء نه دي.

قرآن عظیم الشأن فرمایي:

Ó9r ÑãZË ¡r%g»_ ûïÏ%©$ª! $Ä-è ƒ $£9r ¡qäZ#ê b« ÓÏ$Åm Ó«

ª! $ # pZf ‹Ï r ûüÏZÏB÷sßJø9$#Ÿwr ¾Ï&Î!qß™‘ Ÿwr «! $# Èbr ߊ ` Ï B (#rä‹Ï‚ GƒÇ

ÇÊÏÈ šc qè=yJ÷ès? $JÎ/ 7Î 7yz التوبه:۱۶

آیا ګمان مو کړی چي همداسي به پرېښودی شئ، حال دا چي تراوسه الله ستاسو هغه کسان نه دي معلوم کړي چي جهاد ئې کړی او له الله او د ده له رسول او مؤمنانو نه پرته ئې د اسرارو بل محرم ځانته نه دی غوره کړی. او الله ستاسو له کړو وړو ښه خبر دئ.

تر څو چي الله جل شأنه د مؤمنانو په ډلي کي دغه کسان نه وي تفکیک کړي، مجاهدین ئې نه وي معلوم کړي او هغه ئې نه وي بېل کړي چي له الله تعالی، د هغه له پیغمبر او له مؤمنانو نه پرته بل څوک د پټ دوست په توګه نه نیسي، ګمان مه کوئ چي الله جل شأنه به تاسو همدغسي خپلي مخي ته پرېږدي او له ابتلاءاتو او آزموینو سره به مو مخامخ نه کړي!!

پیغمبر علیه السلام فرمایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

عن أبي هريرة قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: لا تدخلون الجنة حتى تؤمنوا ولا تؤمنوا حتى تحابوا أولا أدلكم على شيء إذا فعلتموه تحاببتم؟ أفشوا السلام بينكم. رواه مسلم

له ابوهريره رضی الله عنه روايت دئ چي رسول الله صلی الله عليه وسلم وفرمايل: جنت ته به داخل نه شئ تر څو ايمان را نه وړئ او ايمان به مو و نه منل شي تر څو له يوه بل سره مينه او محبت و نه لرئ، آيا داسي څه دروښيم چي په کولو سره به ئې په تاسو کي مينه او محبت راپيدا کېږي؟ په خپلو منځونو کي سلام خور او عام کړئ.

يعني الله جل شأنه به ستاسو ايمان په هغه صورت کي قبلوي چي په خپلو منځونو کي مو مينه او محبت وي، چي همدا د ايمان تقاضا ده او د همدې په وجه به جنت ته ځئ.

ابوهريره رضی الله عنه روايت کوي چي رسول الله صلی‌الله عليه وسلم وفرمايل:

عن أبي هريرة: عن النبي صلى الله عليه وسلم أن رجلا زار أخا له في قرية أخرى فأرصد الله له على مدرجته ملكا فلما أتى عليه قال أين تريد ؟ قال أريد أخا لي في هذه القرية قال هل لک عليه من نعمة تربها ؟ قال لا غير أني أحببته في الله عز وجل قال فإني رسول الله إليک بأن الله قد أحبک كما أحببته فيه. رواه مسلم

يو کس د خپل داسي ورور ليدو ته ولاړ چي د الله لپاره ئې له هغه سره وروري وه او په بل کلي کي اوسېدو، نو الله د ده د ورتلو په لار کي يوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرشته ولېږله، کله چي هلته ورسېدو ورته وئې ویل: چېري د تلو اراده لرې؟ وئې ویل: په دې کلي کي مي د خپل یوه ورور د "لیدو" اراده کړې "فرشتې " وویل: آیا له هغه کس سره دي کوم نعمت "لکه مال ، زمکه ، او بل څه" دی چي پالنه ئې کوې؟ وئې ویل: نه "هیڅ څه مو ترمنځ نشته" مگر دا چي زه د الله لپاره له هغه سره مینه لرم، فرشتې ورته وویل: زه د الله استازی یم، چي ستا په لوري "له دې زېري سره راغلی یم چي" یقیناً الله جل شأنه له تا سره داسي مینه ساتي لکه په تا چي د ده لپاره هغه کس گران دئ.

په بل حدیث کي راځي:

ان رسول الله صلی الله علیه وسلم خرج علی حلقة من أصحابه فقال ما أجلسکم قالوا جلسنا نذکر الله عز وجل ونحمده علی ما هدانا للإسلام ومن علینا بک قال آلله ما أجلسکم الا ذلک قالوا آلله ما أجلسنا الا ذلک قال أما اني لم استحلفکم تهمة لکم وانه أتاني جبریل علیه السلام فأخبرني ان الله عز وجل یباهي بکم الملائکة.

رسول الله صلی الله علیه وسلم د خپلو یارانو په یوې حلقې او ډلي راووت او وئې ویل: څه شي سره یو ځای کنبېنولي یاست؟ وئې ویل: ناست یو الله یادوو او د ده شکر ادا کوو چي موږ یی د اسلام په لوري هدایت کړو او په موږ ئې پېرزوینه وکړه، وئې فرمایل: آیا واقعاً همدا د الله ذکر او خاطر سره راغونډ او یوځای کنبېنولي یئ؟ وئې ویل: په الله قسم چي موږ نه یو کنبېنولي مگر همدې شي، وئې فرمایل: ما د دې لپاره قسم درنکړ چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاسو ته کوم تهمت (راجع کوم) خو ما ته جبرئيل راغی او دا خبر ئې راکړ چي يقيناً الله د فرشتو په وړاندي په تاسو فخر کوي.

همدا راز فرمايي:

الرجل على دين خليله فلينظر احدكم من يخالل.

هر سړی د خپل دوست په دين وي، نو ستاسو هر يو دي وګوري چي له چا سره دوستي کوي.

همدا راز د هغو کسانو د اوچت او لوړ مقام په اړه فرمايي چي د الله لپاره يو له بل سره مينه ساتي:

عن أبي زرعة بن عمرو بن جرير أن عمر بن الخطاب قال: قال النبي صلى الله عليه وسلم "إن من عباد الله لأناسا ما هم بأنبياء ولا شهداء يغبطهم الأنبياء والشهداء يوم القيامة بمكانتهم من الله تعالى" قالوا يارسول الله تخبرنا من هم؟ قال: "هم قوم تحابوا بروح الله، على غير أرحام بينهم ولا أموال يتعاطونها فو الله إن وجوههم لنور وإنهم على نور لا يخافون إذا خاف الناس ولا يحزنون إذا حزن الناس وقرأ هذه الآية: ألا إن أولياء الله لا خوف عليهم ولا هم يحزنون.

يقيناً چي د الله له بندګانو نه ځيني داسي دي چي که څه هم نه انبياء دي او نه شهداء، خو د قيامت په ورځ به حتی انبياء او شهداء پدوی غبطه کوي، د هغه مقام او منزلت په وجه چي د الله په خوا کي به ئې لري. صحابه وو وويل: يا رسول الله! موږ پوه کړه چي دوی څوک دي؟ وئې فرمايل: دا هغه ډله ده چي په الهي فيض او پېرزويني سره ئې يوه له بل سره مينه ساتله،

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرته لدې چې د دوی ترمنځ د خپلوۍ اړیکي وي او پرته له دې چې د دوی ترمنځ د مال د راکړې ورکړې معامله وي "یوازي په الله ایمان په خپلو منځونو کي سره نږدې کړي او له یوه بل سره مینه لري" په الله قسم چې د دوی مخونه به د نور په شان وي او دوی به په نور او رڼا وي، کله چې خلک وېرې اخستي وي دوی به نه وېرېږي او کله چې خلک غمجن شي دوی به نه غمجن کېږي او بیائې دا آیت تلاوت کړ: پوه شه چې یقیناً د الله دوستان داسي دي چې نه پر دوی خوف او وېره شته او نه به دوی غمجن شي.

په حدیث قدسي کي راځي چې الله جل شأنه فرمایي:

وجبت محبتي للمتحابين في و المتجالسين في و المتزاورين في و المتباذلين في. رواه احمد

زما محبت هغه چا لره واجب او لازم شو چې په خپلو منځونو کي زما لپاره مینه او محبت ساتي او زما لپاره په خپلو منځونو کي سره کښیني او زما لپاره یو د بل زیارت او لیدلو کتلو ته درومي او زما په خاطر یو د بل لپاره بذل کوي، قرباني ورکوي او خپل مال لګوي.

یعني د چا چې دا څلور صفات وي د هغوی لپاره زما محبت واجب شوی دئ، زه به له هغه چا سره مینه او محبت ساتم چې: زما لپاره خپلو منځونو کي مینه ساتي، خپلو منځونو کي ناسته ولاړه لري، یو د بل زیارت او لیدلو ته ځي او زما په خاطر په خپلو منځونو کي مالونه لګوي، هدیه او تحفه ورکوي او یو خپل مال بل ته ورکوي. د چا تر منځ چې همدغه تعلقات وي الله جل شأنه خپل محبت هغوی لره لازم کړی، الله جل شأنه دی موږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

له همدې ډلې څخه وګرځوي.

سُبْحَانَکَ اللّهُمّ وَبِحَمْدِکَ، أشهد أن لاَ إِلٰهَ إِلاّ أَنْتَ
أَسْتَغْفِرُکَ وَأَتُوبُ إِلَيْکَ

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library